

جامعة
المطرف
العالمية

هكرى

فصلنامه فرهنگى - اجتماعى

سال يازدهم / شماره سى و هشتم / بهار ۱۳۹۵

ISSN: ۲۳۸۳-۰۳۵۲

سیدکاسه

الصحوۃ الاسلامیة
ISLAMIC AWAKENING

ISSN 2252-2383

صاحب امتیاز: جامعه المصطفیٰ العالمیه

مدیر مسئول: محمد مهدی صفورایی

سردبیر: فاطمه کبری متولیان

کارشناس اجرایی: الهام خبازی نژاد

طراحی: خانه چاپ و گرافیک سحر ۰۲۵-۳۷۷۳۶۱۶۵

چاپخانه: قم، بلوار ۱۵ خرداد

جنب حسینیه شهداء، چاپخانه پاسدار اسلام

براساس مجوز ۹۲/۲۵۸۸ مورخ ۱۳۹۷/۷/۲۰

کمیسیون بررسی نشریات کشور وزارت فرهنگ و

ارشاد اسلامی کشور، مجوز انتشار به فصلنامه

فرهنگی - اجتماعی ششمین هدی اعطاء گردید.

مناجات	۲
بند پیر فرزانه / با سخنان رهبر	۳
لحنتی درنگ	۴
بیتگامان بیداری اسلامی	۶
وحدت مسلمین، رمز پیروزی	۱۰
مبانی فکری - عقیدتی جریان های تکفیری و رهبران آنها	۱۲
رسانه و اسلام هراسی	۱۸
جنگ نرم و بیداری اسلامی	۲۲
چالش ها و موانع فراروی بیداری اسلامی	۲۸
اسرائیل از تشکیل تا فروپاشی	۳۲
مصاحبه	۳۸
زالل احکام	۴۰
سیری در آسمان مجازی	۴۴
چکیده تحقیق پایانی / بار مهربان	۴۴
معرفی بخش مجازی واحد اندیشه مطهر	۴۶
دلتنوشته	۴۷
بوستان قرسی	۴۸
علائم نگارشی	۴۹
تابلوی تعلیمی	۵۰
ظرب المثل	۵۰
سلب	۵۱
معلمان تاریخ - سیره اخلاقی و تربیتی معصومان (ع)	۵۲
زن و بیداری اسلامی	۵۴
یاد یاران	۵۸
شیید مدافع حرم	۵۹
کودکان و غلبه بر کمربوسی	۶۰
مشق های انتظار	۶۴
کودکانه	۶۶
مسابقه	۷۰

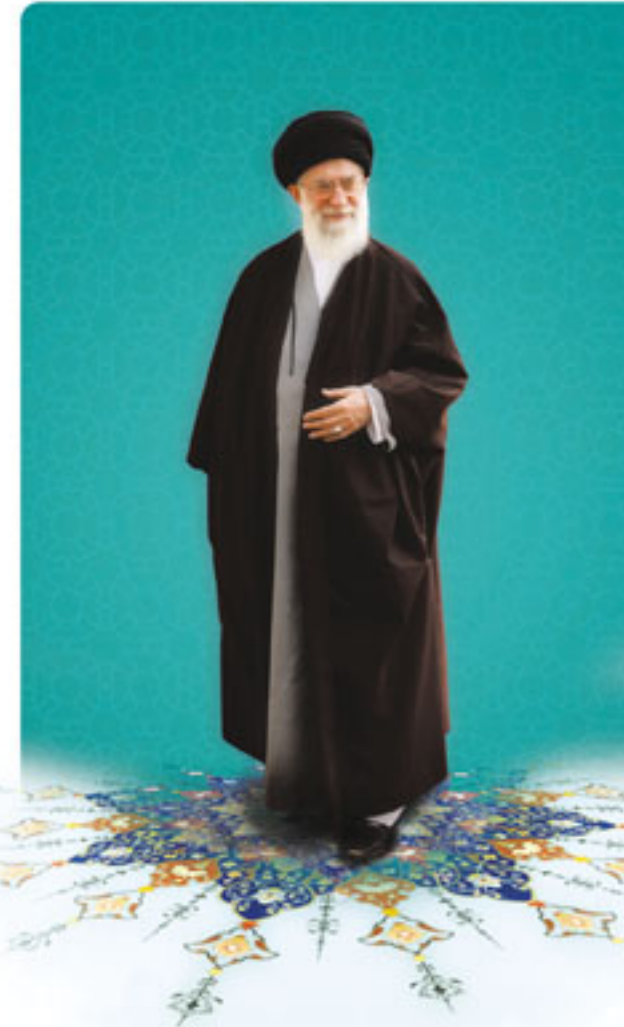
قم، خیابان انقلاب، بعد از گلزار شهداء، مؤسسه آموزش عالی بنت الهدی، معاونت پژوهش، دفتر نشریه
email:hodamags@miu.ac.ir

کد پستی: ۰۲۵-۳۷۱۸۳۲۸۷ تلفن تحریریه: ۳۷۱۵۸-۹۴۵۶۴۶

امور مشترکین: ۰۲۵-۳۷۱۸۳۳۰۷ شماره: ۰۲۵-۳۷۷۰۸۹۷۸

قیمت: ۳۵۰۰ تومان

کلیه مسئولیت های ناشی از صحت علمی و یا دیدگاه های نظری و آراجمات مندرج در مطالب بر عهده نویسنده یا نویسندگان آن خواهد بود.

همین روزها قرار است هر دو چشمش را عمل کنند؛ چشمهایی که در دفاع از حریم اسلام و اهل بیت (ع) در عملیات آزادسازی نبل و الزهراء داده تا برای روزی که همه چشمها به زیر هستند، این چشمها او را سرپلند کنند؛ و حالا آمده اینجا تا با کورسویی که مانده، آقا را ببیند؛ به آقا می گوید شما خیلی دوست داشتید نبل و الزهراء آزاد شود؛ آقا با لبخند تأیید و برای سیدحسن جانباز دعا می کنند که بینایی اش را دوباره به دست آورد. سیدحسن هم از آقا می خواهد که انگشترشان را تبرکاً بعد از مراسم به او هدیه دهند؛ این همه درخواست جانباز مدافع حرم از آقا است؛ اما آقا منتظرش نمی گذارند: «چرا بعد از مراسم؟ همین حالا» آقا انگشترشان را می دهند و نقش انگشتری را برای سیدحسن می خوانند: «وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا»

پایلیب

اللهم صَلِّ عَلَي مُحَمَّدٍ وَآلِهِ، وَاجْعَلْ ثَنَائِي عَلَيْكَ، وَمَدْحِي إِيَّاكَ، وَحَمْدِي لَكَ فِي كُلِّ حَالَاتِي، حَتَّى لَا أَفْرَحَ بِمَا آتَيْتَنِي مِنَ الدُّنْيَا، وَلَا أَحْزَنَ عَلَي مَا مَتَّعْتَنِي فِيهَا، وَأَشْعِرْ قَلْبِي تَقْوَاكَ وَاسْتَعْمِلْ بَدَنِي فِيمَا تَقَبَّلُهُ مِنِّي، وَاشْغَلْ بِطَاعَتِكَ نَفْسِي عَن كُلِّ مَا يَرِدُ عَلَيَّ...

بار خدایا! بر محمد و خاندان او درود فرست و توفیق ده که ستایش تو گویم و مدح تو کنم و در هر حالی که دارم، سپاسم برای تو باشد چنان که آنچه از این جهان به من ارزانی کرده ای، شادمانم نگرداند و آنچه در آن از من باز داشته ای، اندوهگینم نسازد. و پوشش پرهیزگاری ات را به دلم بیوشان و تنم را به کاری بگمار که آن را از من می پذیری و درونم را با فرمانبرداری از خویش از اندیشه هایی که بردلم می گذرد، بازدار تا چیزی را که تو خوشنود نمی داری، دوست ندارم و چیزی را که تواز آن خشنودی، ناپسند نشمارم.

بار خدایا! بر محمد و خاندان او، درود فرست و دلم را برای مهر خویش، فارغ و آماده گردان و به یاد خویش مشغول دار و آن را با بیم و هراس از خویش از افتادن به ورطه (ی هلاک) بازدار و با آرزومندی نسبت به خود، توانمند و به فرمانبرداری خویش، مایل گردان و به سوی خود در دوست داشتنی ترین راه ها روانه کن و آن را با رغبت به آنچه نزد توست، در تمام روزهای عمرم، رام گردان. پرهیزگاری در این جهان را، توشه (زاهم) کن و سفرم را به سوی رحمت خود قرار ده و محل درآمدنم را، خشنودی ات، و جایگاهم را در بهشت برگمار و به من نیرویی بخش که با آن همه خرسندی ات را به دست آورم و گریزم را به سوی خودت و رغبت و آرزومندی ام را به آنچه نزد توست قرار ده و دلم را از آفریدگان شیرخود، گریزان کن و مرا با خود و با دوستان و فرمانبردارانت، مأنوس گردان و برای هیچ بزهکار و کافری، بر من منتهی و یا احسانی پیش میاور و در من نیازی به آنان قرار مده؛ بلکه آرامش دلم و انس جانم و بی نیازی و بسندگی ام را به خویش و به آفریدگان برگزیده ات، قرار ده.

بار خدایا! بر محمد و خاندان او درود فرست و مرا همراه و یاور آنان بگمار و بر من با اشتیاق به خویش، و انجام آنچه تو دوست می داری و می پسندی، منت نه، که تو بر هر کاری توانایی و این کار برای تو آسان است. (نیایش ۲۱)

صحیفه سجادیه. ترجمه: موسوی گرمارودی، علی. (۱۳۸۶). تهران: هرمس

پند پیر فرزانه

اسرائیل زائیده همفکری دولت های استعماری

...اسرائیل با تباری و همفکری دولت های استعماری غرب و شرق زائیده شد و برای سرکوبی و استعمار ملل اسلامی به وجود آمد؛ و امروز از طرف همه استعمارگران حمایت و پشتیبانی می شود. انگلیس و امریکا با تقویت نظامی و سیاسی و با گذاشتن اسلحه های مرگبار در اختیار اسرائیل، آن را به تجاوزات بی دریغی علیه اعراب و مسلمین و ادامه اشغال فلسطین و دیگر سرزمین های اسلامی تحریص و وادار می سازند...

صحیفه امام علیه السلام. پیام به دانشجویان مسلمان مقیم خارج (۴۳۷/۲)

با سخنان رهبر

نقش بی بدیل زنان در بیداری اسلامی

...اگر زنان در حرکت اجتماعی یک ملتی حضور نداشته باشند، آن حرکت به جایی نخواهد رسید، موفق نخواهد شد. اگر زنان در یک حرکت حضور پیدا نکنند، یک حضور جدی و آگاهانه و از روی بصیرت، آن حرکت به طور مضاعف پیشرفت خواهد کرد. در این حرکت عظیم بیداری اسلامی، نقش زنان، یک نقش بی بدیل است و باید ادامه پیدا کند. زنان هستند که همسران خود را و فرزندان خود را برای حضور در خطرناک ترین میدان ها و جبهه ها آماده می کنند و تشجیع می کنند...

بیانات رهبر معظم انقلاب مدظله العالی در دیدار شرکت کنندگان در اجلاس جهانی «زنان و بیداری اسلامی» ۹۱/۴/۲۱

فصل فی علم

لحقی درنگ

... ثُمَّ جَمَعَ شِبْحَانَهُ مِنَ حَزَنِ الْأَرْضِ وَ سَهْلِهَا، وَ عَذْبِهَا وَ سَبْخِهَا، ثُرَيْبَهُ سَهْلًا بِالْمَاءِ حَتَّى خَلَصَتْ، وَ لَاطَهَا بِالْبَلَّةِ حَتَّى لَزَبَتْ، فَجَبَلٌ مِنْهَا صُورَةٌ ذَاتُ أَحْنَاءٍ وَ وُصُولٍ، وَ أَعْضَاءٍ وَ فُصُولٍ، أَجْمَدَهَا حَتَّى اسْتَمَسَكَتْ، وَ أَسْلَدَهَا حَتَّى صَلَصَلَتْ لَوْقَتٍ مَعْدُودٍ، وَ أَجَلَ مَعْلُومٍ، ثُمَّ نَفَخَ فِيهَا مِنْ رُوحِهِ، فَمَثَلَتْ إِنْسَانًا ذَا أَدْهَانَ يُجِيلُهَا، وَ فِكْرٍ يَتَصَرَّفُ بِهَا، وَ جَوَارِحٍ يَخْتَدِمُهَا وَ أَدْوَاتٍ يُقَلِّبُهَا وَ مَعْرِفَةٍ يَفْرُقُ بِهَا بَيْنَ الْحَقِّ وَ الْبَاطِلِ وَ الْأَدْوَابِ وَ الْمَشَامِ وَ الْأَلْوَانِ وَ الْأَجْنَاسِ، مَعْجُونًا بِطِينَةِ الْأَلْوَانِ الْمُخْتَلِفَةِ وَ الْأَشْبَاهِ الْمُؤْتَلِفَةِ وَ الْأَضْدَادِ الْمُتَعَادِيَةِ، وَ الْأَخْلَاطِ الْمُتَبَايِنَةِ مِنَ الْحَرِّ وَ الْبَرْدِ وَ الْبَلَّةِ وَ الْجُمُودِ... (خطبه اول نهج البلاغه)

در تفسیر بخشی از این خطبه می توان به حوادث بیدارگر اشاره نمود.

حوادث بیدارگر

پیامبران الهی علاوه بر تعلیم معارف الهیه و نشان دادن آثار عظمت پروردگار در عالم هستی، انسان ها را به حوادث بیدارگر متوجه می سازند؛ پایان زندگی و فنای نعمت های مادی و درد و رنج های سنگین و حوادث سخت عبرت انگیز. این تعبیرات بار دیگر فلسفه حوادث دردناک را در زندگی بشر آشکار می سازد که اگر اینها نبودند چنان خواب غفلتی جهان بشریت را فرا می گرفت که بیدار شدنش بسیار مشکل و بعید بود.

از آنچه در کلام امام علیه السلام در این بخش بسیار پر معنی آمده، به خوبی نقش دین در زندگی انسان ها آشکار می گردد که اگر پیامبران نبودند شرک و بت پرستی سراسر جهان انسانیت را فرا می گرفت و شیاطین، آنها را از معرفت خدا و بندگی او باز می داشتند، چرا که عقل انسان ها به تنهایی برای تشخیص همه اسباب سعادت و موانع راه کافی نیست. درست است که عقل نورافکن پر فروغی است ولی تا آفتاب وحی نتابد و همه جا را روشن نسازد تنها با نورافکن عقل که محیط محدودی را روشن می کند نمی توان این راه بسیار پرخطر و پراز فراز و نشیب را طی نمود.

اگر عقل انسان تمام اسرار درون و برون انسان را درک می کرد و رابطه گذشته و حال و آینده را می دانست و در تشخیص خود گرفتار اشتباه نمی شد، ممکن بود گفته شود: درک عقل در همه جا و برای همه مشکلات زندگی این جهان و آن جهان کافی است، اما با توجه به محدودیت ادراکات عقلی و فزونی مجهولات نسبت به معلومات، پیداست که تکیه بر عقل به تنهایی صحیح نیست.

«عقل» یکی از حجت های الهی است و در همین خطبه امام علیه السلام به آن اشاره فرموده است، حتی در روایات اسلامی به عنوان «پیامبران درون» از آن یاد شده است. ولی با این حال پیداست که این رسول باطن، رسالت محدودی دارد، در حالی که رسول ظاهر که متکی به منبع وحی و علم بی پایان خداست رسالتش نامحدود است.

لزوم حجت در هر عصر و زمان

در تعبیرات مولا علیه السلام نیز این نکته به چشم می خورد که تاکید می فرموند: خداوند هرگز خلق خودش را از حجت و هادی و راهنما خالی نگذاشته است؛ خواه پیامبر بوده باشد یا کتاب آسمانی بازمانده از پیامبران و امام

معصوم و یا سنت و سیره و روش آنان. جالب این که کتاب آسمانی و پیامبران - در کلام امام علیه السلام - در کنار هم قرار گرفته اند و حجت الهی و سیره معتبر در کنار هم. آری، همراه هر کتاب آسمانی باید پیامبری باشد تا آن را دقیقاً تبیین و علاوه بر تبیین، در عمل پیاده کند و در ادامه راه، همراه پیامبران باید وصی و امامی باشد تا میراث پیامبران را حفظ و در تحکیم و اجرای آن بکوشد.

پیامبرانی که از سوی خدا برای هدایت خلق، مبعوث می شدند افرادی عادی نبودند بلکه تمام صفاتی را که لازمه این رسالت مهم است دارا بودند که از جمله آنها شهادت در حد بالا برای ابلاغ رسالت در برابر اقوام جاهل و لجوج، و ایستادگی در مقابل همه موانع تا سر حد شهادت. این همان است که امام علیه السلام فرمودند که: کمی نفرات و فراوانی دشمنان و تکذیب کنندگان، هرگز مانع انجام وظیفه آنها

نبود و هرگاه تاریخ انبیاء را مطالعه کنیم صدق این سخن به وضوح در آن دیده می شود.

قرآن مجید نیز این صفت را یکی از ویژگی های مبلغان رسالت الهی شمرده، می فرماید: «پیامبرانی که تبلیغ رسالت های الهی می کردند و تنها از او می ترسیدند و از هیچ کس جز خدا بیم نداشتند.» (رک: احزاب: ۳۹)

منبع: مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۸۷). پیام امام امیرالمؤمنین علیه السلام. تهران: دارالکتب الاسلامیه.

پیشگامان بیداری اسلامی

تعریف مفاهیم

بیداری در لغت به معنای بیدار بودن، هوشیار بودن است. (عمید، ۱۳۵۹) بیداری اسلامی، در ادبیات سیاسی معاصر در ایران و جهان، یعنی تحولات فکری و اجتماعی دو قرن اخیر جوامع مسلمانان در پرتو وفاداری به مبانی دینی و اسلامی. (موسوی، ۱۳۸۴)

در اصطلاح: بیداری اسلامی یعنی دعوت مجدد به اسلام، احیاء ارزش‌های اسلامی و دعوت به سوی ارزش‌های اسلامی است. (صوفی، ۱۳۹۰)

در اصطلاح قرآنی هم می‌توان معادل واژه بیداری را در مثل واژه «قیام» دید. قرآن کریم در سوره حدید آیه ۲۵ مردم را دعوت به قیام می‌کند و می‌فرماید: «لقد ارسلنا رسلنا بالبینات و انزلنا معهم الكتاب و المیزان ليقوم الناس بالقسط» همانا پیامبران خود را با ادله و معجزات به خلق فرستادیم و برای ایشان کتاب عدل و میزان نازل کردیم تا مردم را به راستی و عدالت گرایند. در سوره مائده آیه ۹۷ می‌فرماید: «جعل الله الكعبة بيت الحرام قیاما للناس» خداوند، کعبه آن خانه حرمت دار را مایه قوام کار مردم قرار داده است.

«امت زنده» (امت قائمه) است، در بیان قرآن کریم امت قائمه به معنای گروهی از انسان‌های مصمم و آماده برای انجام وظائف فردی، اجتماعی، دینی و دنیایی خویش و برخاسته در برابر کج روی‌ها و ناهنجاری‌های کفر و شرک و نابرابری‌های ستم است» (افتخاری، بی‌تا)

سید جمال الدین اسدآبادی

داستان بیداری اسلامی در عصر اخیر، با داستان زندگی شخصی گره خورده است که با تکیه به ایمان خدا و اعتقاد به رسالت پیامبر ﷺ و اعتماد به قرآن، در برابر جهان استعمار ایستاد و در عصری که غفلت سراسر، سرزمین‌های اسلامی را گرفته بود، از جایی برخاست و به تنهایی شور و بیداری را در خوابگاه بزرگ مشرق زمین انداخت، او در جهت بیدارسازی امت اسلامی در کشورهای مختلف سفر کرد و خطابه‌ها خواند. اندیشه جهانی او باعث شد که خودش را به جغرافیای خاصی محدود نکند. فکر او نجات مسلمین بود و به اسلام می‌اندیشید. لذا همه سرزمین‌های اسلامی را وطن خودش می‌دانست.

سید جمال الدین اسدآبادی پس از اینکه به کشورهای بزرگ اسلامی سفر کرد، از نزدیک اوضاع و شرایط زندگی رقت بار مسلمانان را مشاهده کرد، لذا برنامه‌های اصلاحی و بیدارگری خود را مطابق با اوضاع و احوال و شرایط حاکم بر آنجا آغاز کرد. سید جمال یکی از نام‌آشناترین مصلحان مسلمانان است که اندیشه‌هایش در شکل‌گیری نهضت بیداری اصلاحی دو قرن اخیر جهان اسلام بسیار موثر بوده است، این تأثیرگذاری سبب شد که وی را با القابی چون بیدارگر شرق، معمار تجدید بنای اسلام در عصر جدید، پرچم دار اتحاد مسلمانان، پیشگام اندیشه تقریب بین مذاهب اسلامی، بنیانگذار احیاء تفکر دینی و پایه‌گذار نهضت‌های اسلامی ستایش کنند. (صاحبی، ۱۳۸۵)

اصلاح بینش و باورها

سید جمال الدین برای تحصیل مجد و عظمت از دست رفته مسلمانان و بدست آوردن مقامی که در جهان شایسته آن هستند، به اصلاح باورهای دینی و در نتیجه، بازگشت به اسلام نخستین، حلول مجدد روح اسلام واقعی را در کالبد نیمه جان مسلمانان فوری و حیاتی می‌دانست. (مطهری، ۱۳۶۸)

بازگشت مسلمانان به اسلام نخستین از نظر سید جمال الدین به معنای بازگشت به قرآن و سنت معتبر و سیره سلف صالح و معرفی درست آن از طرف عالمان دین است.

سید جمال الدین در بازگشت اسلام، فقط بازگشت به قرآن را مطرح نکرده است، زیرا او به خوبی می‌دانست که خود قرآن رجوع به سنت را لازم شمرده است؛ او در این زمینه چنین اظهار می‌دارد. «تنها راه علاج بیماری ملت‌های اسلامی آن است که مانند گذشته، سخت به قواعد اصلی دین خویش برگردند و احکام آن را به طور دقیق اجرا کنند و با موعظه‌هایی که برای پاک ساختن دل‌ها، مهذب نمودن اخلاق، روشن نمودن آتش غیرت و متحد القوم ساختن و بیدار کردن ارواح آنان برای بدست آوردن شرف و افتخار گذشته خویش مؤثر است، مردم را به سوی حقایق آن دین، هدایت و ارشاد نمایند. (اسدآبادی، ۱۳۵۹)

سید جمال با اعتقاد به اینکه نقش دین در تحول جامعه اسلامی به دلیل نفوذ عمیق آن در جامعه، نقش حیاتی است، برای درمان دردهای داخلی، بر تجدید حیات دینی، اصلاح و احیاء جامعه بر مبنای تعالیم دینی تأکید کرده و از همین موضع به اندیشه اتحاد اسلامی می‌رسد، لذا اندیشه اصلاحی و بیدارگری او به نوعی با اصلاح اندیشه درآموزه‌های دینی پیوند خورده است.

وحدت

تلاش سید برای وحدت مسلمانان تا پایان عمرش ادامه داشت و گویا دل بستگی و عشق او به این آرمان در سال‌های آخر شدت و فزونی یافت. بیشتر گفتارها و نوشتارهایش در این دوران به بیدار کردن وجدان دینی، افروختن آتش غیرت مذهبی و ایجاد روح اخوت و برادری اختصاص داشت.

سید، سه عامل را برای تحقق اتحاد دینی و سیاسی

بین افراد جامعه، ضروری می‌شمارد:

• احساس مشترک نسبت به خطر؛

• شناخت ابزار دفاع؛

• اتفاق نظر به هنگام عمل.

او برای دست یابی به عوامل

یاد شده، می‌کوشید تا غیرت

ملی و دینی مردم را برانگیزاند.

از این رو مسلمانان با ایمان را

مخاطب قرار می‌دهد و امکانات

و استعداد‌های امت اسلامی را

به ایشان برمی‌شمارد.

و می‌گوید: مسلمانان با

توانائی‌های بالفعل خود می‌توانند

در برابر تهاجم بی‌امان همچون سدی

استوار و متحد باشند. این توانائی‌ها از نگاه

او عبارتند از:

الف- پیوستگی سرزمین‌های اسلامی از «اردن تا پیشاور»؛

ب- پیام‌های وحدت بخش قرآن و عقائد مشترک مسلمانان؛

ج- توسعه کمی و کیفی مسلمانان. (صاحبی، ۱۳۸۵)

سید در جای دیگر راجع به اتحاد و وحدت بین مسلمانان می‌گوید: «تجربه تاریخی نشان می‌دهد که عروج و سقوط نژادها و اقوام و ملل در گرو اتحاد و عدم آن بوده است. این ناموس خداوندی است که نصیب هر ملتی از هستی، تنها به مقدار بهره‌ای است که از اتحاد و اتفاق برده است و خداوند هیچ قومی را هلاک نساخته، مگر پس از آنکه به تفرقه و نفاق مبتلا شده‌اند.» (اسدآبادی، ۱۳۵۹)

امام خمینی و اندیشه بیداری

بی تردید یکی از شخصیت‌های برجسته دوران معاصر که نقش بی‌بدیل در بیداری ملت‌ها ایفا کرد و با رهبری خردمندانش بزرگ‌ترین انقلاب تاریخ معاصر را به پیروزی رساند و آن را به عنوان الگوی عملی در جهت رهایی ملت‌های دربند استعمار و استبداد عرضه کرد حضرت امام خمینی علیه السلام بود.

احیاء اندیشه دینی و هویت اسلامی

پس از مدتها حضور تمدن غرب به جهان اسلام و هجوم تبلیغات ضد دینی و ارزش های اسلامی، اعتماد به نفس مسلمانان از میان رفته و یا تضعیف شده بود، می رفت که به فراموشی سپرده شود.

در چنین شرایطی نهضت مقدس امام خمینی علیه السلام و اندیشه بیدارگری او تحول عظیم در سطح جهانی ایجاد کرد و با تکیه بر قدرت الهی و ایمان به خدا، اعتماد به نفس را به مسلمانان بازگرداند و موج بیداری را به حرکت در آورد.

حضرت امام علیه السلام برگشت به اسلام را راه نجات مسلمانان می داند و در این مورد می فرماید: «ما تا به اسلام رسول الله برنگردیم مشکلاتمان سر جای خودش است، نمی توانیم قضیه فلسطین را حل کنیم و به افغانستان و نه سایر جاهای را، ملت ها باید برگردند به صدر اسلام اگر حکومت ها به ملتها برگشتند اشکالی نیست و اگر برنگشتند ملت ها باید حساب خودشان را از حکومت ها جدا کنند و با حکومت ها آن کنند که ملت ایران با حکومت خودشان کردند، تا مشکلات حل شود و الا ما روز قدس بگیریم حرف بزیم، این آقایان اجتماع کنند و حرف بزنند فریاد و حرف جلوی آنها را نمی گیرد.» (صحیفه نور، ۱۳۶۱)

ویژگی منحصر به فرد امام که او را از هر کس دیگری، حتی در طول تاریخ بعد از ائمه معصومین علیهم السلام متمایز می کند، تلاش موفقیت آمیز و کار اعجاز آمیز او برای احیاء دین و ارزش های دینی بوده آن هم نه فقط در محدوده جغرافیای ایران که در کل جهان و نه فقط در دین اسلام بلکه همه ادیان الهی.

امام منادی وحدت

برکسی پوشیده نیست که یکی از عوامل پیروزی انقلاب اتحاد مقدس کلمه اقشار امت اسلامی بوده اتحاد و همبستگی مردم این امکان را به رهبری داد تا اهداف انقلاب را دنبال کرده و بدان تداوم بخشد و در نهایت به پیروزی برساند.

دشمن با شناسایی این عامل مهم در پیروزی و استمرار انقلاب، سعی در خدشه دار ساختن آن نمود و از صبح پیروزی دست اندرکار ایجاد تفرقه و تشتت شد. امام با درک به موقع این توطئه، در نخستین پیام خود که به مناسبت پیروزی انقلاب در ۲۳ بهمن سال ۵۷ منتشر گردید، خطاب به مردم فرمود: «از این به بعد توجه بسیاری از امور لازم است که عمده آن توجه به حفظ وحدت کلمه است.» (صحیفه نور، ۱۳۶۱)

توصیه های مؤکد امام، مبنی بر حفظ وحدت، هرگاه به یک دید کلی و به دور از داوری های سطحی و نادرست مورد دقت

نظر قرار گیرد بیانگر اهمیت فوق العاده وحدت از منظر امام در شرائط آن روز و امروز جهان می باشد. مخصوصا جهان امروز که صحنه کشمکش های قدرت های استعماری بر علیه اسلام است، تداوم موج بیداری و رهایی ملت ها نیاز شدید به اتحاد و وحدت ملت ها و کشورهای اسلامی دارد.

ارائه الگوی حکومت اسلامی

در میان اندیشمندان و بزرگان اسلام کسی که جامع تر و بهتر از همه اندیشه سیاسی اسلام را ارائه کرد و با روشن ساختن همه ابعاد سیاسی اسلام، اهمیت مسائل سیاسی اسلام را از نظر اسلام بیان نمود و نظریه فراگیر و همه جانبه سیاسی دین محمدی را با جهان ارائه داد و تلاش گذشتگان را در این زمینه به نحو بسیار مطلوب تکمیل نمود حضرت امام خمینی علیه السلام بود.

علامه شهید سید اسماعیل بلخی

بی تردید می توان گفت یکی از پیشگامان بیداری اسلامی علامه شهید سید اسماعیل بلخی می باشد، چون فعالیت های او در جهت نهضت بیدارگری و اصلاحی محدود به کشور افغانستان نمی شد. ایشان به آینده اسلام می اندیشید.

پرسید ز من دوش رفیقی، ز کجایی

گفتم بشرم، لیک ملل می نشناسم

گفتا که تو از قله بلخایی و گفتم

با قله توحید قلل می نشناسم (بلخی، ۱۳۸۱)

بلخی فراتر از جغرافیای زیستی خودش فکر می کرد و در اندیشه اصلاح صلح جهانی بود او در این زمینه راهکارهای را ارائه داد که به مواردی از آن اشاره می شود یک احیای تفکر دینی بلخی معتقد بود که سعادت و عزت انسان در گرو پیروی از مکتب اسلام ممکن است بس او به این باور بود که اسلام تنها مکتبی است که قادر است پاسخ گوی همه نیازهای مادی و معنوی انسان ها در همه عصرها باشد.

او نه تنها نجات مسلمانان را در گرو پیروی از اسلام و قرآن می دانست بلکه رهایی و نجات بشریت را از چنگال گمراهی و تباهی در پیروی از قرآن و اسلام واقعی می دانست لذا با شهادت تمام فریاد کشید:

هان ای بشر بیاموز درس از کتاب و قرآن

دست از ره توسل زن بر طناب قرآن

در آتش دوئیت سوز و گداز تا کی

بهر دوام وحدت کن انتخاب قرآن

(فریادهای جاوید، ۱۳۶۱)

دعوت به وحدت

شاهد بلخی همانند سایر مصلحان راستین معتقد بود که رمز پیروزی یک ملت بر دشمنان داخلی و خارجی در وحدت کلمه و یکپارچگی آنهاست. در خطابه ای که به جمع علماء و طلاب حوزه علمیه نجف اشرف داشته می گوید: «باید وحدت داشته باشیم. وحدت لازمه زندگی است، اتحاد سبب سعادت است.» در جایی دیگر خطاب به مسلمانان می گوید: «امروز دیگر روز وحدت و فریاد [است]، امروز دیگر روز آرام نشستن نیست. روز عنوان نیست، روز پایبندی به سخنان کوچک نیست، روز مبارزه با خرافات است که چهره واقعی اسلام را باید از زیر ابرهای کدر اوهام و خیالات فاسد بیرون کشید و اوهام را از حقیقت دور کرد.» (فریادهای جاوید، ۱۳۶۱)

مبارزه با نژاد پرستی و دفاع از فلسطین

علامه در یکی از خطابه هایش خطاب به مسلمانان جهان می گوید: «برادران مسلمان، همین تعصبات کور کورانه و اختلافات جاهلانه بود که اسلام را به قهقرا کشاند و جامع اسلامی را گرفتار مصیبت های خانمان سوز، برای همین است که امروز یهودیان نژاد پرست توانسته اند، بر ملت های مسلمان غلبه کنند و اولین قبله مسلمانان را به تصرف خود درآورند. ... ایرانی، افغانی، هندی، پاکستانی، شیعه و سنی گرفتار هستیم. استعمارگران با نیرنگ و فریب، یهودیان پول پرست را از سرتاسر دنیا جمع کرده اند و بر ملت های مسلمان مسلط کرده اند. مسلمانان بیدار باشید و بدانید که یهودیان نژاد پرست که پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله جگرش از دست آنان خون بوده و هست امروز بلای جان مسلمین شده اند»

در جای دیگر خطاب به علمای اسلام می گوید: «ای علمای اسلامی جوامع اسلامی، مسلمانان را چه شده است که امروز گروهی، صهیونیست، مثل غده سرطانی بر جگر یک صد بیست میلیون عرب و هشتصد میلیون مسلمان ریشه دوانیده. بعد می گوید: برادران عرب ما خیال نکنند که تنها عرب در این درد می سوزد. روزی که صهیونیست ها به مملکت اسلامی حمله کردند، کشور ما یک پارچه ماتم شده بود تمام مردم اعم از شیعه و سنی، ارباب علم، طلاب، کسبه، همه برای مظاهره به بازار آمدند خطابه ها و شعارها دادند.» «امروز بیت المقدس قبله اول اسلام در اشغال اجنبی است و ندای یا للمسلمین سر می دهد. ای مسلمانان جهان، ای مسئولین جوامع اسلامی و عربی متوجه باشید قبل از آنکه دیر شود و استعمار بر ذخایر و منابع ملی و تمدن و فرهنگ شما مسلط شود و دارایی شما را غارت کنند و شما را از هستی ساقط کنند، از خواب غفلت

بیدار شوید و دست به دست همدیگر دهید و شرابین جرثومه فساد را از سر مسلمانان مظلوم فلسطین بر دارید.» (شاهد یاران، ۱۳۸۹)

این آرمان اسلامی و انسانی یکی از بزرگ ترین

اهداف و آرزوهای علامه بلخی بود،

لذا در تمام دوران عمر با برکت

و پربارش برای رسیدن به

آن تلاش کرد.

نتیجه

بیداری اسلامی

که امروز ما شاهد

امواج خروشان

آن هستیم که

کشورهای اسلامی

و عربی را در برگرفته

است. ثمره تلاش ها و

زحمات انسان های بیدارگر

و شخصیت های بزرگی همانند

سید جمال الدین اسد آبادی و حضرت

امام خمینی علیه السلام و علامه شهید سید اسماعیل بلخی و... می باشد. چون عوامل دیگری که در این رویداد مهم نقش داشته، بدون محرک، نمی توانند به نتیجه ای مطلوب برسند. لذا بازخوانی اندیشه بیدارگران می تواند در جهت الگو دهی و هدایت به مسیر صحیح، مهم باشد. تجزیه و تحلیل درست و استفاده از اندیشه آنان در جهت حفظ هدف بیداری به وجود آمده ضروری به نظر می رسد.

منابع:

۱. اسد آبادی، سید جمال الدین (۱۳۵۹)، *عروه الوثقی*. تهران: بیهقی.
۲. افتخاری، عبدالحسین (بی تا). *دایره المعارف قرآن کریم*. (بی جا)
۳. بلخی، سید اسماعیل (۱۳۸۱). *دیوان شعر*. مرکز تحقیقات و مطالعات علامه شهید بلخی.
۴. سازمان نصر افغانستان (۱۳۶۱). *فریادهای جاویدان بلخی*. تهران: بلخی.
۵. صاحبی، محمد جواد (۱۳۸۵). *سید جمال الدین حسینی طلایه دار نهضت اتحاد و تقرب*. مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی.
۶. صحیفه نور، مجموعه رهنمودهای امام خمینی علیه السلام (۱۳۶۱). تهران: سازمان مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی.
۷. صوفی تقی (۱۳۹۰). *بیداری اسلامی حادثه معجزه آسا*. تهران: معاونت فرهنگی سازمان اوقاف.
۸. عمید، حسن (۱۳۵۹). *فرهنگ عمید*. تهران: امیر کبیر.
۹. *ماهنامه شاهد یاران*. (۱۳۸۹) شماره ۶۴. یادمان شهید بلخی.
۱۰. مطهری، مرتضی (۱۳۶۸). *نهضت های اسلامی در یکصد سال اخیر*. تهران: صدرا.
۱۱. موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام (۱۳۷۹). *جهان اسلام از دیدگاه امام خمینی*. تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام.
۱۲. موسوی، محمد کاظم (۱۳۸۲). *دایره المعارف بزرگ اسلامی*. بی جا.

ISLAM

وحدت مسلمین رمز پیروزی

ISLAM

مصلحان جهان اسلام درس‌می‌پروانند. پیامبر اسلام ﷺ مهاجرین و انصار را به میثاق اخوت و عقد برادری فراخواند. پس از پیامبر ﷺ نیز بزرگان اسلام و ائمه اهل‌البيت (علیهم‌السلام) این دعوت را تداوم بخشیدند. مسأله وحدت اسلامی از اهم دستورات قرآن و بزرگان دین اسلام است، یکی از شعارهایی که حضرت امام (علیه‌السلام) از ابتدای نهضت بر آن اصرار داشتند، مسأله وحدت کلمه بود. مقام معظم رهبری مدظله‌العالی نیز در بیانات اخیرشان حنجره‌ای که مسأله اختلاف بین مسلمین را فریاد بزند را در خدمت دشمن دانستند.

تعریف وحدت اسلامی

وحدت عبارت است از همکاری و تعاون پیروان مذهب اسلامی براساس اصول مسلم و مشترک اسلامی و اتخاذ موضع واحد برای تحقق اهداف و مصالح عالیه امت اسلامی و موضع‌گیری واحد در برابر دشمنان اسلام و احترام به التزام قلبی و عملی هر یک از مسلمانان به مذهب خود. (تسخیری،

یکی از عوامل مجد و عظمت اسلام و شکوفایی مجدد تمدن بزرگ اسلامی، وحدت، همبستگی و انسجام همه نیروها و مذاهب اسلامی در سایه عمل به قرآن و بازگشت به قرآن است. مسلمانان با این اتحاد و یکپارچگی می‌توانند در برابر قدرت‌های استکباری بایستند و آنها را مغلوب نمایند. وحدت اسلامی حول محور دین و مشترکات اسلام، عامل مؤثر در پیشرفت مادی معنوی مسلمانان است. علما و اندیشمندان اسلامی با همفکری و آگاهی خود تلاش عمیق در جهت وحدت اسلامی در بین مسلمانان انجام دهند و موارد اختلاف را تا آنجا که ممکن است از بین ببرند و زمینه‌های وحدت اسلامی را در جهت ایجاد دوستی و هماهنگی و نزدیک کردن قلوب به یکدیگر در همه سطوح ایجاد نمایند تقریب میان مذاهب اسلامی و توحید، صف امت اسلام در برابر دشمنان اسلام، یکی از امیدها و آرزوهایی است که همه

احساس، هر دو است. گاه از جنبه عاطفی وحدت به وحدت دل‌ها یاد می‌شود. اصول عقائد اسلامی همراه با برنامه‌های تحکیم عاطفی اسلامی خود به اندازه کافی تحقق این وحدت به بهترین شکل را تضمین می‌کند. تنها راه ایجاد وحدت واقعی و از بین بردن تفرقه، بازگشت به پذیرش و باورداشت همان اصلی است که روی برتافتن از آن موجبات تفرقه و جدائی را پدید آورده است. (لباف، ۱۳۸۹)

ضرورت وحدت

مسلمانان باید اذعان نمایند که بین آنان امری ضروری است و چیزی نیست که تنها اسلام بر آن تاکید کرده است. بلکه ضرورت زندگی و عقل نیز آن را به ما توصیه و تاکید کرده است. زیرا به علت دوری از یکدیگر بوده است (جناتی، ۱۳۸۱) ضرورت‌های وحدت اسلامی آن را پیشاپیش اولویت‌های مسلمانان و دغدغه نخست آنان قرار داد و به منزله پایه‌ای است برای بازسازی اختلاف‌های فکری و عقیدتی و اجتهادهای متناقض که صدمات سختی به هستی ایشان زده بود. (تسخیری، ۱۳۸۳) احقاق حقوق مسلمانان در هر کجای دنیا که زندگی می‌کنند تنها مرهون ایجاد وحدت و هماهنگی همه جانبه بین مسلمانان است. تفوق و پیروزی‌های چشم‌گیر ایشان در اوایل پیدایش اسلام همان اتحاد و اتفاق آنان بوده است. (جناتی، ۱۳۸۱) اهمیت وحدت بین مسلمین و ارتباط برادرانه میان برادران مسلمان در همه جا و در همه شرایط است (مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، ۱۳۶۸/۷/۱۹ در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت هفته وحدت)

قرآن کریم و وحدت

قرآن کریم، بدون شک کلام خداوند و وحی الهی است که توسط پیامبر اکرم ﷺ برای هدایت مردم و قرار دادن انسانها و جوامع بشری در مسیر وحدت و یگانگی و انسجام اسلامی، به جهانیان عرضه و به عنوان نمونه به یکی از آیات شریفه به طور اختصار اشاره می‌شود:

۱۳۸۳) اتحاد مسلمین، به معنای انصراف مسلمین و فرقی‌گوناگون از عقاید خاص کلامی و فقهی خودشان نیست؛ بلکه اتحاد مسلمین به دو معنای دیگر است که هر دوی آن باید تأمین بشود: اول این که فرقی‌گوناگون اسلامی (فرق سنی و فرقی شیعه) - که هر کدام فرقی مختلف کلامی و فقهی دارند - حقیقتاً در مقابله با دشمنان اسلام، همدلی و همدستی و همکاری و همفکری کنند. دوم این که فرقی‌گوناگون مسلمین سعی کنند خودشان را به یکدیگر نزدیک کنند و تفاهم ایجاد نمایند و مذاهب فقهی را باهم مقایسه و منطبق کنند. بسیاری از فتاوی‌های فقهی و علما هست که اگر مورد بحث فقهی عالمانه قرار بگیرد، ممکن است با مختصر تغییری، فتاوی‌های دو مذهب به هم نزدیک شود. (مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، ۱۳۶۸/۷/۲۴، در دیدار با مهمانان شرکت کننده کنفرانس وحدت اسلامی)

وحدت حقیقی

وحدتی که اسلام به دنبال آن است مبتنی بر عقیده و

اعتصام به حبل الله، اساس وحدت اسلامی

در قرآن کریم، بطور آشکار اعتصام به حبل الله، به عنوان پایه و اساس وحدت و انسجام اسلامی محسوب شده است که در شکل‌ها و قالب‌های مختلفی ظاهر می‌شود و بزرگترین محور وحدت و انسجام اسلامی یعنی الله، سبب اصلی و اول و آخر حیات و رشد و تعالی و توحید امت اسلامی، مینا و اساس اعتصام، قرار گرفته است. در آیه شریفه ۱۰۳ آل عمران، خداوند منان با یادآوری نعمت اسلام و قرآن و حبل الله که بواسطه آن، مسلمین صدراسلام از دشمنی و تفرقه و اختلافات طولانی میان خود دست برداشته و در قلب‌هایشان الفت و مودت و دوستی و احساس برادری و انسجام اسلامی ایجاد شده می‌فرماید: «وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعاً وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ عَلَيْهِمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَاناً» (آل عمران: ۱۰۳) (همگی به ریسمان خدا، تمسک جوید، و پراکنده نشوید، و نعمت خدا را بر خودتان، به یاد آرید، آنگاه که دشمنان (یکدیگر) بودید، و (او) میان دل‌های شما، الفت انداخت، پس به (برکت) نعمت او، برادران (همدیگر) شدید... (ترجمه: رضایی اصفهانی ۱۳۸۳).

اهانت به مقدسات، خط قرمز نظام اسلامی

مقام معظم رهبری مدظله‌العالی در مورد خط قرمز نظام اسلامی می‌فرمایند: «تاکید می‌کنم که خط قرمز از نظر نظام اسلامی و از نظر ما، عبارت است از اهانت به مقدسات یکدیگر. آن کسانی که نادانسته، از روی غفلت، گاهی از روی تعصب‌های کور و بی‌جا، چه سنی و چه شیعه به مقدسات یکدیگر توهین می‌کنند، نمی‌فهمند چه می‌کنند. بهترین وسیله برای دشمن همین‌ها هستند، بهترین ابزار در دست دشمن همین‌ها هستند، این خط قرمز است. سنی و شیعه هر کدام مراسم مذهبی خودشان را، آداب خودشان را، عادات خودشان را، و وظایف دینی خودشان را انجام می‌دهند و باید بدهند.» (مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، ۱۳۸۸/۲/۲۹ در دیدار با مردم سقز)

نیاز به تقرب در دنیای اسلام

در زمینه نیاز دنیای اسلام به تقرب، مقام معظم رهبری مدظله‌العالی می‌فرمایند: «... بعضی از سوء تفاهم‌ها برطرف و بعضی از عقاید تعدیل و بعضی از افکار به طور واقعی به هم نزدیک بشود. البته اگر این بشود، بسیار بهتر از هر شکل دیگر است. حداقل این است که بر روی مشترکات تأکید بشود. این

گفت وگوها و مذاکرات، کمترین فایده‌اش این خواهد بود. بنابراین، باید از طرح مسایل تفرقه‌انگیز خودداری بشود.» (مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، ۱۳۷۰/۷/۱، در گردهمایی نخستین دوره شورای عالی مجمع تقریب مذاهب اسلامی)

سربلندی دنیای اسلام با اتحاد مسلمانان

اگر مسلمین دست در دست هم بگذارند و با هم صمیمی باشند، ولو عقایدشان مخالف با یکدیگر باشد، اما آلت دست دشمن نشوند، دنیای اسلام سربلند خواهد شد. آن وقت، مگر آمریکا و غیرامریکا جرأت می‌کنند که به دنیای اسلام بیایند و یک‌جا را پایگاه قرار بدهند و منافع کشورهای اسلامی و ملت‌های مسلمان را تهدید کنند؟ مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، ۱۳۶۹/۷/۱۱ در دیدار با گروه کثیری از آزادگان و اقشار مختلف مردم، در اولین روز از هفته وحدت

تکریم قوی و جانانه از پیامبر گرامی به عنوان سمبل وحدت امت اسلامی

باتوجه به صفات، خصائل، مکرمات‌های ویژه و خلق عظیم نبی مکرم ﷺ، عموم مسلمانان جهان همواره ایشان را بزرگترین و در رأس تمام صالحین، ائمه اهل بیت، قدیسین و انبیاء می‌دانند. با این اعتقادات اسلامی، مقام شامخ نبوی، هم مرجع کلیه زمان‌ها و هم حلقه عقد وحدت، بسیار ارزشمند است. به همین دلایل امام خمینی ﷺ و مقام معظم رهبری مدظله‌العالی این موقعیت ممتاز را برای کمک موثر به امر وحدت مغتنم شمرده‌اند. (پیشوایان تقریب، ۱۳۸۳)

موانع تحقق وحدت

- دوری از اصل خردمند؛
- عدم درک واجب الهی بودن وحدت؛
- جهل پیروان مذاهب‌ازیکدیگر؛
- تسلط دشمنان اسلام بر بلاد اسلامی؛
- سیاست‌های گوناگون در جهان اسلام؛
- احادیث جعلی و ساختگی؛
- تسلط استعمار بر سرزمین‌های اسلامی؛
- قدرت طلبی؛
- خودبرتربینی؛
- حق دانستن باورهای خود؛
- دروغ بستن به دیگران.

باید منادیان وحدت اذعان داشته باشند اختلافات، نزاع‌ها، تهمت‌ها و افتراءات بین مسلمانان هیچ فائده‌ای برای

مسلمین نداشته و نخواهد داشت. (جناتی، ۱۳۸۱)

وحدت از نظر امام خمینی

یکی از دلائل موقعیت درخشان امام خمینی در این طریق، عنایت همه‌جانبه در عمیق‌ایشان به فرهنگ قرآنی و اسلامی در زمینه وحدت است. (پیشوایان تقریب، ۱۳۸۳) امام خمینی فرمود: رمز پیروزی شما اول ایمان ثابت و بعد وحدت کلمه است. (رک: موسوی خمینی ۱۳۸۵، ۳۱۰/۶) این وحدت امری حیاتی و ضروری و بالاتر از آن امری قداست‌آمیز و دارای هدف والایی بوده است. انقلاب شکوهمند ایران به رهبری امام خمینی زمینه‌گسترش اندیشه تقرب و وحدت سیاسی جهان اسلام را پیش از پیش فراهم ساخت و رهنمودهای امام راحل در تأکید بر حفظ همبستگی و اتحاد و عمل مردم ایران نمونه عملی و الگوی شایسته‌ای به جهانیان عرضه کرد.

در این زمینه امام خمینی فرموده‌اند: «...وظیفه ما این است که از حالا برای پایه‌ریزی یک دولت حقه اسلامی کوشش کنیم، تبلیغ کنیم، تعلیمات بدهیم، هم‌فکر بسازیم، یک موج تبلیغاتی و فکری بوجود آوریم تا یک جریان اجتماعی پدید آید و کم‌کم توده‌های آگاه، وظیفه‌شناس و دیندار در نهضت اسلامی متشکل شده قیام کنند و حکومت اسلامی تشکیل دهند. تبلیغات و تعلیمات دو فعالیت مهم و اساسی ماست...» (موسوی خمینی، ۱۳۷۹)

وحدت مسلمین، خطر برای استکبار و رحمت برای مسلمین

«...مسئله این است که وحدت اسلامی و وحدت بینش و نظر و سخن مسلمین برای استکبار و در راس آن امریکای غدار و ابزارهای او دردستگاه حاکمیت سلطه در عالم خطرناک است این حقیقتی است که امام بزرگوار ما بارها آن را بیان کرد... این دو نکته را از امام خمینی به یاد داشته باشید اول اخلاص که مایه و روح همه چیز است و دوم هدف بزرگ وحدت اسلامی...» (مقام معظم رهبری مدظله‌العالی در دیدار با میهمانان خارجی مراسم اولین سالگرد ارتحال امام خمینی ۱۳۸۶/۳/۶) رهبر معظم انقلاب اسلامی مدظله‌العالی در رابطه با هفته وحدت فرموده‌اند: «اگر امروز بشریت متوجه این رحمت بشود - رحمت وجود اسلام، رحمت تعلیم نبوی، این سرچشمه جوشان وحدت و آن را بیابد و خود را از آن سیراب کند، بزرگترین مشکل بشر برطرف خواهد شد. اگر

چه همین امروز هم، تمدن‌های موجود عالم، بلاشک از تعلیم اسلام بهره‌مند شده‌اند و بدون تردید آنچه از صفات و روش‌های خوب

و مفاهیم عالی در بین بشر وجود

دارد، متخذ از ادیان الهی و تعلیم انبیاء و وحی

آسمانی است و بخش عظیمی از آن، به اسلام متعلق است،

لیکن امروز بشر به معنویت و صفا و معارف روشن و حق و

دلپذیر اسلام - که هر دل با انصافی آن معارف را می‌پذیرد

و می‌فهمد - نیازمند است. لذاست که دعوت اسلامی در

جهان، طرفدار پیدا کرده است و بسیاری از غیر مسلمین

هم دعوت اسلامی را پذیرفته‌اند. (مقام معظم رهبری،

۱۳۷۵/۵/۱۳ در دیدار کارگزاران نظام و مدعوین خارجی

کنفرانس بین‌المللی وحدت) پیروزی انقلاب اسلامی ایران

مدیون وحدت امت اسلامی و به ثمر رسیدن خون شهیدان

نهضت در سایه یکپارچگی ملت ایران بر محور "ولایت فقیه"

و رهبری امام بزرگوارمان است، که ما را در سایه اسلام و بر

پایه ایمان، جمع و هدایت نمود.

منابع:

۱. قرآن کریم. ترجمه: رضایی اصفهانی، محمد علی (۱۳۸۳). قم: دارالذکر.
۲. تسخیری، محمد علی (۱۳۸۲). درباره وحدت و تقریب مذاهب اسلامی. تهران: فجر اسلام.
۳. جناتی، محمد ابراهیم (۱۳۸۱). همبستگی ادیان و مذاهب اسلامی، قم: انصاریان.
۴. لباف علی (۱۳۸۹). درسنامه قرآنت‌های وحدت اسلامی، تهران: منیر.
۵. مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی (۱۳۸۲). پیشوایان تقریب. تهران: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، معاونت فرهنگی.
۶. موسوی خمینی، روح‌الله (۱۳۷۹). ولایت فقیه (حکومت اسلامی)، قم: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
۷. موسوی خمینی، روح‌الله (۱۳۸۵). صحیفه امام خمینی. تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.

مبانی فکری- عقیدتی جریان‌های تکفیری و رهبران آن‌ها با تأکید بر سیر تاریخی

غده سرطانی که امروزه بر پیکره آخرین و کامل‌ترین دین خداوند در قامت گروه‌های تکفیری چون القاعده، طالبان، داعش و امثال آن سر برآورده، ریشه عمیق در تاریخ گذشته صدر اسلام دارد. وقایعی چون سقیفه بنی ساعده و خوارج و رهبرانی چون معاویه‌ها زمینه‌ساز این تفکرات انحرافی و تکفیری بوده است. رهبران تکفیری چون ابن تیمیه، محمد بن عبدالوهاب و... با تأکید بر ظاهر نصوص و دوری از عقل و تفکر عقلانی در آموزه‌های دینی، افراط، تعصب و برداشت ناصحیح از مفاهیم توحید و شرک به عقایدی معتقد گشتند که نتیجه آن چیزی جز تکفیر همه مسلمین به غیر از اتباع خودشان، و ریخته شدن خون بسیاری از افراد بی‌گناه بر زمین، نبود. همین مبانی فکری - عقیدتی آنان منجر شد تا توسل به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ائمه اطهار علیهم السلام، طلب شفاعت از آنان، زیارت و رفتن بر سر قبور، نذر و غیره، در نظر آنان شرک دانسته شده و عاملین آن مشرک خوانده شوند.

بر همین اساس ضروری می‌نمود تا با نگاهی هر چند گذرا به تاریخ تشکیل این جریان‌ها، به مبانی فکری - عقیدتی آنان و رهبران نشان دست یافت و علاوه بر بالرفتن شناخت و آگاهی نسبت به آنان، زمینه‌ای برای مبارزه فرهنگی در مقابل آنان فراهم ساخت.

اسلام یک دین واحد است، و امتی واحد می‌طلبند. در واقع وحدت پایه و اساس آموزه‌های اسلامی است و تا وحدت نباشد آن آموزه‌ها اجرا نخواهد شد و یا اجرای آن با سختی، کندی و نقص همراه خواهد بود. لکن هر حرکتی همواره دست خوش جریان‌های مخالف نیز هست که سعی در برهم زدن آن وحدت و یکپارچگی دارند. چنانچه پس از بیان وحدت در آیات قرآن کریم، سخن از شکل‌گیری اختلاف پیش می‌آید. «كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيُحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِي مَا اخْتَلَفُوا فِيهِ وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ إِلَّا الَّذِينَ أُوتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ...» (بقره: ۲۱۳)

امروزه نیز شاهد بسیاری از اختلافات اعتقادی و رفتاری هستیم که گاه در قالب گروه‌های مختلف بروز می‌کند. این گروه‌ها که از آن‌ها با عنوان کلی «جریان‌های تکفیری» یاد می‌شود، انسان را بر سر دوراهی تشخیص حق و باطل قرار داده و با عقاید به ظاهر اسلام‌نما، امر را مشتبه می‌سازند.

از همین رو نوشتار حاضر بر آن است تا با نگاه به سیر تاریخی تشکیل این جریان‌ها به مبانی فکری - عقیدتی آنان دست یافته و با بالا بردن شناخت و آگاهی نسبت به آن مبانی، زمینه مقابله فکری - فرهنگی در برابر آنان را فراهم نماید.

مفهوم شناسی

تکفیر

«تکفیر» از ریشه «کفر» و مصدر باب تفعیل است. «فرهنگ معین» تکفیر را پوشاندن، کفاره دادن، کسی را کافر و بی‌دین خواندن معنا می‌کند. (معین، ۱۳۸۲) فرهنگ عمید نیز همین معنا را بیان می‌کند (عمید، ۱۳۶۰)

«ابن منظور در لسان العرب می‌گوید: اصل کفر، پوشاندن شیء است. کافر را کافر می‌گویند چون کفر، همه قلب او را پوشانده است. تکفیر آن است که کسی به برادر مسلمان خود بگوید: ای کافر. در این صورت، کفر به یکی از آن دو نفر برمی‌گردد؛ زیرا نسبت دادن کفر به برادر مسلمان یا راست است یا دروغ؛ اگر راست گفته که خوب و اگر دروغ گفته، به واسطه تکفیر برادر مسلمان، کفر به خود وی برمی‌گردد. وی هم چنین تکفیر را به معنای پوشاندن محارب در سلاح، پوشاندن گناهان از طریق کفارات، نهادن دو دست بر روی سینه و انحنای انسان همانند کسی که از روی تعظیم در برابر صاحب خود خم می‌شوند، آورده است» (فخلی، ۱۳۹۲)

امروزه واژه تکفیر، هم‌تراز با جریان‌های افراطی و بنیادگرا است اما ریشه تاریخی تکفیر را می‌توان در وقایع صدر اسلام چون «ردّه و خوارج» و

هم‌چنین تکفیر ائمه علیهم السلام تکفیر شیعیان در طول تاریخ جستجو کرد.

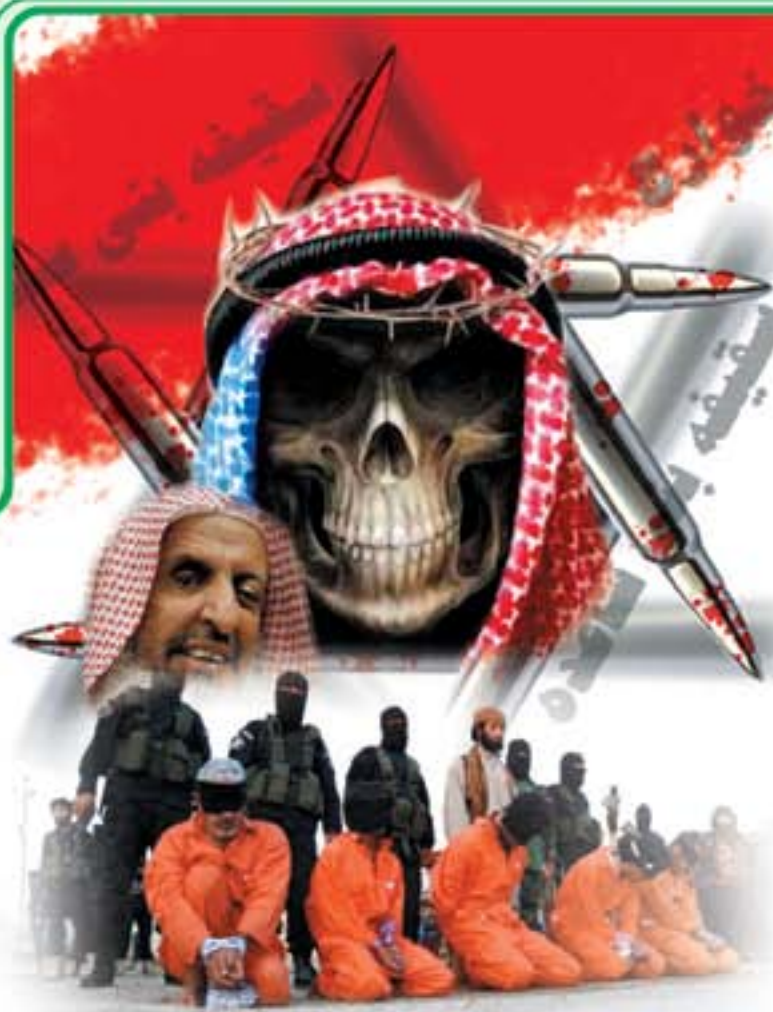
سیر تاریخی

سقیفه بنی ساعده

ریشه جریان‌های تکفیری را می‌توان به بعد از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله نسبت داد. «پس از درگذشت رسول خدا صلی الله علیه و آله انصار در سقیفه بنی ساعده گرد آمدند. خزرگی‌ها می‌خواستند سعد بن عباده را جانشین پیامبر صلی الله علیه و آله کنند. آنان نه این‌که جانشین و وصی پیامبر صلی الله علیه و آله را نمی‌شناختند و این کار را ندانسته انجام می‌دادند؛ خیر! می‌دانستند؛ کار آنان از روی تعصب قبیله‌ای انجام شد. در این حال گروهی از مهاجران نیز که خبر اجتماع ایشان را در سقیفه شنیدند به آن‌ها پیوستند. همه ایشان پیکر پیامبر صلی الله علیه و آله را در میان چند تن از خاندانش رها کردند و آمدند بر سر جانشینی حضرتش جنگ و جدال کردند». به نقل از خلیفه دوم در پی اختلاف بر سر جانشینی بین مهاجر و انصار، نتیجه گردهمایی به انتخاب ابوبکر انجامید. (عسکری، ۱۳۸۷) همین امر سرآغازی برای چند پارچه‌سازی امت رسول الله گردید. همین دوگانگی بین وصیت پیامبر صلی الله علیه و آله و عمل صحابه موجب ایجاد شک و تردید و بروز بدعت‌ها و انحرافات در میان مسلمانان شد.

خوارج

خوارج گروهی از مسلمانان بودند که در میانه و پس از جنگ صفین و قضیه حکمیت بر امام علی علیه السلام خروج کردند و سپس با ایجاد ناامنی جنگ نهروان را برپا ساختند. پس از شکست در جنگ نهروان، بازماندگان آنان بر پایه آراء خود جریان‌های اجتماعی، سیاسی، نظامی و اعتقادی خاصی را پدید آوردند. هر چند ردّ پای آنان را در زمان رسول خدا صلی الله علیه و آله می‌دانند (عیسی زاده،

۱۳۸۳) ولی صحنه بروز آنان جنگ صفین بود.

افراط‌گرایی، عدم توجه به تأویل و تفسیر قرآن، خود برتری‌بینی و کافر شمردن غیر خود، تأکید بر ظاهر نصوص، اعتقاد به تعبد محض و دوری از تفکر و تعقل و در نتیجه کوتاه‌نظری از جمله خصوصیات بارز خوارج می‌باشد (محمدی، مهدویان، ۱۳۹۴). خصوصیات که در جریان‌های تکفیری امروزه نیز به چشم می‌خورد. امام علی علیه السلام در مورد این گروه می‌فرماید: «ثم انتم شرار الناس و من رمی به الشیطان مرامیه و ضرب به تیهه؛ شما خوارج بدترین مردم و آلت دست شیطان، و عامل گمراهی این و آن می‌باشید» (نهج البلاغه، خطبه: ۱۲۷).

ابن تیمیه

احمد بن عبدالحمید حرانی دمشقی معروف به «ابن تیمیه» در سال ۶۶۱ ه. ق در حران به دنیا آمد. در هفت سالگی به دلیل حمله قوم تاتار به همراه خانواده به شهر دمشق رفت. در آن‌جا شروع به تحصیل کرد. ابن تیمیه در فضایی که وحدت جامعه اسلامی به علت حمله قوم تاتار به ممالک اسلامی متزلزل شده و علم کلام، فلسفه و اجتهاد در فقه رو

به رشد بود، در قالب مجتهدی با عقاید نو از جمله «نفی طلب شفاعت از اولیای الهی و قائل شدن به جسمانیت خداوند» (رک: سبحانی، ۱۳۸۷) ظهور کرد.

ابن تیمیه با محور قراردادن عقل در آموزه‌های دینی به شدت مخالف بود. به اعتقاد او «عقل» در استنباط و استخراج مسایل دینی فاقد صلاحیت لازم است. «این اعتقاد ابن تیمیه را می‌توان برخاسته از بنیان‌های فکری ابن حنبل یعنی حدیث‌گرایی صرف و حذف عقل از مسائل دینی دانست» (رک: محمدی، مهدویان، ۱۳۹۴).

محمد بن عبدالوهاب

محمد بن عبدالوهاب، مؤسس فرقه وهابیت در سده دوازدهم در «عینه» یکی از شهرهای حجاز به دنیا آمد. پدرش از قضات حنبلی و اول معلم او بود. ریشه افکار و عقاید محمد بن عبدالوهاب را می‌توان در آثار ابن تیمیه و ابن جوزیه به وضوح دید. گفته شده که پدرش در همان سنین نوجوانی متوجه افکار غلط و منحرف او شد و پیوسته او را سرزنش می‌کرد.

شیخ محمد بعد از مرگ پدر، برای اظهار و ترویج عقاید خود مسافرت‌های زیادی به شهرهایی چون مکه، مدینه، بصره، شام، جزیره العرب، اصفهان، قم و مصر نمود. در همه این مسافرت‌ها، وی با مخالفت‌های شدید از سوی علما و حکام وقت در باب عقایدش مواجه گردید. شیخ سرانجام با پناه بردن به شهر «درعیه» و آشنایی با محمد بن سعود، حاکم منطقه، بسترا برای ترویج عقاید و

افکار خود مناسب یافت. او توانست با وعده کمک به آل سعود برای دستیابی و تسلط بر سرزمین نجد، حمایت آن‌ها را در گسترش افکار و اعتقاداتش جلب نماید. محمد بن عبدالوهاب با انعقاد این پیمان، برخلاف ابن تیمیه که به نوعی استاد او نیز محسوب می‌شد؛ موفق به ترویج و انتشار عقاید خویش گردید. شیخ و هم‌پیمانان سعودی اش، برای دستیابی به اهدافشان از هیچ تلاشی فروگذار نکردند و در راستای تحقق آن متوسل به جنایات و خشونت‌های بسیاری شدند. این اعمال خشونت‌بار، حتی پس از مرگ شیخ عبدالوهاب نیز توسط آل سعود ادامه یافت. کشتار صد و پنجاه هزار تن از مردم کربلا و قتل عام مردم طائف از جمله فجایع آنان است (رک: مکارم شیرازی، ۱۳۸۴).

پایه و اساس اندیشه وهابیت که همان عقاید ابن تیمیه است، تعیین مرز میان توحید و شرک می‌باشد. ابن تیمیه و اتباع او معتقد بودند که صورت‌های مختلفی از شرک خصوصاً شرک در عبادت در میان مسلمانان رسوخ کرده و آنان از توحید فاصله گرفته‌اند. از این رو باید مصادیق مختلف شرک را که در جامعه اسلامی به چشم می‌خورد شناسایی کرده و معرفی نمود. در مقام عمل نیز باید به مبارزه با آن مظاهر پرداخت (شناخت مذاهب اسلامی، ۱۳۸۴) بر همین اساس ابن تیمیه و پیروانش با مسائلی هم چون شفاعت، توسل، زیارت قبور و... به دلیل توسل و توجه به غیر خداوند

مخالفت کرده و معتقدین به این امور را مشرک و کافر می‌پنداشتند و خون و مال و ناموس آنان را حلال می‌دانستند.

بر اساس اعتقاد آنان، انسان به صرف گفتن شهادتین موحد و مسلمان نیست مگر این‌که از اموری اجتناب کند. آن امور به شرح ذیل است ۱. مسلمان نباید در درگاه خداوند به احدی از انبیاء و اولیای الهی توسل بجوید؛ و اگر این کار را انجام دهد شیوه مشرکان را در پیش گرفته است. ۲. قصد زیارت قبر پیامبر ﷺ را نکند و قبر حضرت را مسح و لمس ننماید. نزد قبرش نماز نگذارد، بر آن بنا و مسجدی بنا نکند و نذری هم برای ایشان انجام ندهد. در غیر این صورت مشرک است.

۳. از پیامبر اکرم ﷺ طلب شفاعت نکند. گرچه شفاعت به پیامبر اکرم ﷺ و دیگر پیامبران الهی اعطا شده است ولی طلب شفاعت از آن‌ها جایز نیست. هر کس از حضرت محمد ﷺ طلب شفاعت کند مثل این است که از بت‌ها طلب شفاعت کرده است.

۴. قسم و سوگند به پیامبر اسلام ﷺ نخورد و او را صدا نزد و او را به «سیدنا» متصف نگرداند. مثل این‌که بگوید: بحق محمد و یا محمد و سیدنا محمد و... سوگند به پیامبر ﷺ و غیر ایشان از مخلوقات شرک اکبر است که موجب خلود در آتش می‌باشد.

۵. از «تطیر» و «تشاؤم» (تفأل و فال بد زدن) دوری کند.

۶. کاری برای دنیا انجام ندهد مثل مدح و ثنا. ترک این امور ارتباط محکمی با مفهوم توحید دارد و هر کس آن‌ها را انجام دهد مشرک شناخته شده و خون و مال و ناموسش حلال است؛ چه علم به تحریمش داشته باشد یا نداشته باشد. (مغنیه، ۲۰۰۶م)

همین عقاید کفرآمیز است که موجب ریخته شدن خون بسیاری از افراد بی‌گناه شده است.

نتیجه

با نگاهی کوتاه به سیر تاریخی تشکیل جریان‌های تکفیری و عقاید رهبران آن‌ها به این جا رسیدیم که مبانی فکری - عقیدتی این جریان‌ها و رهبرانشان به همان صدر اسلام برمی‌گردد. ریشه تمام این انحرافات را می‌توان در همان وقایع صدر اسلام از جمله «سقیفه بنی ساعده» و «خوارج» جستجو نمود. عاملین سقیفه، اولین گروهی بودند، که پس از غصب خلافت، از حربه «تکفیر» برای سرکوب مخالفین خود سود جستند. گروه افراطی خوارج نیز با حکم «لا حکم الا لله» همه مسلمین به جز هم‌پیمانان خویش را کافر دانسته و حکم به تکفیر آنان صادر می‌کردند. بسیاری از این جریان‌ها بنیادگرا و تندرو عصر ما که داعیه پیروی از قرآن و سنت و تأکید بر سلف صالح را دارند، وام‌دار همان تفکر صدر اسلام است. افراط‌گرایی، تعصب و خود رأیی از جمله خصوصیات عاملین سقیفه و خوارج بودند که زمینه‌ساز تفکراتی شد که بعدها توسط افرادی چون ابن تیمیه، محمد بن عبدالوهاب و... به طرق مختلف رواج یافته و تأثیرات مستقیم بر جریان‌های تکفیری امروزه داشته است.

به طور کلی مبانی فکری - عقیدتی جریان‌های تکفیری و رهبران آن‌ها را می‌توان خلاصه‌وار چنین بیان کرد:

- کج فهمی و برداشت نادرست از برخی مفاهیم هم چون توحید، شرک، کفر و شفاعت؛
- عدم توجه به جایگاه عقل در استنباط و استخراج آموزه‌های دینی؛
- اعتقاد به تعبد محض در انجام دستورات دینی بدون توجه به تفکر و تعقل؛
- تأکید بر ظاهر نصوص بدون توجه به تفسیر و تأویل آن‌ها؛
- افراط و تفریط، تعصب و جمودگرایی در اعتقادات.

منابع:

*قرآن کریم.

*نهج البلاغه.

۱. سبحانی تبریزی، جعفر (۱۳۸۷). وهابیت مبانی فکری و کارنامه عملی. قم: مؤسسه امام صادق ﷺ.
۲. عسکری، سید مرتضی (۱۳۸۷). سقیفه: بررسی نحوه شکل‌گیری حکومت پس از رحلت پیامبر ﷺ. قم: دانشکده اصول الدین.
۳. عمید، حسن (۱۳۶۰). فرهنگ عمید. تهران: امیرکبیر.
۴. عیسی زاده، ولی الله (۱۳۸۳). خوارج تندیس فتنه. قم: میراث ماندگار.
۵. فخلی، محمد تقی؛ توکلیان اکبری، محمود (۱۳۹۲). اندیشه تکفیری در بستر تاریخ ریشه‌ها و راه‌های علاج آن، مطالعات اسلامی. تاریخ و فرهنگ. ۹۱(۴۵)، ۲۸-۹.
۶. محمدی، حسن، مهدویان، محمد حسین (۱۳۹۴). عقلانیت دینی جاهلیت مدرن: مقالات کنگره جهانی «جریان‌های افراطی و تکفیری از دیدگاه علمای اسلام». قم: جامعه المصطفی العالمیه.
۷. معین، محمد (۱۳۸۲). فرهنگ معین. تهران: زرین.
۸. مغنیه، محمد جواد (۲۰۰۶م). هدی هی الوهابیه. تهران: مؤسسه دارالکتاب الاسلامی.
۹. مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۸۴). وهابیت بر سر دوراهی. قم: مدرسه امام علی بن ابیطالب ﷺ.
۱۰. واحد تدوین کتب درسی (۱۳۸۰). شناخت مذاهب اسلامی. قم: سازمان حوزه‌ها و مدارس علمیه خارج از کشور.

رسانه و اسلام هراسی

مفهوم شناسی اسلام هراسی

از قرن ۱۶ تا امروز که غرب تجربه های جدیدی در تمدن و صنعت کسب کرده است. با پیشرفت علم و تکنولوژی و استفاده از شیوه های جدید تبلیغاتی، رسانه به عنوان پر دسترس ترین ابزار مورد توجه سیاستمداران و اندیشوران یک جامعه قرار گرفت. دولتمردان غربی با ایجاد ایدئولوژی اسلام هراسی در رسانه با تفرقه اندازی میان مسلمانان و ارائه چهره مکدوری از اسلام تلاش کرده اند که در جهان جایگاه خود را مستحکم کند. در طول تاریخ همیشه رابطه مستقیمی بین گسترش مبانی اسلام در جهان و اقدامات اسلام ستیزی در غرب به چشم می خورد. در این نوشتار سعی شده است ارتباط بین کارکرد رسانه و گسترش این ایدئولوژی غربی بررسی شود.

اسلام هراسی که در زبان انگلیسی «Islamophobia» خوانده می شود از ترکیب دو کلمه اسلام (Islam) و کلمه فوبیا (phobia) به معنای ترس یا بیزاری نامعقول از چیزی تشکیل شده است. اسلام هراسی، ترسی واهی در میان سیاستمداران و افراد عادی است، مبنی بر اینکه دنیای اسلام به طور اعم و مسلمانان مقیم کشورهای غربی به طور اخص منشأ تهدید و خطر برای مردم، فرهنگ و تمدن غربی تلقی می شوند. این ترس نامعقول و واهی از اسلام و مسلمانان به ناشکیبایی ضد مسلمانان کشورهای غربی دامن زده است. البته باید توجه داشت که هر چند کاربرد این واژه به چند دهه اخیر باز می گردد، بحث اسلام هراسی پیشینه ای تاریخی دارد و در پس زمینه آن علل مختلف تاریخی، فرهنگی، مذهبی، سیاسی و روانشناختی وجود دارد. به طور کلی اسلام هراسی برای این مطلب دلالت دارد که اسلام هیچ اشتراکی با دیگر مذاهب و فرهنگ ها ندارد؛ یک دین خشونت بار، متحجر و ناپردبار است و تمدن اسلامی نسبت به تمدن غربی در درجه پایین تری قرار دارد. بر این اساس، مسلمانان همواره تهدیدکننده ارزش های ملی و فرهنگ غربی معرفی می شوند.

(امامی، ۱۳۹۰، فائق، ۱۳۹۰)

مفهوم رسانه و پیشینه آن

رسانه در اصطلاح وسیله ای برای نقل و انتقال اطلاعات، ایده ها و افکار افراد یا جامعه؛ و واسطه عینی و عملی در فرآیند برقراری ارتباط است. و اکنون آن چه مصداق این تعریف است وسایلی همانند: روزنامه ها، مجلات، رادیو، تلویزیون، ماهواره، اینترنت و... می باشند.

در حدود ۱۶۰ سال قبل با منتشر شدن کاغذ اخبار به مدیریت میرزای شیرازی، ایران وارد جهان رسانه ای شد و این در حالی است که در غرب این تاریخ به ۴۰۰ سال پیش برمی گردد. (ازکمپ، ۱۳۷۶)

نقش رسانه در افکار جامعه

پیدایش دگرگونی های اجتماعی و تغییر ارزش های اجتماعی از مواردی است که در نتیجه کارکرد رسانه ها صورت تحقق به خود می گیرند. از سوی دیگر این وسایل در فرایند تهاجم فرهنگی و مقابله با آن، جنگ روانی، استعمار ملت ها در امر بازسازی و دستیابی به توسعه یافتگی، تحقق هدف های آموزشی به سرگرمی و غیره کاربرد مؤثری دارند.

امروزه در عصر انفجار اطلاعات دیگر این حقیقت به خوبی اثبات شده است که از نظر کارکردهای آموزشی، رسانه ها سهم و نقش قابل ملاحظه ای در انتقال میراث فرهنگی و فکری بشری در میان ملل و انسان ها دارا هستند. در واقع با ظهور وسایل ارتباط جمعی پیشرفته، فرایند آموزش از انحصار مدرسه و آموزشگاه ها خارج شده و جهان پهناور به عرصه آموزش تبدیل گردیده است. در این فرایند وسایل ارتباط جمعی، محدودیت هایی از قبیل مکان و زمان، محدودیت سنی، محدودیت های اقلیمی و... از میان برداشته شده و در زمینه سیاست و حکومت، همان گونه که رسانه ها بر تصمیمات سیاستمداران و هیات حاکمه اثر می گذارند، به منزله ابزاری در دست حکومت ها دارای کاربرد و کارآمدی محوری هستند. با مراعات و لحاظ کردن جنبه های مثبت و منفی کارکرد رسانه های گروهی، این پدیده می تواند از یک سو سبب وحدت، همبستگی و وفاق ملی شود و از سوی دیگر حکومت ها می توانند از این پدیده در ایجاد همگونی، جهت دهی افکار عمومی و هماهنگ سازی نظریات توده مردم و جامعه نسبت به نظام سیاسی و کارکردهای آن استفاده کنند، به طوری که در نظام های استکباری، صدا و سیما و مطبوعات، ابزاری قوی و مؤثر برای بیعت گرفتن از مردم و جامعه می باشند. تا آن جا که از مطبوعات که مهمترین و بارزترین وسایل ارتباط جمعی است به عنوان «رکن چهارم» یاد می شود. (بهداروند، ۱۳۸۱)

نظریه های موجود در باب رسانه

امروزه رسانه یکی از منابع مهم قدرت نرم به شمار می آید و صاحبان قدرت در تلاش اند که بهره گیری خود را از رسانه ها افزایش دهند. در بحث اسلام هراسی در رسانه ها، یکی از مسائل مطرح، تسلط گروه ها و جریان هایی خاص بر رسانه های غربی است که این جریان ها می کوشند پیام های مورد نظر خود را (در جهت افزایش قدرت و اعمال نفوذ بیشتر) به مخاطبان انتقال دهند و از همه توان خود در جهت

شکل دهی به افکار عمومی استفاده کنند. به نظر نمی رسد که این ادعاها بر اساس نظریه توهم توطئه بنا شده باشد؛ زیرا هم اکنون سیطره برخی جریان های سیاسی و اقتصادی در قالب شرکت های فیلم سازی و یا خبری و... به طور صریح آشکار گشته و از سوی دیگر، برخی نظریه های غربی هم، بر این مسئله اذعان دارند که رسانه ها از استقلال کامل برخوردار نیستند و اغلب ابزار دست صاحبان قدرت هستند. برای آگاهی از برخی نظریه های موجود در باب رسانه ها در این بخش سه نظریه مارکسیستی، کارکردگرایی و انتقادی به اجمال بررسی می شود.

• نظریه مارکسیستی

در نظریه مارکسیستی، از تسلط طبقه حاکم بر رسانه ها و محصولات رسانه ای بحث می شود. به عبارت دیگر، بر اساس این نظریه، طبقه حاکم با تسلط سیاسی و اقتصادی بر رسانه ها، محتویات و پیام های آن ها را کنترل می کند و به وسیله قدرت ایدئولوژیک و قدرت شکل دهی افکار، توانایی نفوذ و هدایت افکار عمومی را به دست می آورد.

• نظریه کارکردگرایی

بر اساس این نظریه، رسانه ها به عنوان ابزاری که باید در جهت یکپارچه سازی و اتحاد بخشی جامعه فعالیت داشته باشند، دیده می شوند که به مثابه یک ابزار اجتماعی قدرتمند در شکل دهی به افکار عمومی از طریق آموزش، ارائه اطلاعات و یا سرگرمی نقش اساسی دارند. این نظریه، کنترل دولت و جریان حاکم را بر رسانه نادیده نمی انگارد و بر این مطلب اذعان دارد که رسانه می تواند دیدگاه دولت را نشان دهد و در طرف مقابل، مردم حق دارند نظر خود را در مورد مسائل جاری بیان کنند و لزومی به پذیرش دیدگاه دولت ندارند؛ هر چند که در عالم واقعیت، تحقق این بخش از نظریه، امری مشکل و بعید می نماید.

• نظریه انتقادی

نظریه انتقادی در زمره نظریه هایی است که نگاه منفی و بدبینانه به رسانه و تأثیرهای آن دارد. شاید این نظریه را بتوان یکی از جامع ترین نظریه ها نسبت به تأثیرهای فرهنگی رسانه دانست. در این نظریه هم شاهد هستیم که تأکید بر این است که رسانه به مثابه ابزار دست طبقه حاکم، باعث از خودبیگانگی انسان ها می شود.

همان طور که گفته شد، با بررسی کلی و اجمالی این نظریه ها

و دیدگاه‌های بیان شده در باب رسانه‌ها، نقاط مشترکی قابل مشاهده است: اول، نظریه‌ها به نقش محوری رسانه‌ها در جهان معاصر اذعان دارند و مطلب دوم اینکه در هر سه نظریه کنترل رسانه‌ها توسط جریان‌های خاص قدرت و نیز عدم استقلال کامل و بی‌طرفی رسانه‌ها پذیرفته شده است. در ادامه بحث با بررسی مسئله اسلام‌هراسی در رسانه‌های بریتانیا، شاهد اثبات این مطالب و نیز دشمنی روزافزون رسانه‌ها با اسلام و مسلمانان خواهیم بود؛ دشمنی که بدون در نظر گرفتن مسائل نظری و رسانه‌ای به طور آشکاری نمایان شده است. (درخشه، فائق؛ ۱۳۸۹)

کارکرد سینما و رسانه‌های جمعی غرب در پروژه اسلام‌ستیزی

اسلام‌هراسی و اسلام‌ستیزی در سینمای غرب به‌ویژه هالیوود چندان جدید نیست، ولی در سال‌های اخیر پس از حادثه ۱۱ سپتامبر، شدت یافته است، در فیلم‌های زیادی نظیر سنگسار تریا، هدیه، امریکا امریکا، از پاریس با عشق، کافر، محاصره، مجموعه ایندیانا جونز و از جمله دو فیلم از نامزدهای اسکار؛ بابل و پرواز شماره ۹۳، شاهد چنین تصویرپردازی منفی از مسلمانان هستیم.

چنین تصاویر تیره و تاری، به قاعده و مبنایی برای مخاطبی تبدیل می‌شود که خود را از اندیشیدن در این قضایا معاف می‌دارد و توان دستیابی به شناختی واقع‌گرایانه و صحیح را ندارد. برای مثال، در قضیه سلمان رشدی، غربی‌ها کوشیدند تا غرب را فضای انسانیت، حقوق بشر و آزادی بیان نشان دهند و در مقابل، اسلام را منبع تهدید ابدی، نفی تساهل و تسامح و تندروی تصویر کنند. (آذر کمند، خوشرو، ۱۳۹۰)

کارکرد مطبوعات و کتاب‌ها در غرب جهت اسلام‌هراسی

گاهی در رسانه‌های غربی، انسان مسلمان به گونه‌ای به تصویر کشیده می‌شود که گویی سواری است بر اسب یا شتر؛ مسلح است به انواع سلاح سرد و گرم؛ عربی است که کیسه‌ای پر از دلار را حمل می‌کند یا زنانی برقع پوش. همه این تصویرسازی‌ها، چه با ایجاد حس ترس و ناامنی و چه تمسخر و استهزا سبب تحریک احساسات و هیجان مخاطب غربی می‌شوند.

چنین تصویرسازی غیر واقعی و مغرضانه‌ای از مسلمانان، در رسانه‌های بیشتر کشورهای غربی وجود دارد. برای مثال، محمد بشاری در کتاب صورة الاسلام فی الاعلام الغربی،

تصویرسازی از اسلام در رسانه‌های برخی کشورها از جمله فرانسه و انگلیس را تجزیه و تحلیل می‌کند. به نظری، در رسانه‌های تبلیغاتی فرانسه، اسلام به شکلی تقلیل‌گرایانه، در قالب جهانی بیگانه تعریف شده است که کمترین اشتراک ارزشی را با غرب دارد. مشکل اینجا است که این تقلیل‌گرایی، تنها متوجه جامعه اسلامی فرانسه نیست، بلکه مستقیماً دین و تمدن اسلامی را هدف می‌گیرد. مجموعه‌ای از واژگان جهت‌دهی شده، مانند تندروی، افراط، جهاد، جنگ مقدس، چندزنی، تروریسم، نفت، ایران، الجزایر، هجرت، احیای اسلامی‌سازی و حاشیه‌نشینی در دستگاه‌های تبلیغاتی به کار می‌رود تا ذهن مخاطب غربی - یعنی فرانسوی - را نسبت به اسلام بدبین کند (آذر کمند، خوشرو، ۱۳۹۰)

کارکرد رسانه مجازی و اسلام‌هراسی

امروزه رسانه‌های اجتماعی به یک مهارت جدید و مهم برای همه و حتی برای کسانی که حتی درک بسیار بالایی از فناوری ندارند، تبدیل شده است. در سال‌های اخیر دسترسی میلیون‌ها کاربر در سراسر جهان به رسانه‌های و شبکه‌های اجتماعی باعث شده است تا این رسانه‌ها در کانون توجه جوامع مدرن و افراد زیادی قرار گیرند و از محبوبیت قابل توجهی به خصوص در میان نسل جوان برخوردار شوند. شناخت صحیح از این رسانه‌ها باعث می‌شود تا کاربران بیش از پیش بتوانند از این ابزارها استفاده مفید و موثر داشته باشند. با گسترش محبوبیت این شبکه‌های اجتماعی و دسترسی ساده آن، منبع خبری مهمی برای عامه مردم تلقی می‌شود.

علل اصلی پدیده اسلام‌هراسی

مسیحیت در کلیسا و دشمنی تاریخی و حسادت یهودیان همیشه باعث ایجاد چهره‌ای خشن از اسلام بوده است و ترس سران مسیحی و یهودی از گسترش اسلام، دین اخلاق و الهی، عاملی برای این پدیده است. با توجه به عصر ارتباطات و گسترش مهاجرت و آشنایی مردم با ادیان مختلف فلسفه دین، احتمال نفوذ اسلام در میان جوامع غربی بیشتر می‌شود. رسانه‌های غربی با بکارگیری تمام امکانات و دانش خود در صدد هستند تا اعلام کنند اندیشه اسلامی یک اندیشه خشونت طلب و تروریسم است.

به این ترتیب که با تحریک مسیحیان و یهودیان علیه مسلمانان نگذارند اسلام ناب گسترش پیدا کند. اوج

این جریان، پس از حادثه ۱۱ سپتامبر بود. آنها در گام سوم سعی کردند مذاهب مختلف را در مقابل هم قرار دهند. بدین ترتیب، بسته به موقعیت‌های مختلف، سنی و شیعه را در مقابل هم قرار دادند؛ مذاهب ساختگی مثل وهابیت را تقویت کردند و حتی فرقه‌هایی مانند باییت و بهابیت را به وجود آوردند. چهارمین و مهم‌ترین راهبرد دشمن برای جلوگیری از گسترش اسلام ناب، قرار دادن اخلاق در مقابل دین است. (نجفی، ۱۳۸۷) بعد از یازده سپتامبر گزارش‌ها و اخبار رسانه‌ها ضد مسلمانان و اعراب، چهره مسلمانان را نزد افکار عمومی به شدت مخدوش کردند. رسانه‌ها به جای توجه به واقعیات موجود در جهان اسلام، توجه خود را (عمداً یا غیرعمدی) بر روی فضای آلوده ضد اسلام متمرکز کرده‌اند و در راستای تقویت همین فضای ضد اسلامی حرکت می‌کنند و در پی تکرار گزینشی پیوند میان اسلام و خشونت هستند. برخی رسانه‌ها هم در تلاش‌اند تا نشان دهند که جنگ‌های صلیبی میان اسلام و مسیحیت همچنان ادامه دارد و تقابل بین مسلمانان و مسیحیان، ادامه همان جنگ‌های صلیبی است. رسانه‌ها برای تخریب اسلام در نزد افکار عمومی، به طرح پرسش‌های کلیشه‌ای در مورد اسلام می‌پردازند و برای مثال، مباحثی مانند: تبعیض ضد زنان مسلمان، حجاب و جهاد را مطرح می‌کنند. (فائق، درخشه، ۱۳۸۹)

نتیجه

مبنای دین اسلام بر اساس فطرت و سرشت پاک انسان‌ها

است و هر انسانی با رجوع به وجدان بیدار خویش حقانیت اسلام را پذیرفته و اعتراف می‌نماید هر چند در ظاهر نام مسلمان را نداشته باشد. در طول تاریخ به تجربه رسیده است که پدیده اسلام‌هراسی نتیجه معکوس داشته است زیرا مردم را کنجکاو می‌کند تا بیشتر تحقیق کنند و با تعالیم اسلام آشنا شوند و در نهایت به اسلام مشرف شوند. بعد از حادثه ۱۱ سپتامبر و هتک حرمت به پیامبر اعظم ﷺ توسط رسانه‌های اروپایی و آمریکایی آمار کسانی که به مطالعه قرآن علاقه مند شده و اسلام مشرف می‌شوند چندین برابر شده است. رسانه ابزاری است که بوسیله آن می‌توان با پدیده اسلام‌هراسی مقابله کرد و با گسترش مبنای اسلام، شبهه‌های بوجود آمده در مورد اسلام را پاسخ داد.

منابع:

۱. ازکمپ، استوارت (۱۳۷۶). ترجمه: فرهاد ماهر. روانشناسی اجتماعی کاربردی. مشهد: موسسه انتشارات آستان قدس.
۲. کازنوو، ژان (۱۳۶۵). جامعه‌شناسی وسایل ارتباط جمعی. مترجم: باقر ساروخانی، منوچهر محسنی. تهران: اطلاعات.
۳. بهداروند، محمد مهدی (۱۳۸۱). نقش رسانه‌ها در تغییر تفکرات جوامع بشری. شمیم پاس. پیش شماره ۱۰.
۴. سیدامامی، کاووس. حسینی فائق، محمد مهدی (۱۳۹۰). زمینه‌های رشد اسلام‌هراسی ساختمان در بریتانیا. دوفصلنامه علمی - پژوهشی دانش سیاسی. سال هفتم، شماره دوم.
۵. عصامه، النجفی (۱۳۹۰). «وهابیت و اسلام‌هراسی». آیین‌اندیشه. قم: معاونت پژوهشی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه. شماره ۱۷.
۶. آذر کمند، احسان؛ خوشرو، محمد رضا (۱۳۹۰). راهبرد رسانه. اسلام‌هراسی و راه‌کارهای رسانه‌ای مواجهه با آن مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما.
۷. درخشه، جلال؛ حسینی فائق، محمد مهدی (۱۳۸۸). اسلام‌هراسی در رسانه‌های غربی؛ مطالعه موردی رسانه‌های بریتانیا. نشریه رسانه. سال ۲۰، شماره ۳.

و بیداری اسلامی

بیداری یا خیزش نوین در کشورهای عربی به دلیل تقابلی آشکار که با منافع و ایدئولوژی غرب دارد، برخوردارهای بازدارنده از سوی غرب امری اجتناب ناپذیر است. خوشبختانه در مورد ماهیت جنگ نرم و شرایط و الزامات آن برای ایران و مسلمانان منطقه مطالعات خوبی انجام گرفته است که این تحقیق نیز تلاش داشته تا از ماحصل نتایج آنها بهره مند شود. از این رو در این نوشتار تلاش شده طرفین و تاکتیک‌های زیرکانه و هدفمند استعمارگران غربی در جهت توقف این خیزش‌ها از راه اصلی را بازخوانی کنیم؛ اقداماتی که با هدف منحرف ساختن این انقلاب‌ها بر مسیری که به لحاظ محتوا و رویکرد، فاصله چشمگیری با مبانی اصیل اسلامی دارد که عامل اصلی انحطاط و عقب‌گرد مسلمانان و هموار سازی مسیر سلطه غرب بر کشورهای اسلامی است.

مقابله کارآمد و مفید در این صحنه مستلزم شناخت همه جانبه دشمن و شیوه‌ها و ابزار نفوذ و راه‌های مقابله با آن می‌باشد؛ چرا که بدون بصیرت و هوشیاری و دشمن‌شناسی نمی‌توان بر توطئه‌های دشمنان پیروز شد. از این رو پس از مفهوم شناسی به طرفین و شیوه‌های جنگ نرم و همچنین راهکارهای مقابله با آن خواهیم پرداخت.

مفهوم شناسی

اصطلاح جنگ نرم یکی از مفاهیم متداول در مکاتبات و مذاکرات استراتژیست‌ها، نظریه پردازان و کارشناسان علوم اجتماعی - سیاسی است. جنگ نرم همان جنگ اطلاعاتی، جنگ روانی، تبلیغاتی و سایبری می‌باشد (هاشمی نژاد، ۱۳۹۸) در واقع استفاده دقیق و طراحی شده از تبلیغات و دیگر اعمالی که به منظور اصلی تأثیرگذاری بر عقاید احساسات تمایلات و رفتار دشمن، (گروه بی طرف یا گروه دوست) است به نحوی که پشتیبانی برای برآوردن مقاصد و اهداف ملی باشد (عبدی، ۱۳۸۸) به عبارت دیگر استفاده برنامه ریزی شده از تبلیغات به وسیله عوامل آشکاری همچون رادیو، تلویزیون، مطبوعات و

غرب در بررسی‌های خود به این نتیجه رسید که با محاصره اقتصادی، تحریم‌های سیاسی جنگ ۸ ساله ترور شخصیت‌ها چیزی جز تحکیم اعتقادات و پافشاری بیشتر مردم بر ارزش‌های اسلامی و بیداری مردم منطقه به دست نیآورده است. از آنجا که جمهوری اسلامی در ارائه الگوی موفق اسلام جهت مدیریت یک کشور و رساندن آن به مرزهای دانش و حتی عبور از آن، الگو برای دیگر کشورهای اسلامی شده است. به صراحت می‌توان ادعا کرد که موج دوم بیداری که با تاسیس انقلاب اسلامی شروع شده، روز به روز گسترش می‌یابد از همین رو آمریکا و دشمنان اسلامی برای انحراف بیداری منطقه‌ای با حفظ تحریم‌ها و تهدید و ترور، پرونده جنگ نرم را بیش از پیش دنبال می‌کنند. جنگ نرم یا جنگ روانی از دیرباز در عرصه و عمل انسان وجود داشته و با پیشرفت تکنولوژی، به ویژه در قلمرو ارتباطات، و پیدایش تحقیقات کاربردی در رشته علمی جدید مانند روان شناسی، جامعه‌شناسی و مردم‌شناسی از یک طرف و با پیدایش قدرت‌های بزرگ بین‌المللی و استعماری نواز طرف دیگر، به ویژه همزمان با بحران‌های بزرگ بین‌المللی، به صورت یک رشته علمی و به طور سیستماتیک مورد استفاده قرار گرفته است. جنگ نرم علیه ایران یعنی تضعیف نظام جمهوری اسلامی و کم‌رنگ کردن تأثیر انقلاب در بیداری کشورهای منطقه و حتی جهان غرب است. ماهیت جنگ نرم به گونه‌ای است که به راحتی و بدون برانگیختن اعتراضات مجامع بین‌المللی، می‌توان از آن به عنوان اهرم فشار و حتی جنگی خاموش استفاده کرد.

امروزه موج سوم بیداری اسلامی در برخی از کشورهای عربی منطقه همچون آنتشی است که هر روز گسترده‌تر می‌شود و با داهایی که برای خاموش کردن آن از سوی دیکتاتورهای منطقه و قدرت‌های بزرگ وزیدن گرفته، و باعث شعله‌ورتر شدن و توسعه حیطه جغرافیایی این خیزش بزرگ خواهد شد.

عوامل پنهان مانند شایعه به منظور تحریف عقاید، تضعیف روحیه مردم یا ارتش دشمن و بی اعتبار کردن انگیزه‌ها و کاستن از اقتدار حکومت مخالف می‌باشد. (متفکر، ۱۳۸۵) به خلاف جنگ سرد که در مواقع بحرانی به کار می‌آید. ماهیت جنگ نرم به گونه‌ای است که به راحتی و بدون برانگیختن اعتراضات مجامع بین‌المللی، می‌توان از آن به عنوان اهرم فشار و حتی جنگی خاموش استفاده کرد مصداق این گفتار اتفاقاتی است که پس از پیروزی انقلاب اسلامی و به ویژه بعد از شکست غرب در جریان هشت سال دفاع مقدس و موج دوم بیداری اسلامی شاهد آن بوده‌ایم. (عیوضی، ۱۳۹۱) میرشاه ولایتی، و نظری زاده،

بیداری اسلامی

بیداری اسلامی که درباره آن وفاق اندیشه‌ای وجود ندارند نوعی باور تعمیم یافته است که تقریباً همه جوامع،

گروه‌های مسلمان و حتی آحاد مسلمان را در بر می‌گیرد. باورهای تعمیم یافته یکی از منابع جنبش‌های اجتماعی است. از زمان پیدایش این بیداری اسلامی تاکنون این بیداری همواره موجب جنبش‌های اجتماعی در سطوح مختلف بوده است.

بیداری اسلامی زنده شدن دوباره در پرتوی اسلام اصیل و تجدید حیات اسلام است. به این معنا که در پناه آن، استقلال عدالت و همه آموزه‌ها و ارزش‌های متعالی الهی، بار دیگر زنده می‌شود و حیات می‌یابد. بیدارگری یا احیای اسلام نوعی اصلاح‌گری دینی است. البته نه آن اصلاح دینی که در غرب اتفاق افتاده است. در اصلاح دینی به معنای غرب، دین به گونه‌ای دستخوش تغییر و تبدیل قرار می‌گیرد و در پی آن جامعه دینی نمی‌شود، بلکه از قلمرو شخص رانده می‌شود و در این صورت، دین از عرصه زندگی اجتماعی بیرون می‌رود، اما بیداری اسلامی زنده نگه داشتن انسان و حیات اجتماعی بر مبنای دین و به شیوه دینی است. (شیرودی، ۱۳۸۴)

سیر تاریخی بیداری اسلامی و جنگ نرم

-مرحله اول بیداری اسلامی با شروع استعمار کهن جهان اسلامی توسط سید جمال‌الدین اسدآبادی با شعار بازگشت به اسلام اصیل آغاز شد. بی‌اطلاعی مسلمانان از رشد تمدن غرب و انحطاط جوامع اسلامی، فرقه‌سازی، خرافه‌گرایی رو به رشد، فقدان شکل‌گیری دولت ملی، رشد چشم‌گیر سلطه استعمار بر قلمرو جهان اسلام و از خودباختگی مسلمانان در برابر سلطه فرهنگی، سیاسی نظامی از جمله شرایطی بودند

که بر اوضاع جهان اسلام حاکم بود. در چنین شرایطی موج اول بیداری با شعار تجدید حیات اسلامی به وجود آمد. اما به دلیل اصلاحی بودن و نامشخص بودن الگو حکومت سیاسی و فقدان تشکیلات، محدود به اصلاح‌گری فردی بود و عمدتاً عمومی و مسلحانه نبود. (اسدآبادی، بی تا)

- مرحله دوم از بیداری، مقارن با انقلاب اسلامی ایران آغاز شد. در این مرحله، گفتمان اصلاح تبدیل به گفتمان انقلاب شد. به این معنا که اسلام رنگ ایدئولوژی به خود گرفت و گفتمان اسلامی سیاسی به دلیل تحولات خاص جهان به سمت مبارزه مسلحانه پیش رفت و با تیره شدن تقابل جهان اسلام با منافع غرب، اسلام سیاسی و فعال، جایگزین اسلام فردی و منفعل شد. در واقع این موج بیداری به لحاظ زمانی، از زمان ظهور رژیم صهیونیستی (۱۹۴۸) تا فروپاشی شوروی را در بر می‌گیرد. (کربلایی نظر، و پارسانیا، ۱۳۹۲)

امروزه اکثر اندیشمندان مسلمان و غیر مسلمان، انقلاب اسلامی ایران را مهم‌ترین عامل بیداری اسلامی دانسته و باور دارند که شجاعت مسلمانان با انقلاب به طور فزاینده فزونی یافت و مسلمانان برای خروج از بن بست‌های موجود به روش‌ها و توصیه‌های رهبران خود توجه می‌کردند. در واقع پیدایش تمام جنبش‌های اسلامی منطقه خاورمیانه مانند جهاد اسلامی فلسطین، حزب الله لبنان، جنبش‌های اسلامی در افغانستان، پاکستان، عراق و کشورهای هم‌چون مصر، لیبی، سوریه، بحرین و دیگر کشورهای عربی خاورمیانه متأثر از انقلاب اسلامی ایران بود. (رحیمی، ۱۳۹۰، ۶۶/۱)

فاطمه زاهدی از افغانستان - دانش پژوه مقطع کارشناسی ارشد رشته تفسیر علوم قرآن

است. (متفکر، ۱۳۸۵) تبلیغ در دنیای معاصر به عنوان بخشی از دانش بشری به نام دانش ارتباطات، یکی از پیچیده‌ترین و مهمترین دستاورد این عصر شناخته می‌شود. دانشی که همه دانش‌های متداول، از تکنولوژی پیشرفته گرفته تا تمام رشته‌های علوم انسانی و دیگر امکانات بشری در خدمت آن قرار گرفته است تا هر کس بتواند اهداف پیدا و پنهان خویش را در وجود انسانها نهادینه کند. (امیری نقلبری، ۱۳۹۳) آیزنهاور، رئیس جمهور اسبق آمریکا گفته بود: «بزرگ‌ترین جنگی که در پیش داریم، جنگ تسخیر اذهان انسانهاست» این جنگ مدت هاست که آغاز و ما در حال جنگ به سر می‌بریم؛ جنگی که به شکل آرام و پنهان به موازات جنگ امپریالیسم جهانی علیه میراث‌های دینی به ویژه اسلام ناب در جریان است (فولادی، بی تا). آنان با استفاده از تبلیغات رسانه‌ای درصدد فتنه‌انگیزی و اختلاف مذهبی میان مسلمانان هستند تا از این طریق اذهان آزادیخواهان و حق‌جویان را از بیداری اسلامی منحرف سازند.

شایعه‌سازی

امروزه شایعه به عنوان یکی از شیوه‌های جنگ نرم مطرح است. پدیده‌ای است که بر اساس شنیده‌ها و زمینه‌های قبلی افکار عمومی شکل می‌گیرد. شایعه یا از یک خبر ناشی می‌شود و یا بی اساس به وجود می‌آید. به کمک شایعه می‌توان تمایلات و امیال ذهنی یک طبقه و قشر جامعه را به صورت واقعی و عینی نشان داد. امپریالیسم جهانی، در کشورهای که بر اثر بیداری اسلامی و انقلاب‌های رهایی‌بخش، پایگاه سیاسی اقتصادی خود را از دست می‌دهد با توسل به امکانات تبلیغی رسانه جمعی از شایعه به عنوان حربه روانی - سیاسی بهره برداری می‌کند. چنان که امروزه بسیاری از رسانه‌های جمعی با پشتوانه لابی صهیونیستی و سیاست‌های آمریکا و برخی کشورهای اسلامی به تخریب چهره اسلام ناب مشغول اند و با متهم کردن مسلمانان به بنیادگرا، خطر ایران و اسلام برای جهان غرب و کشورهای منطقه را در سراسر جهان تبلیغ می‌کنند. تا جایی که آمریکا و هم‌پیمانانشان آشکارا اعلام می‌دارند: «خطر اصلی، بنیادگرایی اسلامی است و باید برای مبارزه با اسلام ناب متفق شویم» (افشاری، ۱۳۸۰).

تحریف واقعیات

تحریف به معنای منحرف کردن چیزی از مسیر و وضع اصلی خود است به عبارت دیگر، تحریف نوعی تغییر و تبدیل است (مطهری، ۱۳۶۴) تحریف بر دو قسم است تحریف لفظی و تحریف معنوی. تحریف لفظی یعنی اینکه تحریف کنند از

خودش سازوبرگ‌هایی برپیکره و وقایع و حقایق و تاریخ اضافه کند و چهره روشن حقایق را تاریک و زشت سازد. همانند سخنان سردمداران کاخ سفید علیه ایران و سیاست‌های امام خمینی علیه السلام برای تاریک و زشت جلوه دادن چهره انقلاب اسلامی در جهان. تحریف معنوی یعنی اینکه واقعیات، حقایق و جملات را طوری توجیه و تفسیر نماییم که درست خلاف و بر ضد معنای واقعی آنها باشد. (مطهری، ۱۳۶۴) امروزه تحریف واقعیات و حقایق و حوادث به وسیله دولت‌ها و سازمان‌های سیاسی تبلیغی، به صورت سیستماتیک صورت می‌گیرد. به عنوان مثال آمریکا رسماً اعلام می‌کند که مخالف وجود داعش در منطقه است و برای مبارزه آن نیرو به کشورهای سوریه و عراق اعزام می‌کند و باتکیه بر مسند تحریف و دورویی می‌خواهد خود را حامی صلح جهانی و ایران را عامل اصلی ناآرامی و آشوب در منطقه معرفی می‌کند، در حالی که واقعیت غیر از آن است که سردمداران کاخ سفید ادعا می‌کنند. آنان در عین اینکه دائماً دم از مبارزه علیه تروریست‌ها می‌زنند در حقیقت به حمایت مالی و نظامی تروریست در منطقه پرداخته و کشورهای اسلامی را به آشوب می‌کشند، تا از این طریق جریان بیداری اسلامی را متوقف سازند.

تفرقه افکنی

یکی از شیوه‌های شناخته شده برای جنگ نرم تمرکز بر «تنش‌زایی چند بعدی» (نورمحمدی، ۱۳۹۰) در میان یک ملت یا یک ملت و همسایگانش می‌باشد. شیوه‌هایی مانند پخش اکاذیب اغراق و مبالغه، تحریف و سایر ترفندهای این چنینی موجب بروز تفرقه و نفاق در میان مردم است که زمینه را برای به وجود آوردن شرایط بحرانی و نامطلوب آماده می‌سازد. نمونه‌های مربوط به تفرقه افکنی در میان گزارش‌ها

سعی در تخریب و انحراف بیداری اسلامی دارند.

تاکتیک‌ها و شیوه‌های غرب در انحراف بیداری اسلامی

جمهوری اسلامی ایران در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی، انواع و اقسام ترفندهای استکبار جهانی را برای به انحراف کشاندن انقلاب اسلامی از مسیر اصلی تجربه کرده است و به سختی می‌توان تاکتیکی را شناسایی کرد که برای جمهوری اسلامی امتحان نشده باشد؛ بنابراین، طبیعی است که انتظار داشته باشیم اندیشمندان حوزه بیداری اسلامی و به ویژه رسانه‌های متعلق به کشورهای اسلامی، رویدادهای سال‌های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران را به دقت رصد نموده و همچون سرمشقی ارزشمند در مقابل ملت‌های منطقه قرار داده و سعی بلیغی در انتقال این تجربیات به فعالان عرصه بیداری اسلامی در کشورهای منطقه داشته باشند. در این نوشتار به آن دسته از تاکتیک‌ها و شیوه‌هایی که از ناحیه دشمن بیداری اسلامی را تهدید می‌کند، با تمرکز بیشتری پرداخته خواهد شد:

تبلیغات مسموم

به طور کلی تبلیغات عبارت است از تلاش برای تأثیر گذاشتن بر دیگران؛ یعنی تبلیغات برقراری ارتباط از طریق وسایل تبلیغی به منظور اقناع دیگران و تغییر آراء آنان در قبال موضوع معین

-مرحله سوم بیداری اسلامی از بهمن ماه ۱۳۹۰ ابتدا از تونس شروع شد و به تدریج کشورهای مصر، یمن، بحرین، لیبی، سوریه، اردن، و دیگر کشورهای عربی خلیج فارس را در بر گرفت، نوعی سونامی بیداری اسلامی و در امتداد انقلاب اسلامی ایران است. شرایط و فضای حاکم بر اوضاع این بخش از جغرافیای اسلام مشابه بسترهای حاکم بر انقلاب ایران است. چرا که استبداد داخلی و استعمار خارجی بر تمام ابعاد زندگی مردم این مرز و بوم سایه افکنده و ارزش‌های بومی مردم این کشورها را به انحطاط کشانده بودند. زمینه‌های بیداری، شرایط یک انقلاب و مشارکت گسترده مردمی کاملاً فراهم بود.

با شکسته شدن تابوت استعمار و استکبار توسط انقلاب اسلامی ایران، این باور را در جهان عرب به وجود آورد که می‌تواند با استفاده از ارزش‌های توانمند اسلام و با تجربه گران سنگ انقلاب ایران به رهبری امام خمینی علیه السلام نظام‌های استبدادی را به هم ریخته و نیز غرب و فرهنگ مادی غرب را به نقد عملی بکشاند. کشورهای عربی به این باور رسیده است که تنها در پرتو ارزش‌های دینی می‌توانند به یک جامعه پویا و پیشرفته دست یافته و از تجر و عقب ماندگی همه جانبه رهایی یابد (اخوان کاظمی، ۱۳۹۲). بنابراین جا دارد این نکته را یاد آور شویم که شروع یک انقلاب آسان است اما مدیریت و استمرار آن بسیار دشوار می‌باشد. چرا که غرب و صهیونیسم با تاکتیک‌های مختلف به کمک ابزارهای پیشرفته با تمام نیرو

و برنامه های رادیویی کشورهای غربی در رابطه با ایران بسیار زیاد است و تقریباً می توان گفت رادیو B.B.C گوی سبقت را از میان سایر رسانه ها ربوده است در حالی که خبرگزاری ها و رسانه های غربی با تمام قوا در این زمینه می کوشند. به عنوان مثال غرب همواره از خطر سلاح های هسته ای ایران در منطقه دم می زند تا بتوانند زمینه های ذهنی لازم را برای بروز تفرقه و تیره کردن روابط ایران با همسایگانش ایجاد نمایند. چرا که این شگرد قدیمی استعمارگران است که هر وقت خواسته است بر مردم یا گروه های دیگر تسلط داشته باشد بذرفراق و تفرقه را در میان آنان کاشته است. گسستگی در میان آحاد یک ملت یا چند ملت بهترین شرایط برای پراکندگی فکری و هدر رفتن انرژی مثبت و کارایی یک ملت است. (متفکر، ۱۳۸۵)

فریب کاری

از دیگر نکاتی که در حوزه جنگ نرم مطرح می شود، نیرنگ و فریب کاری با نام علم یا طرح دوستی و محبت است. در متون روانشناسی اجتماعی از چندین روش یاد شده است که در آنها می توان مخاطبان را با تبلیغات فریب داد. از جمله نظریات خود را در قالب مباحث و نظرات علمی ارائه می دهند، یا با مخاطبان ابراز دوستی و محبت می کنند تا مخاطب را فریب داده و نظریات خود را بدون بازخورد و مخالفت بر آنان تحمیل نمایند. (معاونت فرهنگی ستاد مشترک سپاه، ۱۳۸۳)

تورر شخصیت

به معنای مخدوش کردن حیثیت شخص است. و یکی از سازکارهای جنگ نرم شمرده می شود. تورر شخصیت دارای قدمت دیرینه بوده به طوری که دشمنان صدر اسلام با استفاده از ترفندهای مختلف سعی در خدشه دار کردن حیثیت رسول اکرم ﷺ داشتند تا از این طریق بتوانند شخصیت ایشان را زیر سؤال ببرند. در حال حاضر استعمارگران غربی علاوه بر تورر شخصیت بنیانگذاران اسلام، سعی در خدشه دار نمودن شخصیت های مذهبی و انقلابی می نمایند. به عنوان نمونه گنجاندن سیدحسن نصرالله رهبر شیعیان لبنان در لیست تروریست ها و... از جمله ترفند های غربی برای خدشه دار کردن رهبران دینی است تا از این طریق چهره رهبران بزرگ اسلام را کم رنگ جلوه داده و مطامع و اهداف سیاسی، اقتصادی و فرهنگی خود نائل آیند. و از این راه اقدامات آنان در جهت بیداری مردم مسلمان را بی اهمیت و گاه خطر برای صلح و آرامش در جهان معرفی کنند. (متفکر، ۱۳۸۵)

ناکارآمد نمایی اسلام

القای ناکارآمدی الگوی اسلامی حکومت داری «غیردموکراتیک

خواندن اسلام» یا تضعیف ایدئولوژی اسلام از جمله سازوکارهای آمریکا است. چرا که ایدئولوژی به عنوان رکن سامان بخش دولت برخاسته از انقلاب مبتنی بر طرح و ایده حکومت اسلامی است. چرا که اسلام به عنوان مجموعه ای فراگیر از ایده های و آموزه های راجع به نظام و تضمین کننده مشروعیت جمهوری اسلامی است که متفاوت از نظام فکری لیبرالیسم می باشد همین تمایز به عنوان کانون مانور جنگ نرم آمریکا در برابر نظام اسلامی به منظور بی ثبات سازی ساختاری می باشد. گرچه در این رابطه آنچه هدف اصلی است نظام سیاسی ایران است اما در حقیقت آنچه مورد هجوم قرار می گیرد خود اسلام است که تلاش می شود از یک سو ناکارآمد تلقی گردد و از سوی دیگر اولاً در محیط خارجی، عناصر و ظرفیت های ناشی از قدرت مانور ایران در استمرار بیداری اسلامی و روند الهام بخشی جهان اسلام مخدوش گردد، ثانیاً در محیط داخلی نیز نظام جمهوری اسلامی را از اسلامیت خارج کنند (سلیمانی پور لک، ۱۳۸۶) و از این طریق بذریأس و ناامیدی در میان مردم به ویژه جوانان بپاشند تا آنان را نسبت به نظام اسلامی کشور خود و تحولات احتمالی آتی، بی تفاوت کنند (علی دوست، ۱۳۹۰)

راهکارهای مقابله با جنگ نرم

در عرصه مقابله با جنگ نرم باید نسبت به آن شناخت کافی وجود داشته باشد. جنگ نرم قابل خنثی سازی است مقابله با آن در صورتی که شناخت کافی باشد هزینه مادی چندانی ندارد اما از لحاظ روحی، از خود گذشتگی فراوانی را می طلبد. امروزه بسیاری از ترفندها و سازوکارهای استعمارگران غربی برای مردم مسلمان به ویژه رهبران دینی شناخته شده است. چرا که پس از موج دوم بیداری اسلام اکثر ترفندهای آنان را ایران تجربه کرده است که با تدبیر حکیمانه امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری مدظله العالی خنثی شده است. کشورهای اسلامی و سران بیداری و خیزش اسلامی در منطقه نیز باید، با استفاده از ظرفیت ها و پتانسیل های موجود، به ویژه ارتباطات و اطلاعات، خنثی سازی جنگ نرم علیه بیداری اسلامی را سرلوحه کار خود قرار دهند. از مهمترین راه کار مبارزه با دشمن و خنثی سازی جنگ نرم از منظر مقام معظم رهبری مدظله العالی توجه به چند اصل اساسی است:

حفظ اتحاد و انسجام اسلامی؛

هوشیاری، شناخت و درک موقعیت؛

تقویت امنیت فرهنگی؛

تولید علم و جنبش نرم افزاری؛

جرات و نترسیدن از سختی ها و خطرها؛

ایمان و امید به آینده. (عبدی، ۱۳۸۸)

نتیجه

جنگ نرم علیه نظام مقدس اسلام و بیداری اسلامی در منطقه، خطری جدی و اساسی است که باید آن را مهم شمرد و با دقت و ظرافت به خنثی سازی آن پرداخت. از آنجاکه قدرت نرم بُعد سوم قدرت است که از طریق سیاست نرم و تأثیرگذاری غیرمستقیم حاصل می شود و به نوعی مبتنی بر دستیابی به قدرت از طریق فضا سازی و کنترل ذهنیت و اراده جامعه است، برای خنثی سازی و مقابله با جنگ نرم باید از استراتژی نرم استفاده کرد. از دیگر سو در این مسیر مقدس مهمترین قدم ها عبارتند از تقویت اتحاد خودی ها، زیر نظر گرفتن رفتارهای مخالفان و دشمنان اسلام، افزایش آگاهی مردم از طریق رسانه ها و ارتباطات جمعی و تقویت امید و پایداری در بین آنان نسبت به تحولات آتی کشورهای اسلامی است.

منابع:

۱. اخوان کاظمی، بهرام (۱۳۹۲). بیداری اسلامی و راهبرد شکل گیری امت اسلامی. فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، ۱۰ (۳۳): ۲۷-۴۳.
۲. اسد آبادی، سید جمال... و کاظمی خلخالی، زین العابدین (بی تا). ترجمه عروة الوثقی. تهران: حجر.
۳. افشاری، پرویز (۱۳۸۰). نقش رسانه در معرفی اسلام و دیدگاه های جهانی، «رویدادها و تحلیل ها»، ۷۳-۱۵۶-۷۵.
۴. امیری نقلبیدی، مهدی (۱۳۹۲). اسلام جهانی شده و جهانی سازی، قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی.

۵. رحیمی، محمد (۱۳۹۰). نقش دین در بیداری اسلامی، با تأکید بر تحولات اخیر جهان عرب. مجموعه مقالات چهاردهمین جشنواره بین المللی شیخ طوسی بیداری اسلامی. قم: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی.
۶. سلیمانی پور لک، فاطمه (۱۳۸۶). ایران و آمریکا در بیستر تعاملات نرم افزاری قدرت نرم و امنیت، نامه دفاع. مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
۷. شیرودی، مرتضی (۱۳۸۴). بیداری اسلامی چشم انداز آینده و هدایت آن، مجموعه مقالات. تهران: مجمع تقریب مذاهب اسلامی.
۸. عبدی، حسین (۱۳۸۸). جنگ نرم، قم: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها، دفتر نشر معارف.
۹. علی دوست، قاسم (۱۳۹۰). رهیافت سطح شناختی در مطالعه اهداف جنگ نرم، فصلنامه علمی پژوهشی راهبرد فرهنگ، ۱۶: ۱۴۷-۱۶۵.
۱۰. عیوضی، محمد رحیم... میرشاه ولایتی، فرزانه... و نظری زاده، فرهاد (۱۳۹۱). جنگ نرم و سناریوی آینده انقلاب اسلامی ایران (با نگاهی به بیداری منطقه)، فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشنامه انقلاب اسلامی، ۱۰ (۴): ۱-۳۴.
۱۱. فولادی، محمد... و بختیاری، محمد عزیز (بی تا). عوامل تضعیف خود باوری فرهنگی. مجله معرفت، ۳۱: ۱۱۱.
۱۲. کربلایی نظر، محسن... و پارسانیا، محمد (۱۳۹۲). بررسی ماهیت بیداری اسلامی از منظر رهبر معظم انقلاب مدظله العالی. فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی، ۱۰ (۳۳): ۶۷-۸۲.
۱۳. متفکر، حسین (۱۳۸۵). جنگ روانی، قم: زمزم هدایت.
۱۴. مطهری، مرتضی (۱۳۶۴). حماسه حسینی. تهران: انتشارات صدرا.
۱۵. معاونت فرهنگی ستاد مشترک سپاه (۱۳۸۳). چشم انداز عملیات روانی. مجموعه مقالات ترجمه شده سالهای ۲۰۰۴ و ۲۰۰۳ میلادی معاونت فرهنگی ستاد مشترک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. اداره تبلیغات. قم: ندای دوست.
۱۶. نورمحمدی، مرتضی (۱۳۹۰). جنگ نرم فضای سایبر و امنیت جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه علوم اجتماعی، راهبرد فرهنگ، ۱۶: ۱۲۷ تا ۱۴۶.
۱۷. هاشمی نژاد، اکرم (۱۳۸۹). قرآن کریم و جنگ نرم، نظام قرآنی و مقابله با تهدیدات جنگ نرم. فصلنامه کوثر، ۳۶: ۸۴-۱۱۵.

چالش‌ها و موانع فراروی بیداری اسلامی

با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری مدظله العالی

حرکت «بیداری اسلامی» یا «خیزش اسلامی» پدیده‌ای عظیم و فراگیر است که حدود دو قرن از پیدایش آن می‌گذرد. این حرکت در مسیر تطور خود با چالش‌ها و موانع مختلفی روبه‌رو بوده است. با توجه به این که با شناخت این چالش‌ها و موانع، می‌توان به دنبال راه‌کارهایی برای برطرف‌سازی آن‌ها بود، ضرورت دارد به آسیب‌شناسی جریان‌های بیداری اسلامی بپردازیم. در این نوشتار ابتدا توضیح مختصری از بیداری اسلامی با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری مدظله العالی آمده است. سپس به موانع و چالش‌های آن پرداخته شده است. این موانع به دو دسته درونی و بیرونی تقسیم می‌شوند: موانع درونی، ضعف‌ها و مشکلات داخلی جریان‌ها و انقلاب‌های بیداری اسلامی می‌باشند که مانع به ثمر رسیدن این انقلاب‌ها می‌شوند. موانع بیرونی نیز، موانعی هستند که دشمنان این جریان‌ها برای شکست آن‌ها به طور مستقیم یا غیرمستقیم برنامه‌ریزی می‌کنند. در این شماره از نشریه موانع درونی ارائه می‌گردد.

تعریف بیداری اسلامی

مقام معظم رهبری مدظله العالی در تعریف بیداری اسلامی فرموده‌اند: «بیداری اسلامی یعنی حالت برانگیختگی و آگاهی‌ای در امت اسلامی که اکنون به تحولی بزرگ در میان ملت‌های این منطقه انجامیده و قیام‌ها و انقلاب‌هایی را پدید آورده که هرگز در محاسبه شیاطین مسلط منطقه‌ای و بین‌المللی نمی‌گنجد؛ خیزش‌های عظیمی که حصارهای استبداد و استکبار را ویران و قوای نگهبان آن‌ها را مغلوب و مقهور ساخته است». (مقام معظم رهبری مدظله العالی، ۱۳۹۰/۰۶/۲۶) طبق نظر ایشان، بیداری اسلامی یک حقیقتی است که اتفاق افتاده است. بعد از دهها سال متمادی

تسلط دشمنان اسلام و دشمنان مسلمین بر جوامع اسلامی، چه به شکل استعمار مستقیم، چه به شکل استعمار جدید و استعمار غیرمستقیم، چه به صورت سلطه فرهنگی یا سلطه اقتصادی یا سلطه سیاسی؛ بعد از سال‌های متمادی که ملت‌های مسلمان در زیر فشارهای عظیم سلطه غربی و دولت‌های اروپائی و آمریکائی بر کشورهایشان فشرده شدند، به تدریج هسته بیداری، یقظه اسلامی رشد کرده، ثبت شده است. مردم دنیای اسلام امروز احساس می‌کنند که وسیله عزت‌شان، وسیله سربلندی‌شان، وسیله استقلال‌شان، اسلام است. به برکت اسلام، همه آرزوهای ملی یک ملت در دنیای اسلام می‌تواند برآورده شود. ملت‌های اسلامی به برکت اسلام می‌توانند در مقابل تسلط و تکبر دولت‌های غربی، سلطه ظالمانه و استثمار و استکبار آن‌ها بایستند. (مقام معظم رهبری مدظله العالی، ۱۳۹۱/۱۱/۱۰)

بیداری اسلامی به مفهوم ظهور اسلام ناب و پاک در انسان و جامعه است. بر این اساس، حیات برین از دین به دست می‌آید و تنها از دین، قابل دریافت است؛ زیرا خداوند به انسان و جهان حیات بخشیده است و پیامبرش ما را به آنچه زنده می‌کند، فرا می‌خواند. بنابراین، بیداری اسلامی به مفهوم زنده شدن دوباره در پرتو اسلام اصیل است. به بیان دیگر، در معنای تجدید حیات اسلام به کار می‌رود که در پناه آن، استقلال، عدالت و همه آموزه‌ها و ارزش‌های متعالی، بار دیگر زنده می‌شود یا حیات می‌یابد. (شیرودی، ۱۳۸۸) «بیداری اسلامی پدیده شگرفی است که اگر به اذن الله سالم بماند و ادامه یابد، قادر خواهد بود سرب‌آوردن تمدن اسلامی را در چشم‌اندازی نه‌چندان دوردست، برای امت اسلامی و آن‌گاه برای جهان بشریت رقم زند. (مقام معظم رهبری مدظله العالی، ۱۳۹۲/۰۲/۰۹)

چالش‌ها و موانع فراروی بیداری اسلامی

حرکت بیداری اسلامی در مسیر دست‌یابی به اهداف خود با چالش‌ها و موانع متعددی روبه‌روست که برخی از این چالش‌ها ناشی از نقاط ضعف جامعه اسلامی، بعضی برگرفته از ضعف‌های ماهیتی و ساختاری نهضت‌های بیداری اسلامی و برخی هم متأثر از عوامل خارجی است. از آنجا که این موانع و چالش‌ها، بنیادین و اساسی هستند، توجه و برطرف‌سازی آن‌ها، به‌ویژه در مقطع حساس کنونی فراروی جهان اسلام که بسیاری از کشورهای اسلامی - عربی را امواج خروشان این گفتمان عزت‌خواهانه

فراگرفته است، ضروری می‌باشد.

رهبری معظم انقلاب مدظله العالی نیز می‌فرماید: «در موضوع آسیب‌ها و خطرات، تأکید می‌کنم که خطر هست، ولی راه مصونیت از آن نیز هست. خطرها را باید شناخت تا در مواجهه با آن، حیرت و تردید پیش نیاید و چاره و علاج، شناخته شده باشد. توجه به خطر نباید ملت‌ها را بترساند. بگذارید که دشمنان تان از شما بترسند و بدانید که: «إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا» (نساء: ۷۶).» (مقام معظم رهبری مدظله العالی، ۱۳۹۰/۰۶/۲۶)

موانع و چالش‌های درونی بیداری اسلامی

• احساس تمام شدن کار با سقوط حاکم وابسته، فاسد و دیکتاتور

طبق بیان حضرت خاتمه‌ای مدظله العالی، احساس و گمان اینکه با سقوط حاکم وابسته و فاسد و دیکتاتور، کار تمام شد. راحتی خیال ناشی از احساس پیروزی و به دنبال آن کم شدن انگیزه‌ها و سست شدن عزم‌ها، نخستین خطر است. و آن‌گاه این خطر مهیب ترمی شود که اشخاص در صدد تصاحب سهم ویژه در غنیمت به دست آمده باشند. ماجرای جنگ اُحد و غنیمت‌جویی مدافعان تنگه که به شکست مسلمانان انجامید و مجاهدان از سوی خداوند متعال سرزنش شدند، یک نمونه نمادین است که هرگز نباید از یادها برد. (مقام معظم رهبری مدظله العالی، ۹۰/۶/۲۶)

• غرور و خودخواهی

غرور و خودخواهی عامل نفوذ شیطان به درون انسان است که کارهای وی را برایش آراسته و کار دیگران را در نگاه او ناچیز جلوه می‌دهد. در نتیجه به یک نوع خودپسندی می‌رسد تا جایی که دیگر هیچ نقد و نصیحتی را از دیگران نمی‌پذیرد و با توجه عمלקرد خود از نفس خود مواظبت نمی‌کند. نخوت و غرور از خطرناک‌ترین بیماری‌های اخلاقی فراروی دعوت‌گران اسلامی به حساب می‌آیند. تشکل اسلامی که از مواجهه با اشتباهات خود و اصلاح آن‌ها سرباز می‌زند، با خطر رکود و انزوا از امت اسلامی و رضایت دادن به آنچه که در اختیار دارد، دچار می‌شود، در نتیجه از نوآوری و توسعه باز مانده و در جا می‌زند و به دنبال آن اعضایش ریزش کرده و دشمنان بر آن چیره می‌شوند. (بیداری اسلامی چشم‌انداز آینده و هدایت آن، ۱۳۸۴)

رهبر انقلاب مدظله العالی نیز مغرور شدن و دشمن را غافل دانستن را از آسیب‌های بیداری اسلامی می‌دانند. (رک: بیانات مقام معظم رهبری مدظله العالی، ۱۳۹۰/۰۶/۲۶)

• فقدان ایدئولوژی و پایگاه تئوریک

بسیار واضح است که تنها تحولاتی می‌توانند پایدار بوده و به نتایج

امیدبخشی ختم شوند که از یک ایدئولوژی و افاق فکرقوی و فعالی ناشی شوند. مهندسی کردن تحولات تاریخی، البته نه به معنای پیش‌بینی کردن جزئیات آن‌ها، بلکه به معنای طراحی جهت‌گیری‌ها و سوگیری‌ها کلی آن‌هاست. (ره‌دار، ۱۳۹۱)

آیت الله خاتمه‌ای مدظله العالی فکر و نقشه راه و ایدئولوژی لازم برای حرکت‌ها و انقلاب‌ها را «اسلام و برنامه‌های آن» معرفی می‌کند اسلام از محوریت خارج نشود. اسلام باید محور باشد. فکر اسلام و شریعت اسلام باید محور باشد». (مقام معظم رهبری مدظله العالی، ۱۳۹۱/۰۹/۲۱)

متأسفانه موج اخیر بیداری اسلامی در خاورمیانه عربی فاقد یک پایگاه تئوریک جهت‌بخش می‌باشد. فقدان پایگاه مذکور تا بدان اندازه می‌تواند خطرناک باشد که انحراف جریان بیداری اسلامی و لغزیدن آن را (درست در آخرین مراحلش) در دام قالب‌ها و ساختارهای غرب - ساختارهایی که اساساً جریان بیداری اسلامی به منظور نفی و طرد آن‌ها ایجاد شده - ممکن سازد. (ره‌دار، ۱۳۹۱)

• عدم وجود رهبری انقلابی

رهبری نقش بسیار مهمی در ایجاد و هدایت انقلاب ایفا می‌کند. جمهوری اسلامی ایران به سبب وجود رهبری با مقبولیت عامه توانسته است بر مشکلات فایق آید. فصل الخطاب بودن سخن رهبری و معیار بودن وی نسبت به تعیین آرمان‌های انقلاب، کشتی انقلاب اسلامی را در طول این سال‌ها از گزند طوفان‌ها و سیلاب‌ها رهانیده است. مشکلی که هم‌اکنون در انقلاب‌های کشورهای اسلامی احساس می‌شود، فقدان رهبری صالح و آگاه است. (علیزاده موسوی، ۱۳۹۰)

• حفظ نکردن حمایت‌ها و پشتیبانی‌های مردمی

از نظر رهبر انقلاب مدظله العالی، مردم و حمایت‌های آن‌ها نقش بسیار مهمی را در حرکت‌های بیداری اسلامی ایفا می‌کنند. ایشان

آمریکا هم هیچ غلطی نمی‌توانند بکنند. مردم را باید حفظ کرد و باید نگه داشت.» (مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، ۱۳۹۱/۰۹/۲۱) در نتیجه از دست دادن حمایت‌های توده مردم در میان راه منجر به شکست جریان بیداری اسلامی خواهد شد.

• قشری‌گری و سطحی‌نگری در فهم شریعت

بی‌شک، جزم‌اندیشی و برخورد قشری با متون اسلامی به راه‌حل‌های ناقصی می‌انجامد که هیچ همسویی با منطق ندارد و مردم را از تصور وجود راه‌حل‌های برتر برای مشکلات پیچیده زندگی خود به هنگام اجرای اسلام دور می‌سازد؛ حتی سبب تمسخر می‌شود و به دشمن اجازه می‌دهد اتهامات ستم‌گرانه‌ای همچون عقب‌ماندگی، ارتجاع، جمود، تحجر و جزمی‌گری را به اسلام وارد کند. (بیداری اسلامی چشم‌انداز آینده و هدایت آن، ۱۳۸۴)

مقام معظم رهبری مدظله‌العالی معتقدند در میان مسلمانان، افرادی با روحیه‌ی تحجر و ارتجاع و جمود و عدم قدرت اجتهاد یافت می‌شوند که مسلمانند اما در خدمت دشمنانند. اسمشان مسلمان است، اما انسان، ذره‌ای فکرنو، نگاه نو، فهم نواز معارف اسلامی در آن‌ها مشاهده نمی‌کند. «اسلام مال همیشه دنیاست، اسلام مال همه قرن‌هاست، اسلام مال همه دوران‌های پیشرفت بشری است... آن فکری که بتواند پاسخ‌گویی اسلام را به این نیازها بفهمد باید آن را، پیدا کرد. بعضی‌ها این فکر را ندارند؛ فقط بلدند این را تکفیر کنند، آن را تفسیق کنند، اسم خودشان را هم مسلمان بگذارند، در نهایت هم گاهی انسان می‌بیند که در یک مواردی سرشان با سر مزدوران در یک‌آخور است!» (مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، ۱۳۹۱/۰۹/۲۱)

• گرایش محلی و منطقه‌ای و قومی

می‌بینیم که برخی عناصر خیزش و حرکت اسلامی بیش‌تر به حرکت محلی یا منطقه‌ای گرایش دارند و توجهی به جنبه‌های عام و عمومی ندارند و بیشتر ویژگی‌های جغرافیایی و قومی معینی را در نظر می‌گیرند و خود را وقف همان محدوده می‌کنند و توجهی به حق‌کشی‌ها و تجاوزاتی که در جاهای دیگر صورت می‌گیرد، ندارند و بهانه آن‌ها «الأقربون أولى بالمعروف» و «چراغی که به خانه رواست به مسجد حرام است» می‌باشد. آنان تنها توجهی گذرا به مسائل فراتر از جغرافیا و قوم خود می‌کنند و فراموش می‌کنند که پس از گسست از امت و تنها شدن، دشمن به خوبی از عهده آن‌ها بر خواهد آمد. گو این‌که چارچوب‌ها و مرزهای جغرافیایی نیز خود تبدیل به قید و بند و عواملی برای خدشه وارد آوردن به دیدگاه‌های جهان شمول اسلامی - که مهم‌ترین تکیه‌گاه و ویژگی خیزش اسلامی به شمار می‌رود - می‌گردند. (بیداری اسلامی چشم‌انداز آینده و هدایت آن، ۱۳۸۴) قوم‌گرایی و ملی‌گرایی یکی از عوامل استیلای استکبار جهانی بر مسلمانان است. تکیه بر قومیت و ملیت و مرزبندی‌های نژادی و منطقه‌ای و تعصب و افتخار ورزیدن به اموری از این دست، یکی از موانع بیداری اسلامی به

شمار می‌رود. (صوفی نیارکی، ۱۳۹۰)

• ضعف توکل و اعتماد به وعده‌های الهی

بی‌شک، توکل به خداوند متعال و اعتماد و حسن ظن به وعده‌های نصرت الهی در قرآن، قوی‌ترین سلاح مؤمنان برای غلبه بر مشکلات و چالش‌های زندگی مادی است. این گنجینه قدرت زندگی در اثر غفلت و دنیازدگی مسلمین و خضوع و وادادگی در مقابل قدرت‌های مادی، فراموش و یا به مسائل فردی زندگی محدود شده است. حال آن‌که مؤمنان باید بدانند که خدای عرصه جهاد و سیاست، همان خدای عرصه عبادت و بندگی است؛ بنابراین با اعتماد به ذات اقدس الهی و کمک خواستن و طلب یاری از او همه مشکلات در مسیر رسیدن به اهداف از بین خواهد رفت. (دهشیری؛ نجاتی آرانی، ۱۳۹۱)

• نظام‌سازی نکردن

مقام معظم رهبری مدظله‌العالی معتقدند که در نهضت‌ها و انقلاب‌هایی که در جریان بیداری اسلامی شکل می‌گیرد، باید نظام‌سازی انجام شود. «اگر در این کشورهایی که انقلاب کردند، نظام‌سازی نشود، خطر آن‌ها را تهدید می‌کند. در تونس انقلاب شد، نهضت شد و کسانی آمدند بر سرکار؛ در مصر انقلاب شد، کودتا شد، نهضت شد و کسانی آمدند بر سر کار - در جاهای دیگر هم همین‌طور - اما نتوانستند نظام‌سازی کنند؛ نظام‌سازی که نکردند این موجب شد که نه فقط آن انقلاب‌ها از بین رفت، بلکه حتی آن کسانی که به نام آن انقلاب‌ها سر کار آمده بودند، خودشان از این رو به آن رو شدند، صد و هشتاد درجه جایشان را عوض کردند؛ خودشان هم خراب شدند. هم در تونس این اتفاق افتاد، هم در مصر این اتفاق افتاد، هم در سودان آن روز این اتفاق افتاد... باید در این کشورهایی که انقلاب کردند، نظام‌سازی شود؛ باید یک قاعده مستحکمی به وجود بیاید. (مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، ۱۳۹۱/۰۹/۲۱)

• اعتماد به دشمن

طبق بیانات رهبر معظم، آیت‌الله خامنه‌ای مدظله‌العالی، «اعتماد به دشمن و در دام لیخنده‌ها و وعده‌ها و حمایت‌های آن‌ها افتادن نیز آسیب بزرگ دیگری است که به طور ویژه باید پیشروان و نخبگان از آن بر حذر باشند. دشمن را با علامتش در هر لباس باید شناخت و از کید او که در مواردی در پس ظاهر دوستی و کمک پنهان می‌شود، باید ملت و انقلاب را مصون ساخت.» (مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، ۱۳۹۰/۰۶/۲۶)

باید به این نکته توجه داشت که دشمن تا قبل از انقلاب به صورت مستقیم به مبارزه با انقلاب می‌پردازد؛ اما هنگامی که انقلاب پیروزی می‌شود و دیگر امکان از میان بردن مستقیم آن وجود ندارد،

روش‌های غیرمستقیم و انحراف جریان فکری انقلاب را مدنظر قرار می‌دهد. به عنوان نمونه، در حالی که غرب به شدت از حسنی مبارک به سبب اسرائیل دفاع می‌کرد، پس از پیروزی انقلاب و احساس خطر نسبت به امنیت اسرائیل، تعامل با انقلابیون در این کشور افزایش یافت و اکنون نیز تلاش بسیاری برای انحراف جامعه مصر می‌شود. چنانکه می‌بینیم در لیبی نیز، سران کشورهای غربی با سفر به لیبی و دیدار با شورای انتقالی ملی، سعی در جلب اعتماد آنان دارند.

در این شرایط، کشورهای اسلامی باید به شدت مراقب تحرکات دشمن و اهداف آنان باشند. غرب ماهیت خود را در حمایت از دولت‌های پیشین به خوبی نشان داده است؛ بنابراین اعتماد مجدد به دشمن، ریشه‌های انقلاب را می‌خشکاند و شرایط مشابه وضعیت قبل از انقلاب می‌شود. (علیزاده موسوی، ۱۳۹۰)

نتیجه

موج بیداری اسلامی در صورتی به اهداف صحیح خود نایل می‌شود که آسیب‌شناسی شده و با شناخت موانع بر سر راه آن، امکان برطرف‌سازی آن‌ها فراهم شود. آگاهی و شناخت مردم و مبارزان و رهبران و نخبگان - که عناصر اصلی این جریان‌ها محسوب می‌شوند - نسبت به چالش‌ها و خطرات فراروی بیداری اسلامی، نه تنها باعث می‌شود که آنان در مسیر وصول به اهداف خود خسته و ناامید نشوند، بلکه نقش مهم و اساسی در خنثی کردن برنامه‌های دشمن ایفا می‌کند.

منابع

۱. شبرودی، مرتضی (۱۳۸۸). «انقلاب اسلامی و بیداری اسلامی: تأثیرگذاری و نمونه‌ها». فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی. سال پنجم، ش ۱۶.
۲. صوفی نیارکی، تقی (۱۳۹۰). بیداری اسلامی (هویت تمدنی و چالش‌های پیش‌رو) در اندیشه حضرت امام خمینی علیه‌السلام و رهبر معظم انقلاب آیت‌الله خامنه‌ای مدظله‌العالی. تهران: نهضت نرم‌افزاری وابسته به انتشارات فرهنگی انقلاب اسلامی.
۳. علیزاده موسوی، مهدی (۱۳۹۰). بیداری اسلامی. تهران: حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت.
۴. بیانات مقام معظم رهبری (۱۳۹۲/۲/۹). اجلاس جهانی علما و بیداری اسلامی.
۵. بیانات مقام معظم رهبری (۱۳۹۱/۱۱/۱۰). دیدار مسئولان نظام و میهمانان کنفرانس وحدت اسلامی.
۶. بیانات مقام معظم رهبری (۱۳۹۱/۹/۲۱). اجلاس جهانی اساتید دانشگاه‌های جهان اسلام و بیداری اسلامی.
۷. بیانات مقام معظم رهبری (۱۳۹۰/۶/۲۶). اجلاس بین‌المللی بیداری اسلامی.
۸. بیداری اسلامی چشم‌انداز آینده و هدایت آن. مجموعه مقالات هفدهمین کنفرانس بین‌المللی وحدت اسلامی (۱۳۸۴). تهران: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی.
۹. دهشیری، محمد رضا؛ نجاتی آرانی، حمزه (۱۳۹۱). «چالش‌های مشترک فرهنگی مذهبی فراروی گفت‌وگو بیداری اسلامی». فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی. سال نهم، ش ۲۸.
۱۰. رهدار، احمد (۱۳۹۱). «بیداری اسلامی: آسیب‌شناسی جنبش‌های بیداری اسلامی در خاورمیانه در پرتو تجربیات انقلاب اسلامی». فصلنامه تخصصی پانزده خرداد، سال نهم، ش ۳۲.

اسرائیل از تشکیل تا فروپاشی

بالفور و تعهد انگلستان مبنی بر مساعدت و ایجاد یک وطن قومی جهت یهودیان، رسمیت و سپس تحقق یافت. (معین، ۱۳۷۰، ۱۰۴۶/۵) در واقع صهیونیسم مسلک گروهی است که طرفدار سلطه و نفوذ یهودیان بر اقوام و ملل دیگرند. (دهخدا، ۱۳۷۲)

زمینه‌های پیدایش صهیونیسم

قبل از پرداختن به مسئله ظهور اسرائیل، ناگزیر باید گذر بر ادوار تاریخی یهود نمود. قوم یهود دارای روحيات و خصیصه‌های اخلاقی خاصی بودند که به سبب همین خلیقات، خودشان را از دیگران متمایز می‌دانستند. قرآن کریم برخی از صفات مورد مذمت آنان را بر شمرده است همچون "نژاد پرستی" آنان قومی بودند که قبل از ظهور اسلام خودشان را برتر و صاحب کتاب و دین می‌دانستند و اعراب را بی سواد و وحشی می‌پنداشتند. ولی با رسالت پیامبر ﷺ نه تنها ایمان نیاوردند بلکه به علت روحیات خاص خود به مخالفت با پیامبر و اسلام پرداختند. آیه در این باره چنین آمده است: "وَقَطَّلْنَا هُم فِي الْأَرْضِ أُمَّامًا مِنْهُمْ الصَّالِحُونَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ وَبَلَّوْنَا هُم بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ" (اعراف: ۱۶۸)

در این آیه می‌فرماید: آنها را به صورت فرقه‌های گوناگونی در زمین تقسیم نمودیم که بعضی از آنها اهل اصلاح بوده‌اند که ایشان به سعادت می‌رسند، اما بعضی از ایشان اینگونه نبودند. بعضی اهل سعادت و صلاح نبوده و پیرو راه‌های گوناگون غیر از راه فلاح بوده‌اند و خداوند آنها را با نعمت‌ها و گرفتاری‌های دنیوی آزمایش می‌کند تا شاید راه پروردگارشان متمسک شده و به سوی او باز گردند. (تفسیر المیزان، ج ۸)

جهان اسلام و مسلمانان در همیشه تاریخ، از صدر اسلام تاکنون دشمنان بسیاری به خود دیده است. در دنیای امروز، قدرت‌های کذایی قصد نابودی اسلام را دارند و در این راستا جریان‌های را بوجود می‌آورند و از آن‌ها تمام قد حمایت می‌کنند. اسرائیل حاصل این اقدامات خصمانه همچون غده‌ای سرطانی در منطقه خاورمیانه رشد کرده است. لذا برای ایستادگی و مقاومت در برابر دشمن، شناخت دشمن امری مهم است دانستن گذشته تاریخی و اقدامات و راه‌های مقابله با آنان عواملی مهم در هوشیاری ما ایجاد می‌کند از این رو مسئله اسرائیل و صهیونیسم همیشه مورد توجه صاحب نظران تاریخی، سیاسی و مذهبی بوده است و کتابها و مقالات بسیاری در زمینه‌های مختلف در این بحث نگاشته شده است که حاکی از اهمیت مسئله می‌کند.

تعریف واژگان

اسرائیل: در زبان عربی "اسراء" یعنی عبد و "ئیل" یعنی الله، پس "اسرائیل" یعنی عبدالله (تایخ اورشلیم، ص ۵۰) در زبان عبری کسی که بر خدا مظفر گشت معنا می‌کنند. بعضی اوقات مقصود مملکت اسرائیل یا اسباط عشره است تا آن‌ها را از یهودا تمییز داده باشند. (دهخدا، ۱۳۷۲، ۱۹۲۱/۲)

صهیون: نام کوهی در جنوب شرقی اورشلیم است، قلعه‌ای داشته به نام بیوسیان که داود آن را فتح کرده و در آن جا برای تابوت عهد قصری بنا می‌کند. (دهخدا، ۱۳۷۲، ۱۳۳۲۳/۹)

صهیونیسم: مسلک گروهی از یهودیان که خواستار آن هستند که فلسطین وطن رسمی یهود قرار بگیرد و صهیون را پایتخت آن می‌دانند. این فکر در قرن نوزدهم میلادی آغاز شد و پس از وعده

دیگر خصلت «مال پرستی و حب ثروت» است. زمانی که حضرت موسی در کوه طور بود آنان گوساله سامری پوشیده از طلا را شروع به پرستش کردند "و تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ السَّخْتِ لَيْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ" (مائده: ۶۲) و آنان در گناه و تعدی و حرام خواری شتاب می‌گیرند. در حال حاضر نیز دیده می‌شود که یهودیان قدرتهای مالی و اقتصادی دنیا به حساب می‌آیند و بزرگترین شرکت‌ها و کمپانی‌ها به صورت مستقیم یا پسا پرده در سیطره آنان می‌باشد.

قوم یهود در گذر تاریخشان دچار فراز و نشیب‌های زیادی بودند از زمان حضرت موسی ﷺ و فرار از فرعون و آوارگی اول، و تا بعدها در زمان پیامبر ﷺ و کارشکنی‌های که نسبت به ایشان و اسلام و مسلمین روا داشتند این‌ها خود عاملی بودند برای طرد شدن از خانه هایشان "وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ لَعَذَّبْتَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ" (حشر: ۳) و خدا آن‌ها را دچار جلای وطن کرده است.

بعد اسلام نیز با توجه به قراین و شواهد تاریخی، آنان باز هم ثبات و آرامشی نداشتند؛ بعدها با اختلافاتی که با مسیحیان پیدا کردند و حادثه تخریب اورشلیم توسط رومیان، به اطراف و اکناف عالم آواره شدند. آن دسته از یهودیان که به سمت سرزمین‌های مسیحی و اروپایی آواره شدند هیچ‌گاه به آرامش نرسیدند و متحمل فشارها و آزارهای بسیاری شدند. در دوره قرون وسطی کلیسا و پاپ قدرت

سیاسی را در دست داشت و به شدت از قدرت و دین مسیحیت طرفداری می‌کردند و یهودیان را شریر می‌دانستند. کلیسا که نتوانست دین یهودیان را تغییر دهد، قوانین ظالمانه‌ای را علیه آنان وضع کرد و از لحاظ اقتصادی و اجتماعی به شدت آن‌ها را مذايقه گذاشتند. یهودیان مجبور بودند در محله‌های مخصوص به نام «گتو» زندگی کنند و از این روز زندگی فقیرانه داشتند. (ناس، ۱۳۸۱)

در دوره رنسانس اوضاع متحول شد و مسئله آزادی انسان‌ها اهمیت پیدا کرد و به مسائل اخلاقی و فرهنگی بها داده شد. در این بین، یهودیان نیز از این تحولات بهره بردند و اوضاعشان اندکی از آن دوره اسف بار قرون وسطی بهتر شد. (سلیمانی اردستانی، ۱۳۸۲)

اما این آسایش نسبی برای یهودیان موقتی بود و باز در سده‌های ۱۶ و ۱۷ شرایط باز به ضرر یهودیان برگشت و سختگیری‌ها بر آنان افزایش یافت و از علم و فرهنگ و هنر محروم بودند. در اروپای شرقی هم یهودیان به امید اخبار و روایات اجداد خود مبنی بر «ارض موعود» دل خوش کرده بودند. (ناس، ۱۳۸۱)

از سده ۱۸ به بعد تحولات وسیعی در دنیای غرب و به طبع در میان یهودیان به وقوع پیوست. بروز نهضت‌های روشن خواهان، انقلاب کبیر فرانسه و انقلاب صنعتی. از این رو گرایش‌های فکری بین یهودیان بوجود آمد؛ که شامل:

• **گرایش هسکالا با همان روشنگری:** یهودیان طرفدار این گرایش، قائل بودند که باید زبان عبری را کنار بگذارند و منکر این بودند که تورات کلام خداست و ارزشی برای تورات شفاهی قائل نبودند و علاقه مند به تحصیل در علوم جدید و فلسفه بودند.

• **گرایش اصلاح طلبان:** آنان هم دست به تحریف و تعویض آداب و رسوم یهودیت زدند و به آداب و رسوم مذهبی یهود اهمیت نمی دادند و معتقد بودند یهودیان در هر کشوری که هستند باید تابع همان جا باشند و به دنبال سرزمین مستقلی نباشند.

• **یهودیت ارتدوکس:** اینان برخلاف اصلاح طلبان، مقید سرسخت آداب و شریعت یهودیت به شمار می رفتند.

• **یهودیت محافظه کار:** این گروه حالت میانه ی اصلاح طلبان و ارتدوکس بودند و قائل به حفظ آداب و هم مدرنیته بودند.

• **صهیونیسم:** در نیمه دوم قرن نوزدهم بعد از دوره ای آرامش یهودیان، دوباره بغض و کینه و احساسات ضد یهودی موج می گیرد. (بوش، دیگران، ۱۳۷۸) یهودیان که همیشه در آوارگی بسر برده بودند، آرزوی داشتن سرزمین و موطن با خون آن ها عجین شده بوده است بعد از این وقایع باز آرزوی دیرین جان می گیرد و لزوم برگشت به ارض موعود یعنی فلسطین و تشکیل یک وطن مستقل را ضروری می بینند. پایه ریز این نهضت در عصر جدید فردی یهودی به نام ثئودور هرتزل (۱۸۹۵) است که در کتاب خود با نام «دولت یهود» چنین می نویسد: «راه حل گرفتاری های یهود این است که افرادی که طاقت تحمل ناراحتی های ممالک مطبوعه خود را ندارند، در یک منطقه وسیعی که برای یک ملت بزرگ کافی باشد اجتماع کنند. (جدید بناب، ۱۳۸۵) هرتزل عملاً از یهود خواسته بود که دولتی در فلسطین یا ارجنتین (آرژانتین) تأسیس کند. (شیرازی، ۱۳۶۶. ص ۴۲) عقاید هرتزل در مورد ساخت دولت بسیار مورد علاقه یهود قرار گرفت. او اولین کنگره خود را در سال ۱۸۹۷ در شهر بال سوئیس برگزار کرد. در آن کنگره در واقع پایه های اصل صهیونیسم گذاشته شد. در همین کنگره بود که «پروتکل های صهیون» بوجود آمد که به صورت اسرار از ادعان عموم مخفی کردند. این پروتکل ها در واقع برنامه هایی بودند که سرمایه داران یهود برای ویران کردن بنای مسیحیت، قلمرو پاپ و سرانجام نابودی اسلام پایه ریزی کرده بودند و معتقدند بعد از این ویرانی ها، بر جهان استیلاء خواهند یافت. (جدید بناب، ۱۳۶۶. ص ۳۹) بعد از ختم جلسات کنگره هرتزل اعلام کرد: «همین امروز ما دولت صهیونیستی را بوجود آوردیم. (زعیتر، ۱۳۸۲)

نقش استعمار در پیدایش اسرائیل

انگلیس اولین حامی برای تشکیل اسرائیل به شمار می رفت. بیست سال بعد کنگره بال، دولت انگلستان در اعلامیه بالفور اعلام موجودیت دولت اسرائیل در خاک فلسطین را نمود. این عهدنامه در سال ۱۹۱۷ یک سال قبل از سقوط خلافت اسلامی و احتلال فلسطین، از طرف انگلیس به امضاء رسید ولی مسلمانان در سال ۱۹۱۸ از آن با خبر شدند. (شیرازی، ۱۳۶۶)

آمریکا هم در سال ۱۹۴۸ اسرائیل را به رسمیت شناخت و در همین بحبوحه های جنگ جهانی دوم بود که جنگ خونینی بین اعراب و اسرائیل در گرفت و سازمان ملل متحد هم جانب دارانه، فلسطین را بین اعراب و یهود تقسیم کرد. (شیرازی، ۱۳۶۶)

اوضاع صهیونیسم بعد از تشکیل

بعد از تشکیل دولت نامشروع اسرائیل در منطقه و غصب خاک فلسطین به همین جا ختم نشد و در واقع این واقعه این شروع مصیبت ها و دردها بود. امام خمینی علیه السلام با تدبیر و آگاهی نسبت به مسئله صهیونیسم بارها خطر اسرائیل را گوشزد کرده بودند، ایشان ریشه های اولیه پیدایش صهیونیسم را چنین تبیین کردند: «اسرائیل با تباری و همفکری دولت های استعماری غرب و شرق زاییده شد و برای سرکوبی و استعمار ملل اسلامی به وجود آمد؛ و امروز از طرف همه استعمارگران حمایت و پشتیبانی می شود. انگلیس و آمریکا با تقویت نظامی و سیاسی و با گذاشتن اسلحه های مرگبار در اختیار اسرائیل، آن را به تجاوزات پی در پی علیه اعراب و مسلمین و ادامه اشغال فلسطین و دیگر سرزمینهای اسلامی تحریص و وادار می سازند؛ و شوروی با جلوگیری از مجهز شدن مسلمانان و با فریب و خیانت و سیاست سازشکارانه، موجودیت اسرائیل را تضمین می نماید.» (امام خمینی علیه السلام، ۴۳۷/۲)

اسرائیل در خاک فلسطین ورود کرد؛ در حدود تعیین شده از سوی سازمان ملل برای فلسطین ها، تجاوز و به پیشروی های خود ادامه داد و ساکنان را از زمین ها و خانه هایشان با اجبار و اغفال بیرون راند و دست به کشتار و قتل عام های وحشیانه مردم مظلوم فلسطین زد. نمونه های دردناک بسیاری در صحنه های تاریخ به جا مانده است مانند: کشتار خان یونس، این روستا چندین بار مورد حمله صهیونیست ها واقع شد و هر بار کشتاری وحشیانه رخ می داده است. کشتار اردوگاه صبرا و شتیلا در سال ۱۹۸۲ با ۱۵۰۰ شهید فلسطینی و لبنانی. کشتار اردوگاه جنین در سال ۲۰۰۲ با ۲۰۰ نفر شهید. حمله به دفعات به غزه، در حمله

اول در سال ۲۰۰۸ در طی ۲۲ روز ۱۴۰۰ تن را شهید کردند. در جنگ دوم در سال ۲۰۱۲ صهیونیست ها با استفاده از سلاح های ممنوعه فسفری، ۱۸۹ فلسطینی را به شهادت رساندند. در غزه سوم، در سال ۲۰۱۴ که بالغ بر ۵۱ روز طول کشید، ۲۰۱۶ نفر که بیشتر آن ها زن و کودک بودند را با قساوت شهید کردند. جنایات رژیم اسرائیل حتی فراتر از فلسطین بلکه به مرزهای لبنان نیز کشیده شده است، در جریان حمله صهیونیست ها در سال ۲۰۰۶ میلادی، در اثر موشک باران جنگنده هایشان در قانا ۵۷ نفر جان خود را از دست دادند. (خبرگزاری مهر، ۱۳۹۴/۱۱/۲۱)

از دیگر اقدامات اسرائیل در جهان، سیطره آن ها بر رسانه های ارتباط جمعی را می توان نام برد. تسلط آنان بر این موضع از ابتدا تشکیل این رژیم آغاز شده و در دهه پایانی قرن بیستم شدت گرفت و با گسترش تکنولوژی، ماهواره و شبکه های مجازی به سرعت آن افزوده شد. استفاده اسرائیل از رسانه های داخلی، دفاع از موجودیت حکومت یهودی صهیونیستی خود است و با نفوذ در رسانه های جهانی، سیطره بر اخبار و سانسور مطبوعات بر طبق آنچه که خود می خواهند است. بر طبق مفاد پروتکل ۱۲، این موضوع، یعنی نفوذ و سلطه بر رسانه های جهان، یکی از اهداف و برنامه های طولانی مدت آنان بوده است. در متن پروتکل چنین آمده است: «مطبوعات باید تحت خدمت صهیونیسم باشد و با آنها بتوان به احساسات مردم جهت داد و حتی بتوان به بهانه های سبب تعطیلی مطبوعات شد و خلاصه مطبوعات به طور کامل در اختیار باشد و هیچ خبری بدون اطلاع و سانسور خبری به گوش مردم نرسد.» (نهیوض، ۱۳۸۱)

صهیونیسم و ایران

صهیونیسم در ابتدا، به دنبال رابطه با ایران بود، که در دوران پهلوی تا حدودی به این هدف نایل آمده بودند، ولی با پیروزی انقلاب اسلامی و رهبری امام خمینی علیه السلام و موضع گیری های قاطع امام در برابر اسرائیل، نقشه هایشان بر آب شد و امام، نه بزرگی بود بر تمام آمال آنان، چرا که انقلاب اسلامی بر اساس، قرآن و اسلام بنا شده بود. امام در موضع مقابله با اسرائیل فرمودند: «ای ملت، دین ما اقتضاء می کند که با دشمن اسلام موافقت نکنیم، قرآن ما اقتضاء می کند که در صف مسلمین با دشمن اسلام هم پیمان نشویم، ملت ما با هم پیمانی شاه با اسرائیل مخالف است...» (امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۵/۱/۷۷) ایستادگی امام در مقابل اسرائیل، عامل بوجود آمدن عداوت و کینه های صهیونیسم شد، و در این راه از هر حربه ای برای ضربه زدن به ایران و اسلام کوتاهی نکردند همانند: فشارهای اقتصادی، تحریم ها، ضربه های فرهنگی، نفوذ در تعلیم و تربیت و ایجاد تخریب و فعالیت های ترور و خرابکارانه، که در این راستا تعداد زیاد از یاران انقلاب را، ترور و به شهادت رساندند. در جریان جنگ تحمیلی هم، اسرائیل کمک های بسیاری اعم از تسلیحاتی، نظامی و مالی به صدام نمود. ولی امام نقش اسرائیل در جنگ ایران و عراق را

ISRAEL

از این هم بالاتر می داند، امام در اصل طراح شوم این جنگ را، سردمداران غرب و در رأس آن اسرائیل شمرده است و هدفشان از این همبستگی را، تحقق بخشیدن به شعار "اسرائیل بزرگ، نیل تا فرات" بیان کرد. (رک: امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۵/۱۸/۱۴۵)

تفاوت یهود و صهیونیسم

یهودیت در اصل و مبنا خود یک دین الهی است که پیروان آن به خدا و معاد و حضرت موسی علیه السلام اعتقاد داشتند و تعالیم آنان بر اساس صلح و صفا و دعوت بر حسنات می باشد و این در صورتی است که، با آن چیزی که از صهیونیسم دیده می شود کاملاً متفاوت است. صهیونیسم بر اساس تجاوز و تعدی و کشتار بنا شده است، و عملاً بیان می کنند این اعمال شنیع برای آرمان های یهود است. امام راحل علیه السلام نیز بر تضاد بارز این دو جریان اتفاق دارند و می فرمایند: «یهودی ها

حسابشان از صهیونیست‌ها جد است اگر چنانچه مسلمین بر صهیونیست‌ها غلبه پیدا نکنند، همان حالی را پیدا می‌کنند که شاه مخلوع پیدا کرد و اما با یهودی‌ها کاری ندارند، ملتی هستند مثل سایر ملل زندگی آنها انجام می‌گیرد و تصرفی به آنها نیست.» (امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۵/۱۰/۱۷۰) نه تنها رژیم صهیونیستی حسابش از یهود جداست بلکه، برخی از یهودیان از آنان بی‌زاری می‌جویند و از اقدامات و اعمالشان ابراز انزجار می‌کنند. آنان با استفاده از راه‌هایی همچون: ۱- انتشار بیانیه‌ها و موضع‌گیرها علیه اسرائیل؛ ۲- راه اندازی کمپین؛ ۳- برگزاری تجمعات اعتراض آمیز علیه اقدامات اسرائیل (فصلنامه مطالعات فلسطین، ۱۳۹۳) مخالفت خود را با پدیده شوم صهیونیسم اعلام می‌کنند.

نزدیکی فرجام اسرائیل، در آیات و روایات

خداوند متعال طبق قاعده لطف و رحمت خود به بندگان وعده داده است که، ظلم پایدار نیست و هر ظلمی پایانی دارد («... زَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا») (اسراء: ۸۱) با توجه به این دسته از آیات، به راحتی می‌توان پذیرفت که، صهیونیست‌ها نیز در پی ارتکاب سال‌ها ظلم و ستم و تجاوز، شامل حال آیات وعده عذاب و نابودی خواهند شد. در آیات و روایات متعددی، بر لزوم از بین رفتن ظلم و پیروزی حق تأکید شده است و مفسران و بزرگان این عرصه، تاویلات مختلفی را از آن تعبیرات ارائه داده‌اند و از آن جمله به زوال اسرائیل را نیز بر شمرده‌اند. در سوره اسراء در مورد فساد و تعددی بنی اسرائیل و عاقبت کارشان سخن آمده است: «وَقَضَيْنَا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا* فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا») (اسراء: ۵-۴) در این آیات خداوند متعال بیان کرده است که بنی اسرائیل دو مرتبه دچار فساد و گناه بزرگی شده‌اند، طبق آیه بعد از فساد اول بنا بر وعده الهی، عده‌ای آنان را شکست داده‌اند ولی وعده الهی در فساد دوم در آیه ذکر نشده است لذا ممکن است که فساد دوم مد نظر آیه در گذشته رخ نداده باشد تا بخواهد عذابی عظیم آنان را به کل نابود کند و این بخش از آیه نظاره‌گر آینده بنی اسرائیل باشد. ذیل این آیات شریفه، تفاسیر و تعابیر مختلفی برای بیان دو مرحله فساد بنی اسرائیل، ارائه شده است و حتی در تطبیق این وعده الهی با واقعیت‌های تاریخی، بیش از سی نظریه مطرح گردیده است. (الفتاوی، ۱۳۸۵) برخی مفسران شیعه و اهل سنت بر این اعتقادند که هر دو فساد در تاریخ بنی اسرائیل، قبل از آمدن اسلام تحقق یافته است. صاحب تفسیر الدر المنثور، ۱۵ مورد حدیث را ذکر می‌کند که همگی گویای این مطلبند که هر دو فساد رخ داده است، ولی با روایت‌های بیانگر رویدادهای تاریخی مختلفی هستند. (سیوطی، ۱۴۰۴) سید قطب در تفسیر فی ظلال، هر دو فساد را مربوط به آینده (بعد از ظهور اسلام) می‌داند. وی اولین فساد را بعد از آغاز اسلام و خروج یهود از جزیره العرب دانسته و دومین فساد را مربوط به قیام نازی‌های آلمان توسط هیتلر بر ضد یهود بیان کرده است. (شاذلی، ۱۴۱۲، ۵/۳۰۸) آیت الله مکارم شیرازی در ذیل این آیات، اقوال گذشتگان را ذکر کرده‌اند و در ادامه مسئله اسرائیل را مطرح نمودند: «صهیونیست‌ها اقدام به غصب سرزمین‌های دیگران و آواره ساختن آن‌ها و کشتار مردم بی‌گناه می‌کنند و به هیچ قانون و معاهده‌ای پایبند نیستند و این‌ها به خاطر اتکاءشان به آمریکا می‌باشد و این مسائل مصداق فساد در ارض و برتری جویی استکبار است و باید طبق آیه منتظر تحقق وعده الهی درباره آنان شویم.» (شیرازی، ۱۳۷۴، ۱۲/۳۳)

باتوجه به این تفاسیر و دیگر تفاسیر موجود، چنین حاصل می‌شود که اگر منظور از گناه بنی اسرائیل، اسرائیل عصر حاضر باشد، طبق وعده الهی، آنان به طور قطع به زوال و نابودی گرفتار خواهند شد. البته برخی روایات موجود می‌باشد که ادعای ما را مبنی بر اشاره آیه بر فساد صهیونیسم، تقویت می‌کند. روایاتی که حضرت قائم <عج> را نابود کننده اسرائیل، معرفی می‌کند. عیاشی در ذیل عبارت «عِبَادًا لَنَا أُولَىٰ بَأْسٍ شَدِيدٍ» حدیثی را از امام محمد باقر علیه السلام نقل می‌کند که فرمودند: «مراد از این آیه، حضرت قائم علیه السلام و یاران اوست که نیرومند و دارای صلابت می‌باشند.» (عیاشی، ۱۳۸۰، ۲/۲۸۱) و امام علی علیه السلام در تفسیر این آیات، وعده امام موعود را می‌دهد، ایشان می‌فرمایند: «من در آینده در مصر منبری روشنی بخش بنیان خواهم نمود... و یهود و نصاری را از سرزمین‌های عرب بیرون خواهم راند، و عرب را با این عصای خود [به طرف حق] سوق خواهم داد». عبايه می‌گوید: من عرض کردم: یا امیر المؤمنین! گویی شما خبر می‌دهید که بعد از مردن بار دیگر زنده می‌شوید و این کارها را انجام می‌دهید! فرمود: هیهات ای عبايه! مقصود من از این سخنان آن گونه که تو خیال کردی نیست؛ مردی از دودمان من اینها را انجام خواهد داد" (مجلسی، ۱۴۰۳، ۵۳/۵۹) این روایات و جندی دیگر همگی متضمن این معنا هستند که امام زمان علیه السلام منجی و آزادی بخش مظلومان و نابود کننده ظالمان عالم می‌باشد. سواى آیات و روایات، در بررسی سخنان امام خمینی علیه السلام و رهبری مدظله العالی، پیش بینی آنان بر امر سقوط اسرائیل مشهود است و آن را نزدیک می‌بینند. مقام معظم رهبری مدظله العالی در این باره می‌فرمایند: «سنت الهی برای جاری شده که ستمگران در اواخر دوران ننگ‌آلود خود، به دست خویش، سرنوشت محتوم فنا و زوال خود را نزدیکتر کنند. حمله به لبنان و سپس حمله به غزه در سالهای پیش، از جمله‌ی همین اقدامهای دیوانه‌وار بود که تروزیستهای اریکه نشین صهیونیست را به دره سقوط نهائی نزدیکتر کرد... برادران و خواهران فلسطینی! به خداوند حکیم و قدیر اعتماد کنید، قدرت خود را باور کنید و بر آن بیفزائید. و به پیروزی نهائی یقین داشته باشید وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ» (حج: ۴۰) «(مقام معظم رهبری مدظله العالی، ۱۱/۳/۱۳۸۹) رهبر حکیم و فرزانه، با تحکم و قاطعیت امروز اسرائیل را به اذن الهی نزدیک می‌بینند و اعمال خود صهیونیست‌ها مهر تاییدی بر واژگونی این رژیم فاسد است.

نتیجه

اسرائیل، مولود نا میمونی است که بر خواسته از کینه‌ها و غده

حقارت‌ها در طول دوران آوارگی و سرگشتگی است و با بهانه‌هاهی در سرزمین فلسطین سکنا گزیدند. از غفلت و ناآگاهی حکام آن سامان بهره‌جسته و سایه خود را در آنجا گستراندند. موجودیت اسرائیل امکان نداشت مگر با حمایت و اعلام همبستگی آمریکا، انگلیس و شوروی. در واقع اسرائیل، طرحی استعماری، غربی و مهاجرتی با پوشش آشکار یهودی است. آنان اعتقاد به آیین یهودیت نداشتند فقط تحت لواء یهود اعمال زشت و ننگین خود را پوشش می‌دادند و با شعار «اسرائیل بزرگ از نیل تا فرات» قصد تعرض و سیطره بر کشورهای منطقه را داشتند. آنها در نیل به اهدافشان به کشتار بی‌گناهان، بیرون کردن مردم مظلوم فلسطین از خانه و زمینهایشان و ترور شخصیت‌های علمی و مذهبی و نظامی و... پرداختند. ولی طبق وعده الهی در قرآن کریم، «إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا» (اسراء: ۸۱) ظلم نابود شدنی و محکوم به فناست و با توجه به روایات ائمه علیهم السلام و تعابیری که از آنان رسیده است، حاکی از نابودی اسرائیل در عصر ظهور به دست حضرت قائم علیه السلام می‌کند. به اذن خدا این امر نزدیک است تا دنیای اسلام و بلکه جهانی از شر این پدیده شوم رهایی یابند.

منابع

* قرآن کریم

۱. بوش، ریچارد... و دیگران (۱۳۷۸). جهان مذهبی ادیان در جوامع امروز. تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۲. جدید بناب، علی (۱۳۸۵). عملکرد صهیونیسم نسبت به جهان اسلام. قم: مرکز انتشارات موسسه آموزش و پرورش امام خمینی علیه السلام.
۳. حمیدی، جعفر (۱۳۶۴). تاریخ اورشلیم. تهران: امیرکبیر.
۱. خبرگزاری مهر. www.mehrnews.com. پرونده سنگین جنایات ارتش اسرائیل. شماره خبر ۱۳۹۴/۱۱/۲۱. ۳۰۴۷۹۵۸
۴. خمینی، روح الله (۱۳۸۵). صحیفه امام مجموعه آثار بیانات، پیام‌ها، مصاحبه‌ها، احکام، اجازات شرعی و نامه‌ها. تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام.
۵. دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۲). لغت نامه دهخدا. تهران: موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران.
۶. زعیترا، اکرم (۱۳۸۲). سرگذشت فلسطین. قم: دفتر تبلیغات اسلامی.
۲. سایت رهبری. www.khamenei.ir. ۱۳۸۹/۳/۱۱
۷. سلیمانی اردستانی، عبدالرحیم (۱۳۸۲). یهودیت. قم: انجمن معارف اسلامی.
۸. سیوطی، جلال الدین (۱۴۰۴). الدر المنثور فی تفسیر الماتور. قم: کتابخانه آیه الله مرعشی نجفی.
۹. شاذلی، قطب الدین بن ابراهیم (۱۴۱۲). فی ظلال القرآن. بیروت: دارالشرق.
۱۰. شیرازی، محمد (۱۳۶۶). دنیا بازچه یهود. هادی مدرس. قم: کانون نشر اندیشه‌های اسلامی.
۱۱. عیاشی، محمد بن مسعود (۵۱۳۸۰ ق). کتاب التفسیر. تهران: چاپخانه علمیه.
۳. فصلنامه مطالعات فلسطین (۱۳۹۳). رویکرد غالب یهودیان دیاسپورا در قبال مسئله اسرائیل و فلسطین. ش ۲۵.
۱۲. مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی (۵۱۴۰۳ ق). بحار الانوار. بیروت: دار احیاء التراث العربی.
۱۳. معین، محمد (۱۳۷۱). فرهنگ معین. چاپ هشتم. تهران: امیرکبیر.
۱۴. مکارم شیرازی، ناصر (۱۳۷۴). تفسیر نمونه. تهران: دارالکتب الاسلامیه.
۱۵. ناس، جان بایر (۱۳۸۱). تاریخ جامع ادیان. علی اصغر حکمت. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
۱۶. نهیوض، عجاج (۱۳۸۱). پروتکل دانشوران صهیون برنامه عمل صهیونیسم جهانی. مشهد: موسسه چاپ آستان مقدس رضوی.

مصاحبه

لطفا خودتان را معرفی کنید.

مسلمات برندی اهل نیجریه (ایالت کوآرا شهر ایلویرین) هستم.

در سال ۱۹۹۴ میلادی در یک خانواده مسلمان، به دنیا آمدم. پدرم معلم و مادرم پزشک هستند. پنج خواهر و یک برادر دارم. پدرم شیعه، ولی مادرم اهل تسنن می باشند.

کمی هم از نیجریه بفرمایید.

کشور نیجریه با جمعیتی نزدیک به ۱۵۰ میلیون نفر از کشورهای پرجمعیت قاره آفریقا است. نیمی از جمعیت مردم نیجریه مسیحی و نیمی مسلمان هستند، اغلب مسلمانان اهل سنت می باشند. البته شیعیان نیجریه پر جمعیت ترین گروه شیعی در قاره آفریقا هستند.

رئیس جمهور نیجریه هم رئیس حکومت است و هم رئیس دولت که مثل ایران با رأی مردم برای دوره ۴ ساله انتخاب می شود و یک بار هم قابل تمدید است.

نیجریه از غرب با کشور بنین، از شرق با کشور چاد و کامرون و از شمال با نیجر، همسایه است. نیجریه یکی از صادرکنندگان نفت در جهان است.

شیخ زکزاکی رهبر شیعیان نیجریه هستند؛ قدری از ایشان بفرمایید.

متأسفانه هیچ شناختی از شیخ زکزاکی ندارم؛ فقط می دانم ابراهیم یعقوب زکزاکی رهبر جنبش اسلامی نیجریه هستند که بیشتر در شهرهای زاریا و کانوبه تبلیغ تشیع می پرداختند.

گروه افراطی بوکوحرام در نیجریه مشکلاتی به بار آورد، از این گروه چه می دانید؟

یک گروه تروریستی هستند که در خشونت های شمال نیجریه دست داشته اند، آنها با تحصیل علم امروزی و وجود مدارس مدرن مخالفند. یکی از کارهای زشت این گروه، حمله به یکی از مدارس و دزدیدن بیش از ۲۰۰ دانش آموز دختر بود.

از خودتان بیشتر بفرمایید.

همان طور که گفتم در خانواده مسلمان به دنیا آمدم پدرم شیعه و مادرم اهل سنت هستند.

من از اسلام فقط نام و نشانی داشتم و دستورات و قوانین اسلام را نمی دانستم. به عنوان مثال: فقط به دلیل تبعیت از دستور پدر حجاب داشتم نه به عنوان وظیفه دینی. لذا حجاب برایم شیرین نبود و با سختی آن را تحمل می کردم.

چه شد ایران آمدید؟

پس از دیپلم وارد دانشگاه شدم و در رشته حقوق مشغول به تحصیل شدم.

پدرم خیلی دوست داشت برای ادامه تحصیل و فراگیری معارف اسلامی به ایران بیایم اما چون آینده شغلی رشته ام خوب بود علاقه ای برای آمدن به ایران نداشتم.

پدرم در این خصوص دو مرتبه با من صحبت کردند. در مرتبه دوم از من پاسخ قاطع و صریح خواستند تا اگر قبول کنم زمینه ساز این سفر باشند.

ایشان ۲ پیشنهاد دادند: اول اینکه اکنون ایران بیایم و شرایط را بسنجم، اگر دوست داشتم بمانم و ادامه تحصیل بدهم.

دوم اینکه پس از اتمام تحصیلات دانشگاهی، ایران را برای تحصیل معارف اسلامی برگزینم. پیشنهاد اول را پذیرفتم.

آمدنم مساوی شد با پدیده ای به نام عشق به مکتب اهل بیت علیهم السلام و علاقه به معارف اسلامی و هدف نورانی در تبلیغ دین مبین اسلام.

ابتدای آمدن به ایران، حال و هوای ایران را چگونه یافتید؟ خیلی عجیب ... خیلی عجیب .....

لطفاً توضیح دهید.

یکی از دوستان که در ایام تبلیغ به کشورم آمده بودند و در منزل ما هم مهمان شده بودند در ایران حضور داشتند، وقتی شنیدند ایران آمدم در مهمانسرا به ملاقاتم آمدند و محبت های زیادی نسبت به من داشتند. ایشان مرا به حرم مطهر بردند، آن هم در شب جمعه ای که دعای کمیل بود، دیدن زائرانی که پروانه وار به دور شمع وجود حضرت معصومه علیها السلام می چرخیدند و زیر لب زمزمه هایی داشتند و مرواریدهایی که از چشمانشان جاری می شد، برایم هم تعجب آور بود و هم خنده دار. آن ها در دعای کمیل، چیزی را آهنگین می خواندند و گریه ها می کردند و جملاتی را تکرار می نمودند. اصلاً درک نمی کردم و نمی فهمیدم. فقط احساس کردم که ایرانی ها رسوم و سنن عجیب و غریبی دارند.

آن دوستم متوجه تعجب من شده بود و مرا راهنمایی کرد چون خودش هم در ابتدای ورود، همین حال و احوال را تجربه کرده بود. او حضرت معصومه علیها السلام را به من معرفی کرد و ایشان را باب الحوائج نام نهاد و زمزمه مردم را همان بیان حاجاتشان دانست. بعد از آن تصمیم گرفتم برای هر نماز به حرم بیایم.

از مهمانسرا پیاده هر روز برای نماز ظهر، عصر، مغرب، عشا و بعضاً نماز صبح، به حرم می آمدم. همان جا بود که یک عشق آسمانی رقم خورد. من کجا و حضرت معصومه علیها السلام کجا؟! ولی او با مهر و رحمتش؛ دل مرا خرید...

پذیرش من در جامعه الهدی مشهد مقدس بود. آنجا زبان فارسی را آموختم و پس از تمهیدیه دوباره به قم آمدم.

البته یک چیز دیگر هم در ایران برایم عجیب بود ... نگاه بعضی انسانها به خودم و دیگر خواهران و دوستان رنگین پوستم!

این نگاه ها و بعضاً برخوردها عذابیم می داد....

شاید نگاهشان آکنده از مهر و محبت و غبطه بود که: خوش به حال شما از آن سوی مرزها برای معارف اسلامی به ایران آمده اید...

نه نه... من نگاه ها را می فهمم. الان مثال می زنم: روزی در حرم امام رضا علیه السلام، خانمی در اطراف ضریح متوجه من شد، دوستش را صدا زد و مرا به او نشان داد... آنجا جایگاه عبادت و زیارت بود، حواس مرا هم از زیارت پرت کرد و با پوزخندی که می زد در مورد من به دوستش چیزی می گفت. او را کنار کشیدم به او گفتم: چرا خندیدی؟ تو انسانی، من هم انسان، تو زائری، من هم زائر، تو مسلمانی، من هم مسلمان، فقط در رنگ با هم متفاوتیم...

آن خانم که خیلی جاخورده بود و فکر نمی کرد فارسی می دانم کلاً انکار کرد...

این یک روی سکه بود که گفتم، روی دیگر را هم می فهمم. در حرم حضرت معصومه علیها السلام مادری دخترش را صدا زد و گفت خاله را ببین چه مهربان است و... من هم به آن کودک شکلاتی دادم و ناراحت نشدم در حالی که فهمیدم آن مادر می خواست تنوع ملیت و رنگ را به فرزندش بیاموزد.

در این زمینه فقط می توانم بگویم که خدا هوای ما را خیلی دارد؛ خودش فرمود:

"یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر و انثی و جعلناکم شعوباً و قبائل لتعارفوا ان اکرکم عند الله اتقیکم" (حجرات: ۱۳) و در جای دیگر فرمود: "انما المومنون اخوه فاصلحوا بین اخویکم" (حجرات: ۱۰)

الان چه احساسی دارید؟

این نگاه ها برایم عادی شده ولی بعضی وقتها که احساس ناراحتی می کنم به افراد تذکر می دهم. چون غربت و هجرت و مشکلات به اندازه کافی بر روح و روان ما سنگینی می کند دیگر تحمل سنگینی نگاه بعضی انسانها را نداریم.

شما در خوابگاه زندگی می کنید، زندگی در خوابگاه چگونه است؟

خوابگاه سازندگی دارد. زندگی با ملیتهای مختلف، آداب و رسوم و فرهنگ های مختلف، صبر را می آموزد. به نظرم قبلاً انسانی کم صبر و عصبی بودم ولی در خوابگاه خیلی صبرم تقویت شده، البته هنوز هم جای کار دارد و از خداوند توفیق آن را مسألت می نمایم.

نام بسیاری از کشورها را حتی نشنیده بودم ولی در خوابگاه با آن ملیت ها و ویژگی های فرهنگی آنها آشنا شدم. گاهی آداب و رسوم ما در تقابل با آداب دیگر کشورهاست، آموختن آن خیلی ضروری است. مثلاً بعضی کشورهای آسیایی از جمله ایران به جای گفتن کلمه "نه" از اشاره سر به سمت بالا و صدایی شبیه "نچ" استفاده می کنند در حالی که اگر کسی در کشورم چنین کند باید منتظر یک کتک هم باشد. در فرهنگ ما این یک بی احترامی نسبت به بزرگتر است! گاهی بعضی ملیت ها حرفی می زنند و می خندند و برایشان جالب و خنده دار است ولی برای ما زجرآور و منفی است؛ لذا اگر با تفاوت های فرهنگی و فردی آشنا نشویم توان زندگی در یک خوابگاه بین الملل را نخواهیم داشت.

با نگاه طلبگی خود چه توصیه ای به مسئولین دارید؟

ضمن تقدیر و سپاس از زحمات خالصانه مسئولین در هر پست و جایگاهی که هستند، سه توصیه برای تقویت انگیزه طلاب و جذب بیشتر و ایجاد خاطره خوش در اذهان آنان دارم.

طلبه جدید را در فرودگاه، مهمانسرا و خوابگاه دریابند.

بیشتر توضیح دهید.

- در فرودگاه فردی که به استقبال طلبه جدید می رود باید نشانه یا پوشش خاصی داشته داشته باشد چون نه طلبه جدید ایشان را می شناسد و نه ایشان طلبه جدید را. طلبه جدید با فضا و شرایط و انسان های ایران هم آشنا نیست اما اگر یک نشانه خاصی باشد زودتر همدیگر را می یابند و حتی

دارد و دچار سرخوردگی می شود. بنده یک ماه در مهمانسرا بودم. تسریع در روند اداری کارها و تصمیمات خیلی ارزنده است.

- طلبه جدید که خوابگاه را تجربه نکرده نیاز به موانست و مساعدت از طریق مسئول و مترجم دارد. (اعم از آشنایی با قوانین تأمین نیازها به خصوص دریافت غذا، معرفی هم اتاقی ها و...)

چه آرزویی دارید.

اللهم عجل لولیک الفرج و فرجنا بهم؛ تقدیر و سپاس از همراهی در مصاحبه و آرزوی توفیقات روز افزون و تأییدات الهی برای شما و خوانندگان گرامی مجله شمیم هدی.

می شود یک نشانه هم برای متقاضیان و طلاب جدید الورد قرار داد یعنی در کشور به آنها اطلاع دهند که مثلاً یک روسری آبی روی دوش خود بیندازند و...

- در مهمانسرا جمعیت معمولاً کم است. مسئول خاصی هم ندارند، طلبه جدید چیزی نمی داند اول اینکه نیازی به اعلام نیست، در ثانی هر چیز را به فارسی اعلام می کنند (از طریق بلندگو).

- دیگر اینکه طلبه جدید با غذای ایران مانوس نیست، شاید پول کافی هم برای خرید غذا نداشته باشد خوب است در این زمینه مساعدت شود، از یک هم زبان حتما دعوت شود و طلبه جدید را به صورت مقدماتی با فضا، شرایط و فرهنگ ایران آشنا و زیارت حضرت معصومه علیها السلام را به او معرفی کند.

- بعضی اوقات طلبه جدید در مهمانسرا مدت طولانی حضور

زالال احکام

احکام خانواده

خانواده در اسلام از جایگاه ارزشمندی برخوردار است؛ بنابراین، بخش زیادی از فقه اسلامی، به احکام خانواده و روابط زن و مرد پرداخته تا هرچه بهتر این مهم را استحکام بخشد. در این مختصر درصدد بیان برخی از احکام مرتبط با خانواده، کیفیت شروع و ادامه زندگی مشترک می‌باشیم.

شروع زندگی مشترک با عقد ازدواج

به واسطه عقد ازدواج، زن و مرد به یکدیگر محرم می‌شوند و زندگی خانوادگی آغاز می‌شود. (توضیح المسائل ۱۳ مرجع، ص ۴۴۹). برای ایجاد زندگی زناشویی مشروع، باید «صیغه عقد» خوانده شود. نکاح معاطاتی یا همان ازدواج سفید که با رضایت طرفین و بدون خواندن صیغه عقد، انجام می‌شود مثلاً انگشتر و حلقه دست یکدیگر می‌کنند، از نظر شرعی باطل است؛ و نکاح صحیح نیاز به تلفظ صحیح صیغه دارد و صرف رضایت دو طرف، کافی نیست. (توضیح المسائل ۱۳ مرجع، مسأله ۲۳۶۳، ص ۴۵۰).

خواندن صیغه عقد یا توسط خود زن و مرد انجام می‌شود و یا وکیل آن دو عقد را جاری می‌کند؛ وکیل زن و مرد لازم نیست که حتماً مرد باشد بلکه می‌تواند مرد یا زن باشد. (توضیح المسائل ۱۳ مرجع، مسأله ۲۳۶۳ و ۲۳۶۴، ص ۴۵۰). هر یک از زن و مرد می‌توانند وکیل جداگانه‌ای برای خود انتخاب کنند و یا یک نفر از طرف هر دو، وکیل در قرائت صیغه عقد باشد. (توضیح المسائل ۱۳ مرجع، مسأله ۲۳۶۷، ص ۴۵۱).

شرایط عقد ازدواج

- بنا بر احتیاط واجب، صیغه عقد باید به عربی باشد. اگر مرد و زن نتوانند به عربی بخوانند، می‌توانند ترجمه صحیح را به زبان خودشان بخوانند یعنی باید لفظی بگویند که معنی «زَوْجْتُ» و «قَبِلْتُ» را بفهماند.
- قصد انشاء باشد؛ یعنی هر دو نفر قصد ازدواج داشته باشند. بنابراین با گفتن کلمات صیغه عقد از روی شوخی، ازدواج واقع نمی‌شود.
- شخص یا اشخاصی که صیغه را می‌خوانند، عاقل و بالغ باشند.
- اگر وکیل یا ولی صیغه عقد را می‌خوانند، باید عروس و داماد را دقیقاً مشخص کنند؛ مثلاً اسم آنها را ببرند یا به آنها اشاره کنند؛ اما اگر بگویند یکی از دو خواهر را به ازدواج فلانی در می‌آورم، صحیح نیست.
- مرد و زن راضی به ازدواج باشند؛ پس اگر آنها را مجبور به ازدواج کرده باشند، عقد باطل است. (توضیح المسائل ۱۳ مرجع، مسأله ۲۳۷۰، ص ۴۵۳)
- در مورد صیغه عقد ازدواج باید به نکات زیر توجه نمود:
- اگر در عقد ازدواج یک حرف غلط خوانده شود به گونه‌ای که معنای آن عوض شود، عقد باطل است. (توضیح المسائل ۱۳ مرجع، مسأله ۲۳۷۱، ص ۴۵۶)
- دختری که باکره است حتی اگر به حد بلوغ رسیده و رشیده است یعنی مصلحت خود را تشخیص می‌دهد، اگر بخواهد عقد کند، باید از پدر یا جد پدری خود اجازه بگیرد. (توضیح المسائل ۱۳ مرجع، مسأله ۲۳۷۱، ص ۴۵۶)

ازدواج‌های ممنوع

ازدواج با برخی افراد ممنوع است مانند ازدواج با محارم. (توضیح المسائل ۱۳ مرجع، مسأله ۲۳۸۴، ص ۴۶۴). محارم در اسلام سه گروه هستند: محارم نسبی، محارم سببی و محارم رضاعی.

- محارم نسبی کسانی هستند که با یکدیگر قرابت خونی دارند مانند: پدر، دایی، عمو، برادر و فرزندان او نسبت به زن و مادر، خاله، عمه، خواهر و فرزندان او نسبت به مرد.
- محارم رضاعی افرادی هستند که به واسطه شیر خوردن همانند محارم نسبی می‌گردند. بنابراین، کودکی که از زنی با رعایت شرایط (ر.ک: توضیح المسائل ۱۳ مرجع، مسأله ۲۴۷۴، ص ۵۰۶) شیر بخورد، آن زن حکم مادر او را دارد و شوهر زن، همانند پدر اوست و سایر افراد خانواده زن، همانند اقوام او هستند؛ پس فرزندان آن زن، خواهر و برادر کودک و خواهر و برادر زن، خاله و دایی او هستند و همین گونه است نسبت به سایر بستگان. در صورت تحقق شرایط شیر خوردن (رضاع) گویا کودک در آن خانواده متولد شده است و تمام کسانی که محارم نسبی به حساب می‌آیند، بر کودک محرم می‌شوند و بنابراین، ازدواج با آنها حرام است.
- محارم سببی در اثر ازدواج ایجاد می‌شوند و این محرمیت‌ها دائمی است؛ بنابراین، حتی اگر یکی از زوجین از دنیا برود و یا به واسطه طلاق از همدیگر جدا شوند، محرمیت باقی است. از جمله این افراد مادر زن نسبت به مرد و پدر مرد (پدر شوهر) نسبت به زن است.
- مسائلی که بیان شد، نمونه‌ای از مسائل و احکام مربوط به تشکیل خانواده و شروع زندگی مشترک است. تمامی

این مسائل، بیانگر اهمیت رسمی بودن ازدواج می‌باشد زیرا عدم رسمیت ازدواج و بی‌اهمیتی نسبت به وقوع عقد، خطر متلاشی شدن بنیان خانواده و پایبند نبودن به زندگی مشترک را بیشتر می‌کند.

تکالیف زوجیت

بعد از ایجاد عقد ازدواج و تشکیل خانواده، هر کدام از مرد و زن نسبت به دیگری، تکالیف واجبی دارند که باید رعایت نمایند از جمله این تکالیف، وظیفه مرد نسبت به پرداخت نفقه زن، و تکلیف زن در تمکین و رعایت روابط زناشویی است. در کنار احکام و تکالیف الزامی برای مرد و زن، توصیه‌های اخلاقی نیز در جهت تحکیم روابط بین همسران، در روایات معصومین علیهم‌السلام فراوان می‌باشد.

<http://andishe-hoghoogh.blogfa.com>

وبلاگ انجمن علمی حقوق مؤسسه آموزش عالی بنت الهدی

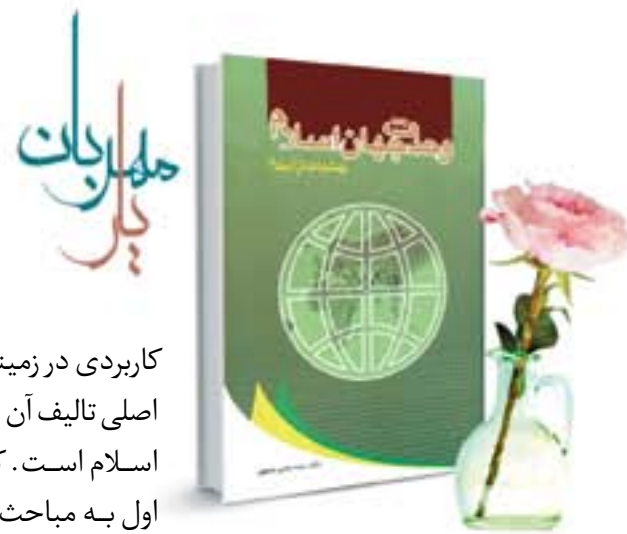
وابسته به: انجمن علمی حقوق مؤسسه آموزش عالی بنت الهدی   سال تأسیس: ۱۳۹۴

اهداف و رسالت‌ها

۱. ترویج اندیشه اسلامی با رویکرد حقوقی و فقهی در فضای مجازی؛
۲. نشر مقالات و دستاوردهای طلاب در فضای مجازی ترجیحاً با عناوین حقوقی؛
۳. اطلاع رسانی و انتشار مطالب روز علمی در زمینه حقوق و اندیشه‌های حقوقی؛
۴. معرفی سایت، وبلاگ، کتاب، مجله و نشریات علمی حقوقی مفید برای دانش پژوهان این رشته؛
۵. انتشار مطالب مناسبی؛
۶. انتشار اعلامیه‌ها و اطلاعیه‌های مربوط به گروه حقوق در مسائل آموزشی و پژوهشی

برخی از مطالبی که می‌توان در این وبلاگ مشاهده نمود:

- رساله حقوق امام سجاد علیه السلام؛
  - جایگاه اسناد عادی و رسمی در دعاوی؛
  - متن سخنرانی حضرت زینب علیها السلام در شام (مناسبتی)؛
  - قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی با آخرین اصلاحات (به مناسبت انتخابات)؛
  - مبادی و مبانی همگرایی مذهبی از منظر استاد شهید مطهری رحمته الله علیه (به مناسبت هفته وحدت)
  - اقسام وصیت؛
  - وحدت "در اندیشه سیاسی حضرت امام خمینی رحمته الله علیه؛
  - هشت کس اگر اهانت دیدند دیگری را ملامت نکنند!
  - رژیم آل سعود آیت الله شیخ نمر باقر النمر را به شهادت رساند! (مناسبتی)
  - نشانه‌های احتمالی چک‌های که نقد نمی‌شوند!
- ایمیل وبلاگ برای ارسال مطالب: a.hoghoogh@gmail.com

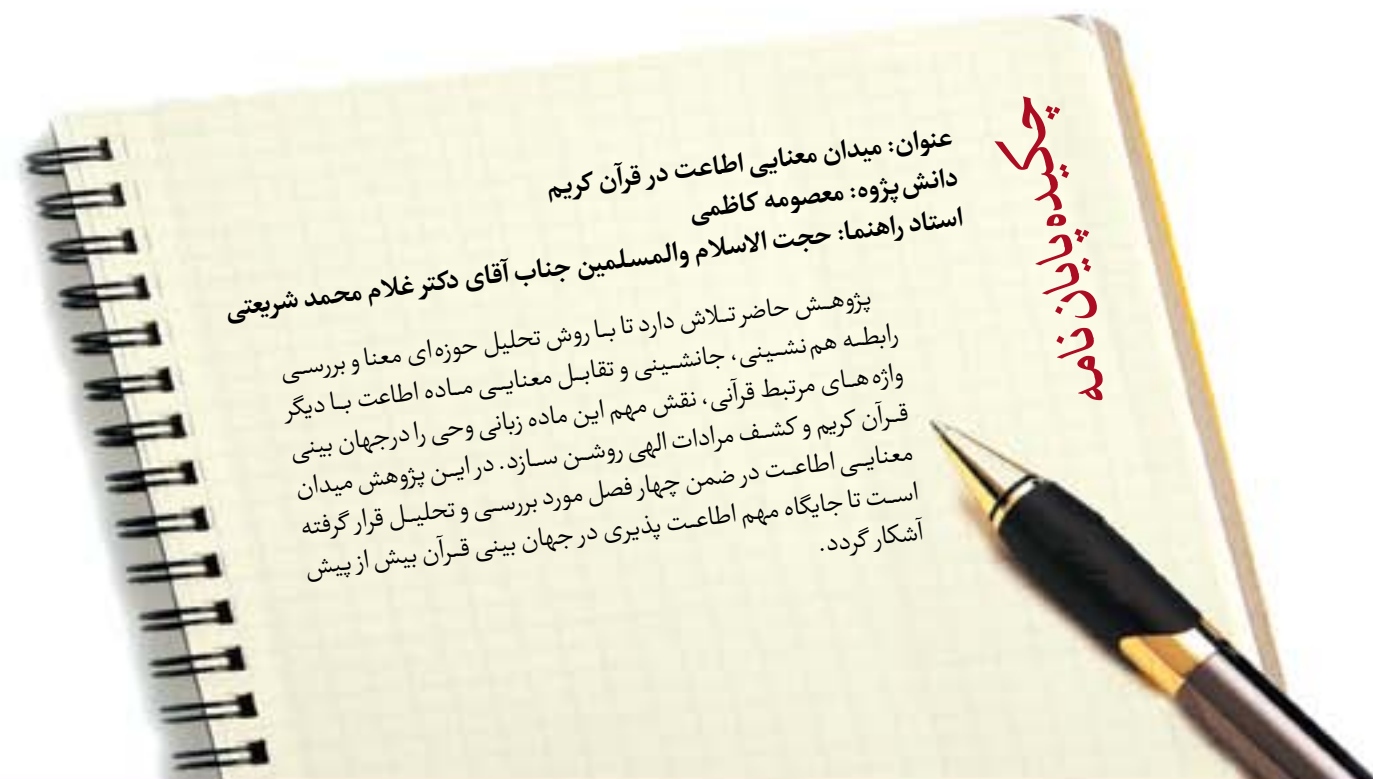

وحدت جهان اسلام، چشم انداز آینده

تالیف: دکتر سید یحیی صفوی

ناشر: تهران: شکیب

این کتاب نتیجه تلاشی است نظری و تاحدی کاربردی در زمینه تحقق آرمان وحدت کشورهای اسلامی که انگیزه اصلی تالیف آن فهم، تبیین و تولید محتوا در خصوص وحدت جهان اسلام است. کتاب حاضر از چهار فصل تشکیل شده است. فصل اول به مباحث نظری در خصوص وحدت جهان اسلام و انواع آن و نیز ریشه‌یابی و شکل‌گیری اختلافات در جهان اسلام اختصاص یافته است. در فصل دوم قلمرو موضوعی و مفهومی جهان اسلام از رویکردهای مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد و با بررسی عوامل توانمندساز جهان اسلام برای دستیابی به وحدت پایان می‌یابد. در فصل سوم ضمن بررسی مبانی مفهومی همگرایی، عوامل موثر در همگرایی و واگرایی جهان اسلام مورد بررسی قرار گرفته است، و سرانجام در فصل آخر، با اتکاء به مطالعات نظری انجام شده در فصل‌های قبلی و نیز دانش آینده اندیشی در چهارچوب مدل ادراکی پیشنهاد شده، آینده پیش روی جهان اسلام مورد کاوش و بررسی قرار می‌گیرد.

عنوان: میدان معنایی اطاعت در قرآن کریم
دانش پژوه: معصومه کاظمی
استاد راهنما: حجت الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر غلام محمد شریعتی

پژوهش حاضر تلاش دارد تا با روش تحلیل حوزه‌ای معنا و بررسی رابطه هم‌نشینی، جانشینی و تقابلی معنایی ماده اطاعت با دیگر واژه‌های مرتبط قرآنی، نقش مهم این ماده زبانی وحی را در جهان بینی قرآن کریم و کشف مرادفات الهی روشن سازد. در این پژوهش میدان معنایی اطاعت در ضمن چهار فصل مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است تا جایگاه مهم اطاعت‌پذیری در جهان بینی قرآن بیش از پیش آشکار گردد.

پیکده پایان نامه

معرفی بخش مجازی واحد اندیشه مطهر

از جمله منویات مقام معظم رهبری مدظله العالی به جوانان، مطالعه و تدبّر در آثار استاد علامه شهید مرتضی مطهری رحمته الله علیه است، واحد اندیشه مطهر موسسه آموزش عالی بنت الهدی با اهداف ذیل تشکیل شد:

- معرفی و بزرگداشت مقام و شخصیت علمی و تربیتی استاد شهید مطهری و تبیین تفکر این فیلسوف اندیشمند.
- پاسخ به سوالات و ابهامات اعتقادی احتمالی طلاب و توانمندسازی ایشان جهت ارائه پاسخ به پرسش‌ها و شبهات دینی و اعتقادی مردم در کشور متبوع
- دسترسی آسان، سریع، همیشگی و به صورت آنلاین و شبانه روزی به آثار شهید بزرگوار
- جامعه عمل پوشاندن به منویات رهبر معظم انقلاب مدظله العالی، امام خامنه‌ای نسبت به جوانان مبنی بر مطالعه، تبیین، پژوهش و نشر آثار متفکر جهان شیعی شهید مطهری رحمته الله علیه
- تقویت بنیه علمی و تحلیلی طلاب نسبت به معارف و اندیشه‌های اسلامی برای پژوهش‌های تخصصی.

این واحد به خاطر:

- قدردانی از استقبال و حمایت بی دریغ طلاب در گسترش طرح سیر مطالعاتی اندیشه مطهر؛
- بهره‌مندی بیشتر طلاب از آثار و اندیشه‌های شهید مطهری در هر زمان و هر مکان، حتی زمان‌های مراجعت به کشور متبوع؛
- همگام شدن با تکنولوژی روز دنیا و... تصمیم به تغییر شیوه اجرایی طرح سیر مطالعاتی اندیشه مطهر گرفت. که عبارت است از: سیر مطالعاتی اندیشه مطهر به صورت مجازی

در این طرح آن دسته از آثار این متفکر و فیلسوف اسلامی که قابلیت خلاصه شدن را داشت، جای گرفت. هشت دفتر از «خلاصه آثار استاد شهید مرتضی مطهری» بر اساس ۴۸ عنوان از تالیفات این اندیشمند اسلامی در این سیر گنجانده شده است. درباره نام‌های هر یک از این دفاتر هشت‌گانه می‌توان گفت اغلب این اسامی در هیچ یک از آثار استاد مطهری مشاهده نمی‌شوند، بلکه موضوعاتی هستند که استاد مطهری در میان آثار و تالیفاتش به آنها پرداخته است. از این میان می‌توان جلد چهارم این مجموعه که «مقام زن»

نام دارد را مثال زد. در این دفتر مباحث مرتبط با مقام زن بر اساس کتاب‌های «نظام حقوق زن در اسلام»، «مساله حجاب» و «اخلاق جنسی در اسلام و جهان غرب» از آثار استاد گردآوری شده است. در ذیل به معرفی عناوین دفاتر هشت‌گانه می‌پردازیم:

۱. صد گفتار؛
۲. سیری در سیره معصومین علیهم السلام؛
۳. انسان بر آستان دین؛
۴. مقام زن؛
۵. آشنایی با قرآن؛
۶. دین و دوران؛
۷. سرشت و سرنوشت؛
۸. حماسه حسینی.

چگونگی حضور طلاب در طرح به شرح زیر است؛ طلاب از طریق ثبت نام آنلاین در سیر مطالعاتی اندیشه مطهر به صورت مجازی، از طریق سایت موسسه آموزش عالی بنت الهدی، دارای نام کاربری و کلمه عبور مشخصی می‌شوند که هر بار از طریق این نام کاربری و کلمه عبور، وارد صفحه کاربری خود می‌گردند.

هر کتاب در این روش، به چند درس تقسیم شده است. هر یک از طلاب پس از ورود به درس و مطالعه مباحث آن، به سوالات انتهای درس پاسخ داده و در صورت کسب حد نصاب امتیاز، مجوز ورود به درس بعد را به دست می‌آورد. پس از اتمام تمام دروس یک کتاب، از کل دروس، آزمون‌های به صورت آنلاین در اختیار طلاب گرامی قرار داده می‌شود و با کسب حد نصاب امتیاز و قبولی در آزمون، می‌توانند درس‌های ارائه شده برای کتاب بعدی را مطالعه نمایند و به همین ترتیب این مطالعه دروس و آزمون‌های پایانی ادامه می‌یابد. هر یک از طلاب شرکت‌کننده در طرح که موفق به اتمام دوره گردند برای ایشان گواهی پایان دوره صادر گردیده و تقدیم ایشان می‌شود.

از طریق این طرح، علاوه بر اینکه طلاب، آموخته‌های خود را محک می‌زنند، از طریق مطالعه و آشنایی با اندیشه‌های متعالی و سازنده استاد مطهری رحمته الله علیه، به ارتقای سطح کیفی دانش و بینش اسلامی خویش کمک شایانی می‌نمایند.

اللهم صل على آلِكَ الفرج

امام مهدی (عج)

نام و نام خانوادگی: صورتی‌الدین
کشور: سوریه
کتاب: سوم
علاوه بر این کتاب‌ها، هنوز منتظریم. منتظر ایشان هستیم که صدی با عدل و پاکیزگی بر خواهد کرد و عمارت از ظلم بردارد نجات خواهد داد. از آن‌ها خواهد گرفت. مستغران مبارزه خواهد کرد، و حقوق مظلومان و مستضعفان با آمدنش تمام مشکلات و سختی‌ها به واسطه‌ی خداوند بر طرف ساخته می‌شود. و غم و اندوه از بین برود می‌شود. ایشان کشتن نجات است. هر کس رسوا است، که هر کس سوار آن شد نجات یافت و هر کس ره‌ایش کرد غرق شد. ایشان ابا صالح الهدی (عج) است. در دست است که از دیدگان حضرت محمد (ص) افتاد و بین ما حاضر است. بی‌بیوسته برای مدعیان کند. ایشان خواهد آمد! و ما منتظر دیدارشان هستیم. ما بی‌بیوسته مدعیان کنیم که ضلالتی تجلیل در فرخ امام زمان بفرماید. و ظهورش را آسان کند و ما از انصار و پیروان امام باشیم.

بوستان فخر

دوستان خوبم سلام

فرارسیدن بهار، بهانه زیبایی است برای آنکه آرزو کنیم همواره چون سرود دلتواز آبشارها و طروات باغ‌ها و هیاهوی ابرهای و زمزمه‌ی رودهای بهاری پر از سرزندگی باشید. نوروز فرصتی برای آغاز روزی نو است، زمانی بریا بهتر دیدن و بهتر زیستن. بهاری که پیش رو داریم مژده اتفاقات مبارکی چون بعثت ختمی مرتبت حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله میلاد علی علیه السلام و فاطمه علیها السلام و دردانه‌هایشان امام حسین علیه السلام امام هادی علیه السلام، امام باقر علیه السلام، امام جواد علیه السلام، حضرت علی اکبر علیه السلام و حضرت عباس علیه السلام، است. در پایان هم بهار طبیعت میزبان بهار عبودیت یعنی رمضان می‌شود؛ ماه نزول قرآن بر محمد صلی الله علیه و آله صحف بر ابراهیم و تورات بر موسوی. امیدوارم بهار طبیعت زمانی برای شکفتن جوانه‌های دانش و بهار قرآن فرصتی برای آزمون عبودیت و بندگی تان باشد.

مدیر گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی - ترابی زاده

کارنامه

گروه زبان و ادبیات فارسی همواره درگاه آشنایی طلاب مشتاق فراگیری علوم اسلامی در مؤسسه‌ی آموزش عالی بنت‌الهدی بوده و اساتید سخت‌کوش این گروه نخستین میزبان طلاب هستند.

بوستان فارسی مجالی کوتاه برای گروه زبان و ادب فارسی است تا ضمن طرح مباحث زبانی در قالب بخش‌هایی چون سفیر، ضرب‌المثل، سرگرمی، کاربرد علمی... گزارش اجمالی از عملکرد خود در حوزه‌ی آموزش زبان ارائه دهد.

تعداد کلاس‌های برگزار شده: ۳۹

تعداد پایان‌نامه‌های ارائه شده از سوی طلاب به گروه: ۴۸

تعداد فارغ‌التحصیلان: ۳۶

برگزاری کلاس‌های اخلاق ویژه طلاب زبان آموز با موضوعاتی چون آداب فردی چون غذا خوردن، راه رفتن، لباس پوشیدن، حضور در مسجد خروج از منزل، آداب سفر و زیارت و دعا، آداب اجتماعی چون سلام کردن، سخن گفتن، دوستی، شوخی، شادی، مهمانی و میزبانی، عبادت، حق الناس.

امید است تلاش صادقانه و بی‌وقفه این گروه موجبات رضایت حق تعالی و پیشرفت روزافزون طلاب معزز این مؤسسه را فراهم سازد.

بوستان فخر

موضوع: علامت تعجب !

این علامت در پایان جمله‌هایی می‌آید که بیانگر یکی از حالات عاطفی^۱ باشد. جملاتی مثل:

بیان‌کننده تعجب: مثل: عجب طلبه باهوشی!

تحسین (وقتی کسی را تشویق می‌کنیم): مثل: آفرین بر این همه سلیقه!

استهزاء (مسخره کردن مخاطب): مثل: آقا انگار هنر کرده!

امر: مثل: درست را بخوان!

منادی^۲: مثل: خدایا! از گناهان من درگذر

تاسف^۳: مثل: وای بر من!

درد و آلم: مثل: آه چه بزرگی!

تنبیه^۴: مثل: آهسته! مواظب باش!

آرزو: مثل: ای کاش باران می‌بارید!

۱. حالت عاطفی: آنچه بیانگر احساس درونی ماست مثل خنده، شادی، غم، اندوه و ...

۲. منادی: کلمه‌ای است که بعد از حرف ندا می‌آید. حروف ندا مثل: ای، یا، او ...

۳. تاسف: افسوس خوردن و اظهار ناراحتی کردن از امری یا چیزی.

۴. تنبیه: به معنی آگاه کردن، جملاتی که مضمون و مفهوم آن برای آگاه کردن مخاطب است.

بوستان فایز

بهار برگزار می‌شود. در این جشن مردم بادبادک‌های رنگارنگ به آسمان می‌فرستند. در میان مردم پاکستان تقویم نوروز اهمیت خاصی دارد به این تقویم در پاکستان «جنتری» می‌گویند. تقریباً همه مردم در این جشن‌ها شرکت می‌کند با نمایش حیوانات گرفته تا بازی‌های سنتی و ورزش‌هایی چون دومیدانی، هاکی، اسب‌سواری و... سرگرمی می‌شوند.

در آستانه نوروز مردم پاکستان خانه‌های خود را تمیز می‌کنند و در روز عید غذاهای گوناگونی می‌پزند و هم میزبان مهمانان عید هستند و هم خود برای بازدید خویشاوندان و دوستانشان می‌روند. انواع شیرینی‌ها مانند «لدو»، «گلاب‌حامن»، «شکرپاره» را می‌پزند، عیدی می‌دهند و عیدی می‌گیرند.

مردان این سرزمین کاسه‌ای پر آب را در سفره می‌گذارند و گل سرخ تازه‌ای را درون آب می‌اندازند و در وقت سال تحویل که آفتاب وارد برج حَمَل (فروردین) می‌شود به آن آب و گل نگاه می‌کنند و می‌گویند زمانی که گل در آب به حرکت درمی‌آید زمان اجابت دعاست.

(برگرفته از پایان‌نامه فریده بتول از پاکستان - دانش پژوه مقطع زبان فارسی)

هر ساله با فرارسیدن ماه فوریه و نزدیک شدن فصل بهار، مردم پاکستان «نوروز» را جشن می‌گیرند. در پاکستان نوروز را «عالم‌افروز» نیز می‌گویند به معنی روز تازه رسیده که با آمدنش جهان را روشن و درخشان می‌کند.

البته جشن‌های دیگری مثل روز «بسنت» نیز در

تابلوی تعلیمی

بوستان فایز

مشورت

« وَ شَاوِرْهُمْ فِي الْاَمْرِ فَاِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ »

و در کارها با آنها مشورت کن، اما هنگامی که تصمیم گرفتی بر خدا توکل کن

بی مشورت مباش که سرکردگان راه یک گام بی صلاح توکل نمی‌زنند^۲

توضیح: مشورت در دین اسلام توصیه شده است، و اصولاً کسانی که کارهای مهم خود را با مشورت و صلاح اندیشی دیگران انجام دهند، کمتر گرفتار لغزش می‌شوند.

لغات جدید:

مشورت: در مورد مساله‌ای نظر دیگران را پرسیدن و از آنها راهنمایی خواستن / گام: قدم سرکردگان راه: کسانی که مسیری را انتخاب کرده‌اند و در آن پیش می‌روند.

۲. صائب تبریزی

۱. آل عمران، آیه ۱۵۹

ضرب المثل

از ماست که برماست

روزی عقابی که بال‌های نیرومند با پرهای انبوه و چنگال‌های تیز داشت، سحرگاهان در اوج آسمان به پرواز درآمد. همچنانکه پرواز می‌کرد از اینکه جهان زیر پرهای بی نظیرش بود به خود می‌نازید که ناگاه شکارچی او را با تیری تیزپرواز و سهمگین او را زد. عقاب روی زمین افتاد درحالی‌که درد می‌کشید. از قدرت آن تیر به شگفت آمده بود. نگاهی به تیر کرد و دید که آن از پرهای خود او ساخته شده و با تأسف گفت: از ماست که برماست.

کره را روغن کردن

روزی کارگزاران پادشاهی از دهی که مردم آن بسیار فقیر و البته نادان بودند به عنوان مالیات هزار من کره طلب کردند. مردم روستا که توانایی پرداخت چنین مالیاتی را نداشتند نزد پادشاه رفتند و خواهش کردند که به آن‌ها تحفیف دهد و به جای هزار من کره هزار من روغن مالیات دهند. پادشاه که نادانی مردم آن روستا خنده‌اش گرفته بود، پذیرفت!

کاربرد: این ضرب‌المثل را زمانی به کار می‌برند که شخصی عمل احمقانه‌ای را انجام می‌دهد و فکر می‌کند که سود کرده درحالی‌که در واقعیت هیچ منفعتی نصیب او نشد.

کاربرد: این ضرب‌المثل را زمانی به کار می‌برند که آسیبی از ضرری از خود شخص به او برسد یا اینکه آدمی اثر و نتیجه عمل خود را که البته خوشایند هم نیست را ببیند.

سیره اخلاقی تربیتی معصومان

همه می‌دانند از مهم‌ترین و بارزترین وظیفه پیامبران و اولیای الهی تعلیم و تربیت است. اگر می‌خواهیم به زندگی پر از فضیلت و سعادت برسیم باید در راه تعلیم و تربیت قدم زنیم. در این نوشتار به روش تعلیمی معصومان به عنوان معلمان تاریخ می‌پردازیم.

معصومان چه کسانی هستند؟

عصمت در لغت به معنای (منع) است. و عاصم به مانع گفته می‌شود (ابن اثیر، ۱۳۶۷) و در معنای اصطلاحی آن گفته‌اند: (عصمت، نیرویی است که مانع از ارتکاب گناه و خطای صاحبش می‌شود) به‌گونه‌ای که واجبی را ترک نکند و کار حرامی را مرتکب نشود. باینکه بر ترک واجب و انجام دادن حرام قدرت دارد. (سبحانی، ۱۳۷۲) در این نوشتار منظور از معصومان اهل بیت علیهم‌السلام است. لذا به این مطلب می‌پردازیم که چگونه در طول تاریخ اهل بیت علیهم‌السلام معلمان تاریخ هستند.

معلمان الهی

یکی از مهم‌ترین اهداف خلقت انسان

هدایت اوبه سوی سعادت و قرب خدا است. بنابراین ارائه طریق هدایت و رفع موانع موجود در آن ضرورت دارد. چنانکه قرآن کریم درباره هدف رسالت پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌فرماید: «او کسی است که رسولش را همراه با هدایت و دین حق فرستاد تا آن را بر همه آیین‌ها غالب گرداند» (توبه: ۳۳)

امیرمؤمنان علیه‌السلام در انگیزه و هدف فرستادن پیامبران الهی برای مردم می‌فرماید: «فَبَعَثَ فِيهِمْ رَسُولَهُ وَاتَّرَ إِلَيْهِمْ أَنْبِيَائَهُ لِيَسْتَأْذِنَهُمْ مِنْ فِطْرَتِهِ وَ يُدَكِّرُوهُمْ مَنْسَى نِعْمَتِهِ وَ يَحْتَجُّوا عَلَيْهِمْ بِالتَّبْلِيغِ وَ يَشِيرُوا إِلَيْهِمْ دِفَائِنِ الْعُقُولِ» (نهج البلاغه، خطبه ۱)

خداوند پیامبرانش را در میان مردم مبعوث ساخت و پی‌درپی رسولان خود را به سوی آن‌ها فرستاد تا پیمان فطرت را در آن‌ها مطالبه نمایند و نعمت‌های فراموش شده را به یاد آن‌ها آورند و با ابلاغ دستورهای خدا حجت را بر آن‌ها تمام کنند و گنج‌های پنهانی عقل‌ها را آشکار سازند.

معصومان معلمان تاریخ هستند که پرچم توحید به دوش گرفته و برای

هدایت مردم، جان خود را در طبق اخلاص قرار می‌دهند.

چه کسی می‌تواند معلم باشد؟

امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: «مَنْ نَصَبَ نَفْسَهُ لِلنَّاسِ إِمَامًا فَلْيَبْدَأْ بِتَعْلِيمِ نَفْسِهِ قَبْلَ تَعْلِيمِ غَيْرِهِ وَ لِيَكُنْ تَأْدِيبُهُ بِسِيرَتِهِ قَبْلَ تَأْدِيبِهِ بِلسَانِهِ وَ مُعَلِّمِ نَفْسِهِ وَ مُؤَدِّبِهَا أَحَقُّ بِالْإِجْلَالِ مِنْ مُعَلِّمِ النَّاسِ وَ مُؤَدِّبِهِمْ» (نهج البلاغه، قصار ۷۳) آن که خود را در مرتبه پیشوایی قرار می‌دهد باید پیش از مودب نمودن مردم به مودب نمودن خود اقدام کند، و پیش از آنکه دیگران را به گفتار ادب نماید باید به کردارش مودب به آداب کند، و آن که خود را پیام‌ور و ادب نماید به تعظیم سزاوارتر است از کسی که فقط دیگران را پیام‌ور و تادیب کند.

لذا مسلماً تنها کسی می‌تواند معلم و مربی واقعی انسان باشد که خود، انسان کامل و واصل به مدارج عالی انسانیت باشد. در این مسیر کسی می‌تواند جلو دار و راهنما باشد که خود راه را به خوبی طی کرده باشد. (زهادت، ۱۳۷۸)

روش‌های تربیتی معصومان

برخی از روش‌های تربیتی که از سخن و گفتار ائمه علیهم‌السلام استفاده شده است:

تمسک به قرآن و سنت

از جمله شیوه‌های مهم و کاربردی در سیره ائمه اطهار علیهم‌السلام برای آموزش و تربیت مردم، و استناد به قرآن کریم، احادیث سنت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم است. آن‌ها معیار تعلیم و تربیت را قرآن، رفتار و گفتار پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم دانسته و به همین

دلیل در موضوعات آموزشی و مناظرات و احتجاجات علمی (طبرسی، بی‌تا) از آن بهره برده‌اند.

امام سجاد علیه‌السلام می‌فرماید: «قرآنی که راهنمای مردم و نشانه آشکار هدایت است، تمییزدهنده حق از باطل است» (صحیفه، ۱۳۷۰)

ایشان معیار و ملاک بازشناسی و معرفت عقاید درست از نادرست را در تعلیم و تربیت اسلامی، مراجعه به قرآن و سنت می‌دانند.

محبت به مردم

محبت و ملاطفت، سنت و شیوه همه پیامبران و اولیای الهی بوده و رمز موفقیت آنان در تربیت و هدایت انسان‌ها نیز همین نکته است. به پیام برگرفته از این آیه قرآنی دقت کنید «فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَ لَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظًا لَفُضِّضُوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَ اسْتَغْفِرْ لَهُمْ...» پس به برکت رحمت الهی با آنان نرم‌خو و پرمهر شدی و اگر تندخو و سخت‌بودی از اطراف تو بپراکنده می‌شدند، پس از آنان درگذر و برای ایشان آموزش بخوان...».

(آل عمران، ۱۵۹)

حضرت علی علیه‌السلام نیز در جایی می‌فرماید: «قُلُوبُ الرِّجَالِ وَ حَشِيَّةُ فَمَنِ تَأَلَّفَهَا أَقْبَلَتْ عَلَيْهِ؛ دل‌های انسان‌ها بیگانه و نامأنوس‌اند هر کس از راه محبت وارد شود با او الفت می‌گیرند» (نهج البلاغه، ۴۷)

عفو و چشم‌پوشی

یکی از شیوه‌های جذب قلوب مردم برای هدایت آنان، عفو و چشم‌پوشی از خطای آنهاست. قرآن کریم در خطاب به پیامبر می‌فرماید: «... فَاعْفُ عَنْهُمْ وَ اصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ؛ از آنان درگذر و چشم‌پوشی کن که خداوند نیکوکاران را دوست دارد» (مائده: ۱۳)

در روایات اسلامی و سیره تربیتی

معصومان علیهم‌السلام عفو و گذشت از ارزش و جایگاه برجسته‌ای برخوردار است چنان‌که پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌فرماید: «علیکم بالعفو فَإِنَّ العفو لایزید العبد الا عزاً؛ بر شما باد به عفو و بخشش؛ زیرا گذشت جز بر عزت بندگان خدا نمی‌افزاید» (محمدی ری شهری، ۱۳۷۰) و حضرت علی علیه‌السلام در نامه خود به مالک اشتر روی را به چشم‌پوشی از لغزش‌های افراد سفارش نموده می‌فرماید: «و أشعر قلبک الرحمة للریة... یفرض منهنم الرکب و تعرض لهم العلل و یؤتی علی أیدیهم فی العمد و الخطأ فاعطهم من عفوک و صفحک مثل الذی تُحبب و ترضی ان یعطیک الله من عفوہ و صفه...» دل خویش را به مردم مملو از رحمت و محبت و لطف کن... اگر لغزش و خطایی از آنان سر می‌زند ناراحتی‌هایی بر آنان عارض می‌گردد یا خواسته و ناخواسته اشتباهی مرتکب می‌گردند از عفو و گذشت خود آن مقدار به آنان عطا کن که دوست داری خداوند از چشم‌پوشی و عفو تو عنایت کند» (مجلسی، ۱۳۶۲)

الگودهی

از مفاهیمی که خیلی مهم در اسلام بوده، اسوه و الگو است. و اگر یکی از مبانی مهم تربیتی اسلام را الگودهی و الگوپذیری بدانیم، بیراهه نرفته‌ایم. در متون اسلامی معصومان به‌عنوان الگو و اسوه یاد می‌شود. وقتی از ائمه علیهم‌السلام پیروی کنیم، سعی کنیم ما با آنان همانندسازی می‌کنیم چون محبت و پیروی موجب همانند و مماثلت میان تابع و متبوع می‌باشد و کسی به وسیله محبت اهل بیت علیهم‌السلام می‌تواند به درجه‌های بهشت می‌رود.

بر اساس اصل همانندسازی هر کس سعی می‌کند الگویی برای خود انتخاب نمود و بر اساس آن رفتار خود را شکل

روش موعظه حسنه

موعظه از شیوه‌هایی است که صریحاً در قرآن مجید به‌عنوان یکی از روش‌های دعوت به حق و از شیوه‌های تربیتی رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم ذکر شده است. (رک: نحل، ۱۲۵؛ سبأ: ۴۶) موعظه به معنای بازداشتن همراه ترساندن آمده است. (زارعی، کاروانی، ۱۳۹۲)

حضرت علی علیه‌السلام در نامه خود به امام حسن مجتبی علیه‌السلام می‌فرماید: «واحیی قلبک بالموعظه؛ دلت را با موعظه زنده کن» (نهج البلاغه، نامه: ۳۱) این روش در رشد و شکوفاسازی فطرت انسانی نقش اساسی دارد. یک موعظه تأثیرگذار می‌تواند دل را بیدار و غافل‌ی را هدایت کند. چنانکه امام علی علیه‌السلام فرمود: «ان فی کل شی موعظه و عبره لذوی اللب و الاعتبار؛ در هر چیز برای افراد خردمند عبرت‌گیر موعظه و عبرتی است» (غررالحکم و دررالکلم، ۱۳۶۵)

منبع:

* قرآن کریم

* نهج البلاغه

۱. اثیر، مبارک بن محمد (۱۳۶۷). نهاییه. قم: اسماعیلیان.

۲. زارعان، محمدجواد (۱۳۸۹). تربیت دینی، تربیت لیبیرال. معرفت. قم: موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی علیه‌السلام.

۳. زهادت، عبدالمجید (۱۳۷۸). تعلیم و تربیت در نهج البلاغه. قم: بوستان کتاب.

۴. سبحانی، جعفر (۱۳۷۲). ملل و نحل. قم: مرکز مدیریت حوزه علمیه.

۵. طبرسی، احمد بن علی (بی‌تا). احتجاج. نجف: دارالنعمان.

۶. علی بن ابیطالب (۱۳۶۵). غررالحکم و دررالکلم. گردآورنده: آمدی، عبدالواحد ابن محمد. بیروت: موسسه الاعلمی للمطبوعات.

۷. مجلسی، محمدباقر (۱۳۶۲). بحارالانوار. تهران: دارالکتب الاسلامیه.

۸. محمدی ری شهری، محمد (۱۳۷۰). میزان الحکمه. قم: دارالحديث.

زن و بیداری اسلامی

حرکت «بیداری اسلامی» پدیده‌ای عظیم و فراگیر است که بیش از دو قرن از بیدایش آن می‌گذرد. در این دو قرن، فراز و نشیب‌های بسیاری فراروی این حرکت بوده و با ضعف و قوت‌هایی همراه شده است. زنان به عنوان بخش بزرگی از جامعه در گسترش و پیروزی نهضت بیداری اسلامی نقش اساسی داشته‌اند. آنچه که موجب شد تا زنان در نهضت بیداری اسلامی ایفای نقش نمایند زمینه‌هایی است که در این مقاله به آن‌ها اشاره گردیده است. مهم‌ترین نقشی که زنان مسلمان در روند نهضت بیداری اسلامی در طول تاریخ داشته‌اند نقش آموزشی و تربیتی بوده است. زنان از این طریق توانسته‌اند با ایفای نقش سیاسی، تبلیغی، علمی و... در بیدارسازی ملت‌های مسلمان مشارکت فعال داشته باشند.

پاسداری از ولایت و امامت و اصول اعتقادی اسلام، پیشگیری از انحراف سیاسی جامعه، مبارزه با استعمار و تأسیس جمعیت‌ها و تشکل‌های زنان از دیگر مواردی است که زنان در کشورهای اسلامی فعالیت بیدارگرایانه داشته‌اند. بنابراین زنان آگاه و فهیم مسلمان، فرهنگ سازان و بیدارگران کشورهای اسلامی هستند. آنان با تبیین ارزش‌ها و فرهنگ اسلامی نقش براننده‌ای را در ایجاد بصیرت دینی جوامع اسلامی ایفا کرده و می‌کنند.

مقدمه

از همان زمان که تاریخ حیات بشر رقم خورد، زنان همدوش مردان در تمام عرصه‌های زندگی حضور داشتند. زنانی که استمرار حیات بشریت به دست آنان رقم می‌خورد و مفتخر به تربیت مردان بزرگ تاریخ بوده‌اند؛ سهم بسزایی در تأثیرگذاری بر تمامی شؤون اجتماعی و سیاسی داشته‌اند. مکتب اسلام در پرتو راهنمایی‌های قرآن و سنت

نبوی، آن چه که شایسته زن بود به او اعطا کرد و شرایط را به گونه‌ای فراهم آورد که زن بتواند با حفظ شوون اسلامی و انسانی و با توجه به استعدادهای به ودیعت نهاده شده، در تمام میدان‌ها که نیاز به حضور اوست ایفای نقش کند. از نگاه قرآن، زن نقش محوری را در تربیت افراد خانواده و جامعه دارد. اگر خداوند قوام اجتماعی و اقتصادی جامعه را بر عهده مرد نهاد، قوام تربیتی آن را بر دوش زن گذاشت، زیرا زن کانون عاطفه در عالم هستی است. هر فرد جامعه از ایام کودکی، زیر نظر مادر، شخصیتش شکل می‌گیرد، از کودکی می‌آموزد که در آینده چه نقشی را ایفا کند و بر همین اساس جامعه اسلامی پایه‌گذاری می‌شود. چنین است که امام خمینی علیه السلام می‌فرماید: «از دامن زن، مرد به معراج می‌رود.» (موسوی خمینی، ۱۳۸۵)

بصیرت و بیداری اسلامی به طور مستقیم با آموزش و تعلیم و تربیت در ارتباط می‌باشد. از این رو، نقش زنان در نهضت بیداری اسلامی کاملاً روشن است و در این مقاله سعی شده است که به ابعاد مختلف آن و زمینه‌های حضور زنان در حرکت بیداری اسلامی پرداخته شود.

لزوم مشارکت زنان در عرصه‌های اجتماعی و سیاسی

در اسلام، زنان چون مردان در بیشتر مسائل اجتماعی، پایگاه و جایگاهی مناسب داشته و از حرکت‌های اجتماعی و فعالیت‌های گروهی منع نگردیده‌اند، بلکه طبق تعالیم قرآن، مسئولیت‌های اجتماعی به طور یکسان متوجه مرد و زن است. «وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ...» (توبه: ۷۱) بنابراین آیه، زنان هم چون مردان، دارای مسئولیت بزرگ سرپرستی، ولایت و مدیریت اصلاحی می‌باشند. (عطارزاده، ۱۳۸۷)

در روایتی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل شده است: «مَنْ أَصْبَحَ وَلَمْ يَهْتَمْ بِأَمْرِ الْمُسْلِمِينَ فَلَيْسَ بِمُسْلِمٍ؛ هر کسی کوشش نداشته باشد که خدمت به مردم مسلمان نماید مسلمان نخواهد بود.» (ابن بابویه، ۱۳۶۶)

با توجه به آن چه ذکر شد ثابت می‌شود که زن هم، برای اهتمام

عملی به امور عمومی اجتماع و امت، صلاحیت و شایستگی دارد. مقام معظم رهبری مدظله العالی در این باره می‌فرماید: «مسئولیت‌هایی است که مشترک است. مسئولیت حضور در جامعه و فهمیدن دردهای عمومی جامعه و سعی در علاج دردهای عمومی جامعه، هم مخصوص مرد و هم مخصوص مرد است. زن‌ها هم نمی‌توانند شانه‌شان را از این مسئولیت خالی کنند.» (مقام معظم رهبری مدظله العالی، ۱۳/۴/۱۳۸۶، در دیدار هزاران نفر از زنان نخبه و فعال)

امام خمینی علیه السلام در تبیین نقش زنان در تحولات و بیداری جوامع و دفاع از اسلام، علاوه بر زنان مسلمان ایران، جامعه زنان را در راستای ایفای نقش مؤثر الهی خود، این گونه خطاب قرار می‌دهند: «امید آن است که جامعه زنان، از غفلت و خواب مصنوعی که از جانب چپاول گران بر آن تحمیل شده است برخیزند و همگان، دوش به دوش هم به داد بازی خوردگان برسند و زن را به مقام والای خود هدایت کنند و امید است که زنان سایر کشورهای اسلامی، از تحول معجزه آسایی که برای زنان ایران در اثر انقلاب بزرگ اسلامی حاصل شد، عبرت گرفته و بکوشند تا جامعه خود را اصلاح نمایند و کشورهای خود را به آزادی و استقلال برسانند.» (مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۷۸)

شهید مطهری علیه السلام نیز در تبیین چگونگی حضور زنان در پیروزی انقلاب اسلامی ایران، چنین بیان می‌کند: «... زن‌ها نه تنها شرکت کردند، بلکه اگر آن‌ها شرکت نمی‌کردند، این انقلاب به ثمر نمی‌رسید. چون زنان نه فقط شرکت مستقیمشان مؤثر بود، بلکه تأثیر شرکت غیر مستقیمشان (یعنی تأثیری که روی شوهران، فرزندان، پدران و برادرانشان داشتند) از تأثیر مستقیم خودشان کمتر نبود و این خود یک مسئله فوق العاده است.» (مطهری، ۱۳۸۶)

فعالان عرصه بیداری اسلامی، در آغاز جمعی از علمای دین، نخبگان و اندیشمندان بودند، ولی امروزه توده های مسلمان، اعم از عالم و عامی، در سرتاسر جهان به حرکت درآمده اند. (معاونت فرهنگی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، ۱۳۸۴) آن چه که در نهضت بیداری اسلامی، انظار همه را به خود جلب کرده، حضور گسترده زنان مسلمان و محجبه، در این حرکت است که با سردادن شعارهای اسلامی و همانند مردان، زندانی یا شهید می گردند.

زمینه های حضور زنان در نهضت بیداری اسلامی

نقش تربیتی

نقشی که اسلام برای زن در نظام جامع تربیتی خود قائل است، دقیقاً منطبق بر فطرت و جایگاه او در نظام آفرینش است و دشوارترین و ظریف ترین مسئولیت ها که به عهده پیامبران بوده بر عهده زن ها گذاشته شده است و آن، تربیت فرزند است. زن با برخورداری از ویژگی های خاص جسمی و روحی، نقش مادری و تربیت فرزند را که زیربنایی ترین نقش ها در نظام خلقت است و صلاح و فساد جوامع بدان بستگی دارد، عهده دار است. (علاءالدین، ۱۳۸۸)

زنان باید ابتدا از خود، الگویی مهذب و آگاه به عنوان زن مسلمان و انسانی مبارز و آزاد ارائه کنند. امام خمینی علیه السلام در این باره فرموده است: «زن با تربیت صحیح خودش انسان درست می کند و با تربیت صحیح خودش کشور را آباد می کند.» (موسوی خمینی، ۱۳۸۵)

در مرحله بعد، تربیت فرزندان پاک، آگاه، مبارز و تشویق همسران به مبارزه، از وظایف اوست.

در این مورد نیز امام علیه السلام می فرماید: «زن ها مردان شجاع را در دامن خود بزرگ می کنند. قرآن کریم انسان ساز است و زن ها نیز انسان ساز، وظیفه زن ها انسان سازی است.» (موسوی خمینی، ۱۳۸۵)

دفاع از حریم ولایت و پیشگیری از انحراف سیاسی جامعه

فاطمه زهرا علیها السلام نخستین زنی بود که به حراست از ارزش های سیاسی جامعه پرداخته و در برابر کجروی ها و انحرافات ایستادگی کرده و با بصیرت و آگاهی عمیق نسبت به توطئه ای که مسیر امامت را منحرف ساخته بود، هشیارانه وارد عرصه اجتماع شد و به صورت یک سیاستمدار آگاه و مدافع حریم امامت، در صحنه جامعه حضور جدی و فعال یافت و رهبری دفاع از امامت را بر عهده گرفت. مبارزه ای که ایشان در حساس ترین دوران آغاز کرد، از زمان آغازین انحراف جامعه

پس از رحلت نبی اکرم صلی الله علیه و آله، به عنوان مهم ترین و محوری ترین حرکت سیاسی جامعه محسوب می شد. هنگامی که او تعدی غاصبان خلافت را به حریم ولایت و امامت دید، با تمام قوا و با روش های خود، برای دفاع از این حریم وارد عرصه فعالیت های سیاسی شد و در طول ۷۵ روز (و به قولی ۹۵ روز) همچون پروانه وجود خویش را برای تثبیت امامت، فدای ولایت کرد. (نیکوبرش راد، ۱۳۸۴)

سیره فاطمه علیها السلام سراسر درس مقاومت در مقابل ظلم و ستمگری، در جهت برقراری نظام جهانی و عدالت گستر اسلام و قیام منجی عالم بشریت با تاسی به آن بزرگ بانوی جهان اسلام است: «فی اینه رسول الله لی أسوة.» (طوسی، ۱۴۱۱.ق)

مبارزه با استعمار

یکی از زنان پیشرو و نمونه در مبارزه با ظلم، شهیده «بنت الهدی صدر» خواهر آیت الله سید محمدباقر صدر در عراق می باشد. این بانو، یک مجاهد و مبارز، مری توانا، نویسنده، شاعر، اندیشمندی دردمند و دانشمندی با اعتقاد بود و شاخصه های شخصیت او از حد تأثیر رشد و محیط بالاتر بود تا حدی که این خصال و اوصاف، او را یک زن شیعه نمونه قرار داده بود و او از نخستین روزهای حیات مبارزاتی خویش دست از همراهی برادر بزرگوارش، همچون حضرت زینب کبری علیها السلام برنداشت. وی در خصوص علت فعالیت های جهادی خویش چنین بیان می دارد: «به درستی که زمان سکوت سپری شده است، ما باید صفحه جدیدی از مبارزه و جهاد را باز کنیم، با سکوت، نظام سقوط نمی کند. ما مدت های زیادی را سکوت کردیم، هر چه بیشتر سکوت کردیم گرفتاری ما بیشتر شد.» (نعمانی، ۱۳۸۸)

تأسیس جمعیت ها و تشکل های زنان

تشکیل جمعیت ها و تشکلهای، احزاب و سازمان های اسلامی زنان در کشورهای اسلامی نمادی دیگر از فعالیت بیدارگرایانه آنان است. راه اندازی جلسات مذهبی، مکتب خانه ها، مجالس حزن و سرور نبی مکرم صلی الله علیه و آله و اهل بیت او همه نشأت گرفته از بصیرت و بیداری اسلامی زنان مسلمان است. برای مثال سازمان اسلامی فاطیما در اندونزی بیااسین، با هدف گسترش تعالیم اهل بیت علیهم السلام در میان امت اسلامی تأسیس گردید و توسط دانشجویان رهبری می شود. تاکنون آثار فرهنگی چون: شرح ادعیه اهل بیت علیهم السلام، ارائه خدمات آموزشی، کتابخانه ای و... در این خصوص ارائه کرده است. (پیشگاهی فرد، ۱۳۸۴)

نتیجه

از آنچه بیان گردید به این نتیجه می رسیم که زنان آگاه و فهیم مسلمان، فرهنگ سازان کشورهای اسلامی هستند. آنان در تبیین ارزش ها و فرهنگ اسلامی نقش براننده را در جوامع اسلامی ایفا کرده و می کنند. به طور قطع، همین مسأله منشأ اصلی بیداری اسلامی و خیزش امت مسلمان را تشکیل می دهد.

در این مسأله نباید تردید کرد که نقش زنان مسلمان در پیروزی انقلاب اسلامی ایران و سهم گیری زنان غیور و ایثارگر، در نهضت بیداری اسلامی در سطح منطقه، برای هیچ انسان عاقل و خردمند قابل انکار نبوده و نیست. روشن است که زنان کشورهای منطقه با الگوبری از زنان ایران پا به پای مردان شان به صحنه مبارزات وارد شده اند تا به دشمن بفهمانند که زنان نیز در کنار مردان حضور فعال دارند. مشارکت زنان در عرصه های اجتماعی برای جهانیان نشان داد که بانوان مبارز، با حفظ حجاب اسلامی می توانند در مبارزه با انحرافات و استفاده ابزاری از زنان و حوادث اجتماعی تأثیرگذار باشند. روی این جهت، همراهی زنان در کشورهای عربی منطقه که بیداری اسلامی سر می دهند، سران استبداد را به خوارگی انداخته اند و کمتر از مردها هم نیست و

این حرکت الگو گرفته از زنان پیش کسوت در نظام سیاسی اسلام است.

در هر صورت زنان می توانند با ایفای نقش سازنده در اجتماع، با کسب ویژگی های بارز بانوان سرافراز، خود را به قافله یاران حضرت مهدی علیه السلام و تشکیل حکومت آن حضرت نزدیک نمایند. با ایمان و عشق به خدا ولایت، صبر و استقامت در راه خدا، گذشتن از جان و مال و اولاد برای حفظ دین و تربیت فرزندان صالح زمینه ساز ظهور آن منجی عالم بشریت باشند.

منابع:

*قرآن کریم.

۱. ابن بابویه، محمدبن علی (۱۳۶۶). *علل الشرایع*. تهران: کتابفروشی مصطفوی.
۲. پیشگاهی فرد، زهرا (۱۳۸۴). *جغرافیای مجامع زنان در جهان اسلام*. تهران: روابط عمومی شورای فرهنگی - اجتماعی زنان.
۳. طوسی، محمدبن حسن (۱۴۱۱ ق). *الغیبه*. قم: مؤسسه معارف اسلامی.
۴. عطارزاده، مجتبی (۱۳۸۷). *فاطمه زهرا الگوی اجتماعی و سیاسی زن مسلمان*. مطالعات راهبردی زنان. ش ۳۹.
۵. موسوی خمینی، روح الله (۱۳۸۵). *صحیفه نور*. تهران: مؤسسه تنظیم نشر آثار امام خمینی.
۶. موسوی خمینی، روح الله (۱۳۷۸). *تبیان (جایگاه و نقش زن در اندیشه اسلامی)*. تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام.
۷. معاونت فرهنگی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی (۱۳۸۴). *بیداری اسلامی: چشم انداز آینده و هدایت آن*. تهران: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی.
۸. مطهری، مرتضی (۱۳۸۶). *آینده انقلاب اسلامی*. تهران: صدرا.
۹. نیکوبرش راد، فرزانه (۱۳۸۴). *فاطمه زهرا الگوی مبارزه سیاسی زن امروز*. فصلنامه بانوان شیعه. سال دوم، ش ۴.

۱۰. www.leader.ir

یادمان

وصیت نامه شهید عباسعلی فیض

بسم الله الرحمن الرحيم

هبوط: ۱۳۳۳/۲/۲
عروج: ۱۳۶۳/۱۲/۲۵

محل عروج: شرق دجله عملیات بدر محل
با سلام و درود فراوان به حضرت مهدی عج و نایب برحقش رهبر کبیر انقلاب اسلامی، امام خمینی و روحانیت اصیل و مسئول و امت شهیدپرور و حزب الله همیشه در صحنه. ای امت شهیدپرور ما بر حضور دائمی شما در صحنه درود و سلام می فرستیم. این پدر بزرگوار و مادر گرمی و این همه خویشتانم و ای همه مردم با ایمان و شریف و محترم از شما خواهش می کنم مرا ببخشید و عفو کنید و از خداوند تبارک و تعالی برای من طلب آموزش کنید و وصیت این حقیر این است که سخنان رهبر عزیز (امام خمینی) پیام شهیدان است. به سخنان نورانی اش نهایت توجه را بنمایید.

پیام این حقیر حفظ اسلام است، حفظ قرآن است، اطاعت از رهبری چون امام خمینی است، حمایت فراوان از روحانیت اصیل است که دلسوز واقعی اسلام و قرآن و مردم شریف و محترم هستند، اهمیت فراوان نماز است به ویژه نماز جمع و جماعت و اهمیت فراوان به امر به معروف و نهی از منکر است، نابودی کفر جهانی به ویژه شیطان بزرگ، آمریکا ابرجنایتکار است. سلاح اصلی الله اکبر و ایمان [است] و با کفر جهانی جز با تفنگ حرف نزدن است، ادامه نهضت تا ظهور مهدی عج است. دعا برای سلامتی امام است، یادگیری معارف و مسائل اسلامی است، مهر و محبت به یتیمان است. ای رهبر مستضعفان جهان و ای رهبر مسلمین جهان و این خمینی، تو نائب برحق امام زمان هستی ای روحانیت اصیل، شما دوست دار و دلسوز جامعه هستید، شما راهنما و حفظ کننده حدود الهی.

ای ملت شریف و محترم، ای ملت عزیز و بزرگ و شهیدپرور ایران، شما جت و نمونه و الگو برای ملت های جهان هستید. مبارزه با کفر جهانی و شیطان بزرگ را شما آغاز کردید. پیام این حقیر اطاعت از ولایت فقیه (امام خمینی) است گوش به فرمان رهبر باشید و امام را تنها نگذارید و سخنانش را با دقت توجه کنید و گوش کنید و قدر این نعمت بزرگ الهی را بدانید. آنچه را امام دوست می دارد دوست بدارید و آن چه را امام دشمن می دارد دشمن بدارید و برای امام دعا کنید و همچنین برای ملت اسلامی وحدت را حفظ کنید.

و شما ای مردم و شما ای مسئولین، خداوند را حاضر و ناظر بر اعمال خویش بدانید و رعایت حال یکدیگر و حق یکدیگر نمایید. برای چند لحظه اطاعت از نفس، کار خودتان را برای آن روز بزرگ قیامت مشکل نفرمایید. هر چیزی که در جامعه کم است برای مصرف آن قناعت کنید که اجر و مزد دارید. از همه خواهران خواستارم که حجاب را حفظ کنند و حدود را رعایت کنند. از جوانان عزیز خواستارم جوانمردانه و با همتی بلند پیروی از مسائل اسلامی کنند. از کودکان و نوجوانان خواستارم بیشتر تحصیل کنند که همیشه در صحنه باشند.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شهید مدافع حرم، محرم علی پور

هبوط: ۱۳۵۴
عروج: ۱۳۹۳/۲/۷

این شهید والامقام، در نبرد با پیروان اسلام آمریکایی و مزدوران وهابی سعودی برای دفاع از حرم بانوی مقاومت حضرت زینب کبری ع خلعت شهادت پوشید. آن چه خواهید خواند، متن وصیت نامه آن عزیز است:

بسم الله الرحمن الرحيم

سلام و صلوات بر محمد و آل محمد ع و روح پرفتوح حضرت امام ع و با درود بر امام خامنه ای مدظله العالی خدمت همسر عزیز و شیرزن خودم سلام. می دانم که از روزی که با من پیوند ازدواج بستی، جز زحمت و تلاش بی وقفه برای شما هیچ نکرده ام. می دانم قصور زیادی دارم، آن طور که شما بودید، من نبودم. اگر همیشه با شجاعت و افتخار، آماده هرگونه مأموریت بوده ام، تنها به همت شما و مسئولیت پذیری شما بوده است. اگر عمری باقی بود، از خداوند می خواهم توفیق جبران محبت های شما را به بنده عطا فرماید و اگر خدا خواست و شهادت نصیب بنده حقیر شد، طلب حلالیت دارم. بعد از بنده، هرگز از خط ولایت خارج نشوید، بسیار مواظب باشید که فتنه گران گاه به نام ولایت در پی خواهند بود تا شما را در مقابل ولایت قرار دهند. هرگز فکر نکنید که نسبت به سایر مردم، حق بیشتری نسبت به انقلاب دارید، هر چه بوده وظیفه بوده است. به فرزندانم بگو که عاشق سیدعلی بودم. بگو که اگر شادی روح بابا را می طلبند، سرباز ولایت سیدعلی باشید. صحبت های حضرت آقا را خوب بشنوید و به جان دل بگیرید که چراغ هدایت شما خواهد بود.

اما فرزندانم میثم عزیز و یاسر جان! دعا می کنم که شهید راه ولایت باشید، در طلب علم کوشا باشید، تا می توانید به دنبال علم باشید. مواظب باشید که بدون بصیرت عملتان راه به جایی نخواهد برد. مواظب عملیات روانی دشمن باشید. شما هیچ حقی بر گردن ملت ندارید، مگر وظیفه خدمت به مردم. همیشه از خود سؤال کنید که برای کشور و مردم چه کرده اید. پسرانم هر کجا که باشید می توانید سرباز ولایت باشید. در هر شغلی که باشید و دوست داشته باشید با ولایت بودن، با دوستی دنیا در یک جا نمی گنجد، پس اگر مال دنیا هم داشتید، نگذارید محبت مال دنیا شما را از ولایت جدا کند. تا می توانید به مردم خدمت کنید. هرگز در مسائل اجتماعی خود بی تفاوت نباشید.

آخرین وصیت بنده به شما این است: احترام مادر خود را داشته باشید که حق بسیار برگردن بنده و شما دارند. ایشان را روی تخم چشم خود جای دهید که هر چه کنید کم است. خداوند بر عمر با عزت امام خامنه ای مدظله العالی بیفزاید.

کودکان و غلبه بر کمرویی

کمرویی را می‌توان به عنوان یک احساس ناراحتی یا بازداری در موقعیت‌های میان شخصی یا اجتماعی که فرد را از پیگیری اهداف تحصیلی و اجتماعی اش باز می‌دارد، تعریف کرد. کمرویی خود به کانونی مفرط، نگرانی و اشتغال ذهنی مکرر همراه با افکار و احساسات مربوط یا واکنش‌های فیزیکی، شدت یافتن ضربان قلب و... منجر می‌گردد. (واناجان، ۱۳۸۵)

اسلام نیز با کمرویی مخالف است، کمرویی یکی از مسائل مبتلا به جوانان و نوجوانان در جوامع کنونی است. مسأله‌ای که آن را عامل عمده عقب ماندگی و شکست و ناکامی ایشان در مراحل مختلف زندگی به شمار آورده اند. امام حسن مجتبی (علیه السلام) می‌فرمایند: «جُبِنَ اَنْ اَسْتِ کَه دَر بَرابَر دُوسْتان جَسُور و دَر بَرابَر دَشْمانان ناتوان باشی!» (محمدی ری شهری، ۱۳۷۷)

امام علی (علیه السلام) می‌فرمایند: «شِجاعت عِزْت حاضِر است و جِبن ذِلت اَشْکار!» (غررالحکم و دررالکلم، ۱۳۷۷)

نیز در نهج البلاغه می‌فرمایند: «هنگامی که از چیزی می‌ترسی خود را در آن بیفکن که آن ترس، از خود آن سخت تر و وحشتناک تر است!» (نهج البلاغه، حکمت: ۱۷۵)

باز امام متقین (علیهم السلام) می‌فرمایند: «چه شجاع است انسان پاکدامن و چه ترسو است انسان مسئله دار!» (غررالحکم و دررالکلم، ۱۳۷۷) ایشان می‌فرمایند: «سَخاوت و شِجاعت صفات شریفی است که خداوند سبحان آن را در وجود کسانی که دوستشان دارد و آزموده است قرار می‌دهد.» (غررالحکم و دررالکلم، ۱۳۷۷)

کم رویی یکی از اختلالات روان شناسی است و یک مشکل مزمن و بسیار ناتوان کننده است و به ندرت به صورت خود

به خود درمان می‌شود. افراد مبتلا به کم رویی، مشکلات جدی در مسائل اجتماعی، شغلی و تحصیلی دارند. این اختلال به «اختلال از دست دادن فرصت‌ها» معروف است، چون فرد کم رو نمی‌تواند استعدادهایش را شکوفا کند و به موقعیت‌هایی که لیاقتش را دارد، برسد. (حسینی، ۱۳۶۹)

علل کمرویی

روان کاوان به منظور تبیین مجموعه دلایل و عوارضی که در مبحث خجالت دخیل هستند از مفهوم «بازداری همه» استفاده می‌کنند. به نظر آنها واژه خجالت به خصلت‌هایی مربوط می‌شود که حوزه محدودی را در برمی‌گیرد.

این خصلت‌ها عبارتند از: واهمه، سرآغاز همه چیز؛ احتیاط بیش از حد؛ وابستگی بیش از حد؛ تصویر نگران کننده از جهان بیرون و اطرافیان؛ رابطه غالب و مغلوبی به عنوان الگوی واحد؛ عواملی که از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد؛ مادر خجالتی، سبب دختر خجالتی؛ کمبودهای عاطفی و تربیتی؛ شرم؛ والدین مستبد؛ خلق و خوی بی ثبات برخی والدین؛ والدین خشن؛ تک فرزند؛ عقده به دلیل مشکلات جسمی؛ پذیرفتن تفاوت‌ها و غیرعادی بودن؛ تفاوت نژادی یا اجتماعی؛ آسیب‌ها و ترس از آبروریزی (میشل، ۰۰ و ریگون، ۱۳۸۸).

همچنین بیش از همه چیز و به طور معمول برخورد با اجتماع جدید موجب کمرویی می‌شود، بخصوص اگر احساس فرد کم رو، معطوف در توجه به خودش باشد (واناجان، ۱۳۸۵).

یک کمرویی شایع به عنوان یک خصیصه به تغییر سریع محیط اجتماعی و فشارهای رقابت آموزشی و کاری که

کودکان و بزرگسالان که دائم به این نکته توجه دارند که دیگران درباره فرزندشان چه فکری می‌کنند یا اینکه چگونه اجازه دهند فرزندشان استقلال محدودی داشته باشد، با این شیوه ممکن است احساس کمرویی را در آنها تأیید و تقویت نمایند.

برخی از کودکان به سبب خلق و خو، به کمرویی گرایش دارند. این کودکان در مقایسه با کودکان دیگر در واکنش نشان دادن به موقعیت‌های جدید اجتماعی همراه با شرم و خجالت مستعدتر هستند. حتی ممکن است در انواع معینی از برخوردهای اجتماعی، کمرویی را نشان دهند. بعضی از جنبه‌های کمرویی آموخته می‌شوند، زمینه فرهنگی و محیط خانوادگی، الگوهای رفتار اجتماعی را ارائه می‌کنند.

همچنین والدین ممکن است با زبان، از پذیرش کمرویی فرزندانشان در تعامل‌های اجتماعی طفره برونند و بدین ترتیب رفتار کمرویی را در آنان تقویت کنند. شواهد مربوط به پایه وراثتی یا ذاتی برای میزان تغییرات مربوط به کمرویی ناشی از خلق و خو، به طور فزاینده‌ای رو به افزایش است. در حقیقت، در مقایسه کمرویی با هریک از رگه‌های شخصیتی وراثت نقش بزرگتری را در کمرویی ایفا می‌کند.

مطالعات مربوط به فرزند خواندگی، می‌تواند کمرویی را در کودکان فرزند خوانده بر مبنای جنبه بیولوژیکی مادرانی که جمع‌گرا و جامعه‌پذیر هستند، پیش بینی کند. تفاوت‌های فیزیولوژیکی در میان کودکانی با بازداری مفرط و عدم بازداری، با بالا بودن ویا ثبات ضربان قلب مشخص می‌شود. در سنین ۲ تا ۵ سالگی، در کودکانی که بازداری بیشتر ادامه می‌یابد، در برخورد با همسالان جدید و بزرگسالان رفتار تودار و ساکت بودن را نشان می‌دهند.

الگوهای انفعال اجتماعی یا بازداری اجتماعی به طور چشمگیری در مطالعات مربوط به رشد شخصیت، سازگار و همگرا هستند. با وجود این شواهد، بیشتر محققان تلاش دارند اثرات احتمالی ژنتیک را فقط به عنوان بخش کوچکی از خود برچسب زنی کمرویی محسوب کنند. حتی گرایش‌ها و آمادگی‌های ارثی هم می‌تواند مورد تغییر قرار گیرد. کودکان فرزند خوانده سبک‌های اجتماعی مربوط به والدین ناخوانده خود را یاد می‌گیرند و نوپایانی که دچار بازداری مفرط می‌شوند، گاهی اوقات در نتیجه تلاش والدینشان، به مدت زیاد، احساس آرامش اجتماعی بالایی

را تجربه می‌کنند. (واناجان، ۱۳۸۵)

اثرهای کمرویی

اگرچه در رفتار فرد کمرو، به نظر می‌رسد که فرد از حق خود می‌گذرد ولی در دراز مدت چنین فردی احساس می‌کند مورد ستم واقع شده و از دیگران عصبانی است.

اثرهای کمرویی عبارتند از:

- داشتن رفتاری که بیانگر محق بودن دیگران است.
- دوری از تعارض با دیگران و اجتناب از رفتارهایی که ممکن است دیگران را دلخور و عصبانی کند.
- عزت نفس پایین و عدم احترام به خود
- پنهان کاری و در مواردی توسل به فریب دیگران برای این که آن‌ها به احساسات فرد کم رو پی نبرند.
- گذشتن از حق خود و ترجیح حق دیگران به حق خود. (محمدخوانی، ۱۳۸۸)
- اندیشه درباره اینکه دیگران با دید منفی به شخص نگاه کنند یا در مقام داوری و انتقاد از او باشند.
- باور ناپسندیده بودن، دوست نداشتنی و جذاب نبودن، اجتناب و گوشه‌گیری، خود را درگیر کارها نکردن، احساس تشویش، ناراحتی و ناخشنودی، نشانه‌های فیزیکی مانند سرخ شدن چهره و بی‌قراری (باتلر، ۱۳۹۰)

کمرویی مثل شخصیت اجتنابی و یک الگوی رفتاری در تمام طول عمر است که

می‌توان آن را به عنوان یک

خصیصه مورد توصیف قرار داد.

افراد کمرو احساسات شدید

مربوط به کمرویی را در

موقعیت‌های اجتماعی تجربه

می‌کنند.

افراد کمرو همیشه درباره موضوعات کوچک نگرانند، بخصوص وقتی احساس می‌کنند مرتکب خطا و اشتباه شده‌اند و در ذهنشان برای هر فکری که به طور عادی کمرویی به دنبال ندارند، تصورات فراوانی متداعی می‌گردد، مثلاً شکست در عشق، متنفر و بیزار بودن، منزوی بودن، خاموش بودن، پستی و بلندی‌های زندگی، امیال و چیزهای دیگری که مورد نشخوار فکری قرار می‌گیرند. افراد کمرو می‌توانند در انتظار عمومی و علنی و یا در درون، دچار شرم و خجالت شوند.

افراد کمرو زیاد عذرخواهی می‌کنند و برای اجتناب از درد، رفتارشان را توجیه می‌کنند و رنج ناشی از انتقاد دیگران را می‌پذیرند. ضعفشان به آنها اجازه نمی‌دهد از حالت کم ارزشی به موقعیت خودشان برگردند.

افراد کمرو به جای صحبت کردن، راه می‌روند. آنها در کلاس کمتر تحرک دارند و موقع پاسخ دادن به سؤال‌ها در کلاس، اضطراب و دلهره شان افزایش می‌یابد. افراد کمرو احساس گناه می‌کنند و یا از خطاهای واقعی یا تصویری یا اقدام‌های اشتباه‌آمیزی که پذیرفته‌اند، احساس شرمساری و خجالت دارند.

افراد کمرو در چندین بعد دچار کمرویی هستند:

کمرویی دوست داشتن؛ نداشتن رابطه متقابل با جنس مقابل

کمرویی دردناک؛ نداشتن رابطه متقابل با جنس مقابل توام با ناراحتی

کمرویی درونی؛ در یک مرحله از رشد شخصیت در موقعیت‌های اجتماعی تحت تأثیر قرار می‌گیرند.

کمرویی در انتظار عمومی؛ در موقعیت‌های اجتماعی ساکت و بی‌صدا هستند، یک به یک بهتر ارتباط برقرار می‌کنند.

کمرویی دوستانه و خوشایند؛ ارتباط اجتماعی

برقرار می‌کنند اما شخصیتشان هنوز مورد بازداری قرار می‌گیرد.

کمرویی ناتوان ساز و بیمارگونه؛ در میان مردم نمی‌توانند به فعالیت بپردازند.

کمرویی توام با بدبختی و غم‌انگیزی؛ حالت بیمارگونه ناشادی و غمگینی و افسردگی که موجب تنهایی بیشتر می‌شود، ممکن است به نظر بیاید که به کمک روان پزشکی نیاز دارند. افسردگی، داروهای ضد افسردگی، بخصوص به حالت اول برگرداندن سروتونین که کمک کننده خواهد بود.

کمرویی بارز؛ فرد در انتظار عمومی کمرو به نظر می‌رسد و با شرم و خجالت عمل می‌کند.

کمرویی شغلی؛ در سازگاری با محیط کار دچار مشکل است، زیرا کمرو و خجالتی است. (دکتر واناجان، ۱۳۸۵).

نقش والدین و معلمان

کم رویی یک پدیده پیچیده و مرکب ذهنی - روانی، اجتماعی است که به دلایل مختلف در طول دوران رشد به تدریج پدیدار می‌شود. بنابراین، در بحث درمان نیز باید اذعان داشت که برای کم رویی، یک درمان فوری وجود ندارد.

کم رویی با دارو برطرف نمی‌شود و اقدامات پزشکی و استفاده از داروهای آرام بخش و تقویت کننده (مولتی ویتامین‌ها) تأثیر مستقیمی بر درمان کم رویی فرد ندارد. کم رویی اساساً رفتاری اکتسابی و آموخته شده است که برای درمان و برطرف کردن آن باید رفتار نامطلوب حذف گردیده و رفتار تازه و مطلوب اجتماعی در فرد فراگیر شود.

اساس درمان کم رویی، تغییر در حوزه شناختی و تحول در شیوه عملی زندگی و حیات اجتماعی فرد است؛ تغییر در شیوه تفکر، یافتن نگرش تازه نسبت به خود و محیط اطراف، برخورداری از قدرت انجام واکنش‌های نو در برابر اطرافیان و تعامل بین فردی، تغییر در باورها و نظام ارزش‌هایی که کم رویی را تقویت می‌کند، کاهش اضطراب در فرد کم رو، تقویت انگیزه و افزایش مهارت‌های اجتماعی و توانایی‌های تحصیلی، شغلی و حرفه‌ای، اصلی‌ترین روش درمان کم رویی است (صفورایی، ۱۳۷۷).

راهبردهای متعددی وجود دارد که می‌تواند در جهت کمک به کودکان برای غالب شدن بر کمرویی مورد استفاده قرار بگیرد. برخی از راهبردها ممکن است برای بعضی از

کودکان در مقایسه با کودکان دیگر اثربخش تر باشد. برای بعضی از کودکان ممکن است استفاده منظم از تعداد کمی از راهبردهایی که در زیر آمده است، به طور قابل توجهی سودمند باشد. بعضی دیگر از کودکان ممکن است به اجرای راهبردهای بیشتری نیاز داشته باشند.

بهتر است تلاش شود در حد امکان تعداد زیادی از راهبردها حداقل به مدت یک ماه و به طور پیوسته که به نظر می‌آید امیدوار کننده باشد با توجه به ویژگی کودک، مورد استفاده قرار گیرد. تعدادی از راهبردها آنقدر ارزش دارند تا مدت نامحدودی ادامه پیدا کنند، زیرا مبانی خوبی برای تربیت هستند.

در زیر به تعدادی از فعالیت‌هایی که یک والد می‌تواند مورد استفاده قرار دهد، اشاره می‌شود:

- صحبت با کودک در مورد زمان‌هایی که یک فرد باید توام با شرم و حیا عمل کند؛
- توضیح دادن به کودکان که چگونه خواهند توانست از فعالیت اجتماعی استفاده کنند؛
- همدلی با کودکان در یک ارتباط متقابل توام با احساس ناراحتی و ترس؛
- اجتناب والدین از برجسب زدن کمرویی به کودکان؛
- مواجهه کودکان با افراد و موقعیت‌های ناآشنا؛
- تشویق کودکان برای ایجاد رابطه متقابل با دیگران؛
- پاداش دادن به رفتار اجتماعی؛
- تحسین رفتار اجتماعی دیگران در حضور کودک؛
- کمک به کودک در جهت تجربه برقراری ارتباط متقابل با افراد دیگر؛
- ایجاد ارتباط بین کودک کمرو با یک کودک دیگر؛
- خواندن کتاب‌هایی درباره افرادی که به کمرویی و ترسشان غالب شده‌اند برای کودکان؛
- کنار گذاشتن تمسخر کودکان و کاهش برخورد با دیگران؛
- آموزش دادن کودک برای شناسایی و ابراز کلامی هیجان‌ها؛
- با مشاور روان شناس یا پزشک مشورت کنید (واناجان، ۱۳۸۵).

نتیجه

کمرویی به عنوان یک احساس شایع، مجموعه‌ای از علایم

رفتاری، هیجانی و فیزیولوژیکی را شامل می‌شود. کمرویی، یک احساس هیجانی رنج‌آور و ترس از موقعیت‌های اجتماعی است. کمرویی یکی از جدی‌ترین مسائل کودکان و نوجوانان می‌باشد که از همان دوران اولیه رشدی قابل مشاهده بوده و می‌تواند به ایجاد مشکلات در زمینه‌های مختلف سلامت روانی از قبیل کاهش اعتماد به نفس، عزت نفس و خودپنداره پایین، احساس کم ارزشی، احساس گناه، مشکلات ارتباطی، ضعف مهارت‌های اجتماعی و ... منجر گردد. والدین و معلمان باید با کمک یکدیگر از طریق گسترش فعالیت‌های شخصی و اجتماعی، دانش‌آموزان کم‌رو را اجتماعی‌بار بیاورند. در این صورت، یک کودک جامعه‌پذیر، یک شهروند موفق خواهد بود.

منابع

* نهج البلاغه

۱. آلبین میشل، و امانوئل ریگون (۱۳۸۸). مترجم: کتایون شهپرراد. چرا این بچه آنقدر خجالتیه؟ نمی‌تونم، خجالت می‌کشم. تهران: قطره.
۲. باتلر، گیلیان (۱۳۹۰). ترجمه: مهدی قراچه داغی. غلبه بر اضطراب اجتماعی و کمرویی. تهران: آسیم.
۳. بهشتیان حسینی، محمد (۱۳۸۹). غلبه بر کمرویی. تهران: بهشتیان.
۴. صفورایی، محمد مهدی (۱۳۷۷). کم رویی؛ علل پیدایش و راه‌های درمان آن. دیدار آشنا، ۸-۱۰.
۵. علی بن ابی طالب (۱۳۶۵). غرر الحکم و درر الکلم. گردآورنده: آمدی، عبدالواحد ابن محمد بیروت: موسسه الاعلمی للمطبوعات.
۶. محمد خوانی، پروانه (۱۳۸۸). فرزندان خجالتی یا پرخاشگر. تهران: قطره.
۷. محمدی ری شهری، محمد (۱۳۷۷). میزان الحکمه. قم: دارالحديث.
۸. واناجان، م (۱۳۸۵). کمرویی دانش آموز. مترجم: باقری، نادر. مشهد: آستان قدس رضوی.

عاشقیدم یا صیح المهدی

من از آن روزگم در بند توام از

نرخس هاشمی از عراق - دانش پژوه مقطع کارشناسی رشته زبان و ادبیات عرب

شمیم حدیث

قال رسول الله ﷺ: تَوَرَّوا بِيُوتِكُمْ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ (اصول کافی، ۴/۶۱۸)
پیامبر اکرم ﷺ: خانه های خود را با خواندن قرآن نورانی کنید.

امیرالمومنین علی بن ابی طالب ؑ: اِرْحَم تَرْحَم (بحارالانوار، ۷۱/۳۹۶)
امیرالمومنین حضرت علی ؑ: مهربانی کن تا با تو مهربانی کنند.

قال رسول الله ﷺ: أَحَبُّكُمْ إِلَى اللَّهِ أَحْسَنُكُمْ أَخْلَاقاً (مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ۹۰/۱۵۰)
محبوب ترین شما نزد خداوند خوش اخلاق ترین شماست.

پدر و مادر

خوب و مهربون و ناز و بهترین
 گل خوشبختی هاشونو بچینند
 واسه من چه زحمتایی کشیدند!
 من پرنده، دوتاتون بال منید
 توی قلبم هر دوتاتون می مونید
 واسه من زحمت کشیدین دوتاتون
 پدر و مادرم و دوستش دارم
 دوستتون دارم به قدر اون خدا

دو فرشته اومدن روی زمین
 الهی تو زندگی خوش ببینند
 عمرشون به گل نمونه! ای خدا!
 پدر من مادرم! مالی منید
 می دونید کوچیکترینم توی دل
 گل بوسه می زنم به دستاتون
 نعمت بزرگی از خدا دارم
 دست تو بوسه زنم مامان و بابا

جشن پایان سوره تبا

جشن پایان سوره بلد

قصه کودکانه

فاطمه کوچولو خوابیده بود. نور خورشید روی لپ‌های سرخش نشست. فاطمه بیدار شد و خمیازه کشید. یاد شکوفه‌های درخت سیبش افتاد. از جا پرید. روی نوک پا بلند شد و پنجره را باز کرد. وای مامان! ... به طرف اتاق مامان دوید. صدای تلق و تلوغ چرخ خیاطی از اتاق عقبی می‌آمد. وارد اتاق شد... صبا را دید که وسط اتاق ایستاده و مامان کنار او به فاطمه لبخند می‌زد. صبا کلاس دوم بود اما با چادر مشکی که تازه سر کرده بود، مثل یک خانم قد بلند و زیبا به چشم می‌آمد. مامان به فاطمه گفت: سلام کردی فاطمه جون؟ فاطمه تازه مادر سبا را کنار پنجره دید. از خجالت زیر لب سلام کرد و یک گوشه نشست. مامان به صبا گفت: بچرخ. صبا چرخید. چین‌های چادر صبا موج درست می‌کرد. مادر صبا با لبخند گفت: عالیه. اندازه اندازه است. دستتون درد نکنه! صبا آمد و کنار فاطمه نشست. فاطمه ساکت با تور لب بلوزش بازی می‌کرو آن را دور انگشتش می‌پیچید. مادر صبا خیلی زود برای رفتن بلند شد. فاطمه و مامان تا حیاط آن‌ها را بدرقه کردند. در را که بستند مامان به فاطمه گفت: فاطمه جون خوبی؟ خواب بد دیدی منو صدا کردی؟ فاطمه تازه یادش آمد. به دامن مامان آویزان شد و گفت: «مامان بیا ببین!» و او را به طرف درخت سیب کشید: درختم پراز برگ شده. پس شکوفه‌های قشنگش کجان؟

مامان لپ فاطمه را آرام کشید: اول تو بگو چرا با صبا گرم نگرفتی؟ مثل همیشه با هاش بازی نکردی و نخندیدی. فاطمه گفت: آخه اون تو چادر به جوری شده بود؛ زیادی بزرگ شده بوده! انگار لای چادر زیباش قایم شده بود. چرا براش چادر دوختی؟ مامان دست فاطمه را گرفت و لب باغچه نشستند: فاطمه جون! صبا مثل درخت سیب تو داره بزرگ می‌شه. اون الان نزدیک سن تکلیف رسیده و هر روز هم بزرگ تر می‌شه. خوب نگاه کن! گلبرگ شکوفه‌ها سیب ریختن، اما شکوفه‌های هنوز روی درخته. مادر یکی از شاخه‌های درخت سیب را گرفت و به فاطمه نزدیک کرد و گفت: ببین خدا این شکلی لای برگا قایمشون کرده تا کسی هوس نکنه اونا رو بچینه و به موقع سیب بشن. فاطمه گفت: چه ربطی به چادر صبا داره؟ مامان جواب داد: خدا به ما خانوم‌ها هم دستور داده از نزدیکی سن تکلیف، خودمونو بیوشونیم تا از چشم نامحرم‌ها و مزاحم‌ها دور باشیم و کسی ما رو به خاطر ظاهرمون اذیت نکنه مثل شکوفه‌های سیب تو. فاطمه گفت: پس چرا براش چادر دوختی؟ اون می‌تونست مانتو شلوار بپوشه. مثل لباس‌های مدرسه. مامان انگشتی روی برگ‌های جوان درخت سیب کشید و در چشم‌های فاطمه نگاه کرد: تو چی فکر می‌کنی؟ فاطمه شانسه هایش را بالا انداخت. مامان گفت: اکه این برگ‌های جوان همین‌طور کوچیک بمونن، بازهم شکوفه‌ها رو کلاغ‌ها می‌بینن. درسته؟ اما اگر برگ‌ها بزرگ بشن، اون وقت چی می‌شه؟ چشم‌های فاطمه درخشید: آهان درخت سیب به جای روسری چادر می‌پوشه! مامان صورت فاطمه را بوسید. فاطمه سرش را لای گل‌های دامن مامان گذاشت. احساس می‌کرد گل‌های دامن مامان بوی سیب‌های خوشمزه می‌دهد.

منبع: قاسمی، مریم (۱۳۹۳). شکوفه‌های سیب. قم: زائر.

معرفی کتاب

عنوان کتاب: امام زمان و من مؤلف: محمد یوسفیان
 گروه سنی: ب، ج
 سری کتاب‌های «امام زمان و من» در قالب متن‌های کوتاه، پیام‌های اخلاقی و آموزنده‌ای را به کودکان هدیه می‌دهد.

رسول الله ﷺ می‌فرمایند: زمین ذخایر خود را برای مهدی عجل الله تعالی فرجه بیرون می‌آورد. (بخار الانوار ج ۵، ص ۵۰)

با قیام آن حضرت می‌شود جهان زیبا
 تازه می‌شود آنگاه رنگ و بوی این دنیا
 از شقایق و لاله می‌شود جهان، گلگون
 این زمین ذخائر را ریزد از خودش بیرون
 در زمان او زندگی نکوست بنده خداست با فرشته دوست
 هر فرشته‌ای می‌دهد سلام در زمان آن رهبر و امام

مسابقه ششمین هدی ۳۸

۱. «بیدارگر شرق» لقب کیست؟
الف) سید جمال الدین اسدآبادی   ب) امام خمینی علیه السلام   ج) علامه بلخی   د) میرزای شیرازی
۲. ایران از چند سال پیش و با انتشار چه چیزی وارد جهان رسانه ای شد؟
الف) ۴۰۰ سال پیش - انتشار کاغذ اخبار   ب) ۱۶۰ سال پیش - انتشار کاغذ اخبار
ج) ۱۶۰ سال پیش - راه اندازی سینما   د) ۴۰۰ سال پیش - انتشار راه اندازی سینما
۳. «تسلط طبقه حاکم بر رسانه‌ها و محصولات رسانه‌ای» در کدام یک از نظریه‌های رسانه‌ای بحث می‌شود؟
الف) نظریه کارکردگرایی   ب) نظریه انتقادی   ج) نظریه مارکسیستی   د) نظریه سوسیالیستی
۴. «فرد در انظار عمومی کمرو به نظر می‌رسد و با شرم و خجالت عمل می‌کند.» از علائم کدام نوع کمرویی است؟
الف) کمرویی بارز   ب) کمرویی دردناک   ج) کمرویی شغلی   د) کمرویی درونی
۵. اولین حامی تشکیل کشور صهیونیستی کدام کشور بود؟
الف) انگلیس   ب) آمریکا   ج) آلمان   د) آرژانتین
۶. موج دوم بیداری اسلامی کی و چگونه ایجاد شد؟
الف) با شروع استعمار کهن جهان اسلامی توسط سید جمال‌الدین اسدآبادی و با شعار بازگشت به اسلام اصیل
ب) با شروع استعمار کهن جهان اسلامی توسط سید جمال‌الدین اسدآبادی و با شعار تجدید حیات اسلامی
ج) از بهمن ماه ۱۳۹۰، ابتدا از تونس و به تدریج کشورهای مصر، یمن، بحرین، لیبی... و دیگر کشورها را فراگرفت.
د) مقارن با انقلاب اسلامی ایران گفتمان اصلاح تبدیل به گفتمان انقلاب شد.
۷. این جمله از کیست؟ «به درستی که زمان سکوت سپری شده است، ما باید صفحه جدیدی از مبارزه و جهاد را باز کنیم»
الف) شهیده بنت الهدی   ب) امام خمینی علیه السلام
ب) مقام معظم رهبری مدظله العالی   ج) شهید مطهری علیه السلام
۸. «اختلال از دست دادن فرصت‌ها» چه اختلالی است؟
الف) افسردگی   ب) اضطراب   ج) وسواس   د) کمرویی

۹. این شرح مربوط به کدام ضرب المثل است؟ «شخصی عمل احمقانه‌ای را انجام می‌دهد و فکر می‌کند که سود کرده درحالی‌که در واقعیت هیچ منفعتی نصیب او نشد.»

- الف) از ماست که بر ماست   ب) هر چی پول بدی، آش می‌خوری
ج) کره را روغن کردن   د) از کوزه همان برون تراود که در اوست

۱۰. شهید عباسعلی فیض در چه سالی و در چه عملیاتی به درجه رفیع شهادت نائل شدند؟

- الف) ۱۳۶۳ - عملیات بدر محل   ب) ۱۳۹۳ - در نبرد با مزدوران وهابی
ب) ۱۳۹۳ - عملیات بدر محل   د) ۱۳۶۳ - در نبرد با مزدوران وهابی

۱۱. کدام علامت در پایان جملات عاطفی می‌آید.

- الف) «؛»   ب) «!»
ج) «؟»   د) «:»

الف	ب	ج	د
۱			
۲			
۳			
۴			
۵			
۶			
۷			
۸			
۹			
۱۰			
۱۱			
۱۲			
۱۳			
۱۴			
۱۵			

نام و نام خانوادگی:

مقطع:

رشته:

کد تحصیلی:

ملیت:

يَا عَلِيُّ يَا عَظِيمُ

يَا غَفُورُ يَا رَحِيمُ أَنْتَ الرَّبُّ الْعَظِيمُ الَّذِي لَيْسَ
كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ وَهَذَا شَهْرُ
عَظَمَتِهِ وَكَرَمَتِهِ وَشَرَفَتِهِ وَفَضْلَتِهِ عَلَى الشُّهُورِ
وَ هُوَ الشَّهْرُ الَّذِي فَرَضْتَ صِيَامَهُ عَلَيَّ وَ هُوَ شَهْرُ
رَمَضَانَ

الَّذِي أَنْزَلْتَ فِيهِ الْقُرْآنَ هُدًى لِلنَّاسِ وَ نَبَاتٍ مِّنَ
الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ وَ جَعَلْتَ فِيهِ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَ
جَعَلْتَهَا خَيْرًا مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ فَيَا ذَا الْمَنِّ وَ لَا يُمَنُّ
عَلَيْكَ مَنٌ عَلَيَّ بِمَكَالِكَ رَقِيبَتِي مِنَ النَّارِ فَيَمُنُّ
تَمُنُّ عَلَيْهِ وَ أَدْخَلَنِي الْجَنَّةَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ
الرَّاحِمِينَ

رمضان آمده تا پاک ز عصیان گردیم
رمضان آمده مانوس به قرآن گردیم
رمضان آمده تا لحظه افطار و سحر
بر سفره اطعام تو مهمان گردیم

- خوانندگان محترم فصلنامه فرهنگی - اجتماعی "شمیم هدی"
از استقبال بی نظیر شما از نشریه و ارسال مطالب متنوع به دفتر نشریه سپاسگزاریم.
عنایت به نکات زیر موجب همکاری بهتر و بیشتر نشریه و شما خواهد بود.
- ۱- مطالب خود را حداکثر در ۴ صفحه ۸۰ ارسال نمایید.
  - ۲- تهیه مطالب از پیش از دو منبع باشد.
  - ۳- ارجاع مطالب به طور کامل و مطابق با شناسنامه کتاب، نشریه، نرم افزار و... باشد.
  - ۴- ارجاع احادیث، نقل قول ها و آیات به طور کامل باشد.
  - ۵- مطالب خود را به صورت حروف چینی شده یا دست نویس (به طور خوانا) به دفتر نشریه ارسال نمایید.
  - ۶- نام و نام خانوادگی، آدرس کامل پستی و شماره تماس خود را در انتهای مطالب درج نمایید.
  - ۷- نشریه شمیم هدی در تلخیص و ویرایش مطالب آزاد است.
  - ۸- مطالب ارسالی به دفتر نشریه مرجوع نمی گردد.
  - ۹- مسئولیت حقوقی مطالب بر عهده نویسندگان می باشد.
  - ۱۰- اقتباس و نقل مطالب با ذکر مأخذ آزاد است.

برندگان قسابقه شماره ۲۷ شمیم هدی

فرحین بانو از نیال - دانش پژوه مقطع کارشناسی رشته علوم قرآن و حدیث
شمع زهرا از هندوستان - دانش پژوه مقطع کارشناسی رشته معارف اسلامی
سلطانہ بانو از هندوستان - دانش پژوه مقطع کارشناسی رشته معارف اسلامی
شازبه پروین از پاکستان - دانش پژوه مقطع کارشناسی رشته معارف اسلامی
عظمت شاهین از پاکستان - دانش پژوه مقطع کارشناسی رشته معارف اسلامی
فیبا زهرا از پاکستان - دانش پژوه مقطع کارشناسی رشته معارف اسلامی
شمانله قنبر از پاکستان - دانش پژوه مقطع کارشناسی رشته معارف اسلامی
کبیر زهرا رضوی از هندوستان - دانش پژوه مقطع کارشناسی رشته معارف اسلامی

حق اشتراک سالانه:

مراکز، موسسات و اشخاص ۱۴۰۰۰۰ ریال
اساتید، دانشجویان و طلاب با ۵۰٪ تخفیف ۷۰۰۰۰ ریال

طلبه دانشجو نام و نام خانوادگی: .....

مشترک مرکز یا موسسه: .....

مشترک شخصی: .....

تلفن ثابت: ..... تلفن همراه: .....

آدرس: .....

تاریخ اشتراک: ..... وضعیت اشتراک: ..... جدید: ..... تمدید: ..... تعداد: ..... جلد: ..... شماره نشریه: .....

لطفا مبلغ مذکور را به حساب شماره ۱-۱۶۲۸۲۸۵-۸۰۰۰-۹۰۰۲ بانک سامان به نام آقایان: محمد مهدی صفورایی پاریزی و پرویز باقرپور،
واریز و اصل فیش را به همراه فرم اشتراک به نشانی ذیل ارسال نمایید.

قم: بعد از گلزار شهداء، جنب مجتمع امام خمینی (ره)، مؤسسه آموزش عالی بنت الهدی، معاونت پژوهشی، دفتر نشریه شمیم هدی
کد پستی: ۳۷۱۵۸-۹۴۵۳۶ دورنگار: ۲۵۳۷۲۰۸۹۷۸

در صورت تغییر آدرس و یا عدم دریافت فصلنامه با شماره تلفن های ۰۲۵۳۷۱۸۳۳۰۷ و ۰۲۵۳۷۱۸۳۳۰۸ تماس حاصل فرمایید.

بسم الله الرحمن الرحيم

ملاک الامتنان

اللهم زدني لولاك يا خير البرية الحمد والثناء
وعليك يا ذا الجلال والإكرام
سأولك يا ذا الجلال والإكرام
عنيتك يا ذا الجلال والإكرام

قال رسول الله

أفضل أعمال أمتي أن ينظر الفرج من الله عز وجل

تا در زمین، بارانی از قرآن بگیرد
تا عشق در روی زمین سامان بگیرد
بوی طراوت بشکفت، باران بگیرد
باغ از بهار خنده‌ی گل، جان بگیرد
تا صبح صادق، عمر جاویدان بگیرد
هرگز مبادا فصل یخبندان بگیرد
تا زندگی بوی خوش انسان بگیرد
تا فصل سرما در زمین پایان بگیرد

رضا اسماعیلی

پلکی بزن مولا! که ایمان جان بگیرد
ای مهر عالمناب خوبی! جلوه گرشو
پلکی بزن تا دشت‌ها گندم برقصند
پلکی بزن تا غنچه‌ها شبنم بچندند
پلکی بزن تا ریشه‌های شب بخشکد
ایمان به فصل سرد؟ هرگز، تا تو هستی
از دیو و دد، مولا! ملولم، جلوه گرشو
مولا! بهار خنده‌ات را منتشر کن